

НОТАРИУС

СТРУЧНО СПИСАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Година 4

Бр. 5

декември 2004

Реализација на залог	1
Нотарска награда и нотарска такса при реализација на залог.....	29
Извештај од III редовно заседание на собранието на МУЛН за мандатен период 2002-2004 година и 24 ^{ти} Меѓународен конгрес на Латинскиот Нотаријат	31
Казнено-правна и дисциплинска одговорност во нотарското работење.....	36
Меница - поим и видови, менични работи и менични права.....	47
Чек средство за плаќање.....	59

Почитувани колеги и читатели на "Нотариус"

Следејќи ја заложбата на "Нотариус" да придонесува во развојот, усовршувањето и афирмацијата на нотарската професија, овој број го посветуваме на Нотарските денови - есенска сесија 2004 година, која е организирана на тема:

Улогата на Нотарот според Законот за чек и Законот за меница и одговорноста во нотарското работење.

Сметаме дека објавувањето на работниот материјал ќе даде голем придонес во дефинирањето и одговорот на прашањата кои се поставуваат при практичната примена на овие закони.

Се надевам дека и овој пат се потрудивме со изборот на темите "Нотариус" да го привлече вашето внимание.

Нотар Виолета Ангеловска
главен и одговорен уредник на "Нотариус"

РЕАЛИЗАЦИЈА НА ЗАЛОГ

Со донесувањето на Законот за договорен залог (Сл.весник на РМ бр.5/2003 од 31.јануари 2003 година) престана да важи Законот за договорна хипотека ("Службен весник на Република Македонија"бр. 59/2000 од 22 јули 2000 година), Законот за измени и дополнувања на Законот за договорна хипотека ("Службен весник на Република Македонија" бр.86 од 25 октомври 2000 година) и Законот за залог на подвижни предмети и права(Сл.весник на РМ бр. 21/98).

Согласно Законот за договорен залог (во понатамошниот текст ЗДЗ) залогот може да се реализира преку нотар според одредбите на овој закон или преку правно лице регистрирано за промет на недвижности, според одредбите на посебен закон или преку суд според Законот за извршната постапка .

При реализација на залог преку нотар се применуваат членовите 59-82 од ЗДЗ, а во недостаток на одредби за продажба во ЗДХ се применуваат одредбите за продажба од ЗИП.

При реализација на залог нотарот презема повеќе дејствија:

- Врши прием на барање за реализација на залог;
- Ја проверува извршноста на исправата што се поднесува како основ на барањето за реализација на залог (Договорот за кредит-заем и сл. , Договорот за залог како приватна исправа потврден со потврда на договор или Договорот за залог како нотарски акт);
- По барање на заложниот доверител доставува известување до должникот за доспеаност на побарувањето на заложниот доверител ;
- Доставува барање за реализација на залог до заложниот должник и го известува за започнатата постапка за реализација на залог ;
- Прима изјава од заложниот должник доколку истата се доставува на рака или по пошта или составува изјава на записник пред нотар;
- Прима изјава од заложниот доверител (доколку заложниот должник дал соодветна изјава) или составува изјава на заложниот доверител на записник пред нотар ;
- Прима овластување од заложниот доверител или составува овластување од заложниот доверител на записник пред нотар во форма на нотарски акт ;
- Составува оглас за јавно наддавање и истиот го објавува во дневните гласила ;
- Закупува простор за јавно наддавање (дококу наддавањето не се врши во нотарската канцеларија) и ги проверува и ствара условите за јавно наддавање во закупениот простор;
- Прима уплати на гаранции од купувачи што сакаат да учествуваат на јавното наддавање и издава потврди за уплатените износи . Ги враќа уплатите на лицата купувачи по завршеното јавно наддавање и издава потврди за вратените износи на име гаранција;
- Составува записник од јавното наддавање;
- Составува записник за продажба со елементи на договор за продажба;
- Прима изјави за продажба на недвижност со непосредна спогодба (по неуспешна продажба на недвижноста на јавно наддавање);
- Составува записник за продажба по пат на непосредна спогодба со елементи на договор за продажба;
- Ја прима купопродажната цена од купувачот кој дал највисока понуда за купување на недвижноста;
- Проверува дали е платен данокот на промет за купената недвижност;
- Врши распоредување на купопродажната цена согласно чл. 69 од ЗДЗ;
- Ангажира вешто лице за утврдување на вредноста на предметот на залогот согласно чл.65 став 6 од ЗДЗ;
- Ангажира вешто лице за пресметување на каматите до моментот на продажбата на недвижноста;
- Врши пресметување на цената за која е продадена недвижноста (износот на обезбеденото побарување зголемено со трошоците и каматите);
- Врши распределба на средствата добиени со продажбата (чл.69) .
- Го известува заложниот доверител за можноста од 65 став 5 да стане сопственик на недвижноста предмет на јавното наддавање по истекот на три месеци сметано од денот на приемот на овластување на нотарот за продажба на недвижноста;
- Составува записник за стекнување сопственост врз заложената недвижност наместо исплата на обезбеденото побарување со елементи на договор за продажба ;
- Составува записник за стекнување со сопственост врз заложената недвижност со непосредна спогодба со елементи на договор за продажба ;
- Доставува примерок од записникот со кој се пренесува правото на сопственост до ДЗГР-Одделение за преглед и катастар , заложниот должник и доверител , Управата за јавни приходи.

Член 59

Ако во договорот за залог договорните страни не избрале еден од комерцијалните начини на продажба на залогот, ниту избрале овластен субјект што ќе ја изврши реализацијата на залогот, заложниот доверител во таков случај има право сам да го избере овластениот субјект (нотар, суд, агенција за продажба на подвижни предмети и недвижности, берза и други субјекти предвидени со овој закон) кој ќе ја изврши реализацијата на залогот.

Реализацијата на залогот, нотарот ја врши според одредбите на овој закон, судот според одредбите на Законот за извршната постапка, агенцијата од став 1 на овој член според одредбите на законот со кој се уредува нејзиното основање и вршење на дејноста, а другите субјекти според одредбите на овој и друг закон кој се однесува на нивното работење.

Член 60

Ако договорните страни во договорот за залог избрале еден од комерцијалните начини за продажба на залогот предвидени со овој или друг закон и го определите овластениот субјект што ќе ја изврши реализацијата, реализацијата на избраниот комерцијален начин на продажба на предметот на залогот ќе се оствари во согласност со постапката пропишана во законите за одделните овластени субјекти што ја вршат реализацијата. Ова се однесува и во случај кога изборот на постапката за реализација го извршил доверителот.

При склучувањето на договорот за залог, договорните страни можат да го изберат начинот на реализацијата и субјектот што ќе ја изврши реализацијата на залогот. Ако во договорот за залог не е избран начинот на реализацијата и субјектот што ќе ја изврши реализацијата на залогот, заложниот доверител, пред отпочнување на постапката, има право сам да го избере овластениот субјект (нотар, суд, агенција за продажба на подвижни предмети и недвижности, берза и други субјекти предвидени со ЗДЗ) кој ќе ја изврши реализацијата на залогот (чл.59 и чл.60 од ЗДЗ).

Член 61

За започнување на реализација на залогот на кој било начин и од кој било субјект, потребно е да се исполнат два услови и тоа: должникот да задоцнил со исполнувањето на својата обврска во однос на доверителот и договорот за залог да има својство на извршна исправа.

За да се отпочне со реализација на залогот неопходно е должникот да задоцнил со исполнување на својата обврска во однос на доверителот и договорот за залог да има својство на извршна исправа.

Заложниот должник поднесува барање за реализација на залог во кое тврди дека должникот доцни во исполнување на своите обврски. Нотарот врз основа на поднесеното барање и тврдење дека должникот доцни во исполнување на обврските поведува постапката за продажба на заложениот предмет. Должникот може да го спори тврдењето на заложниот доверител со поднесување на тужба до суд за изрекување времен мерка до утврдување на вистинитоста на тврдењето на заложниот доверител.

За договорот за залог како извршна исправа види коментар на чл.22 на ЗДЗ. Доколку нотарот утврди дека исправата врз основа на која е поднесено барањето за реализација на залог нема својство на извршна исправа ќе го одбие барањето на за реализација. Нотарот ќе го одбие барањето за реализација на залог ако утврди дека договорот за залог содржи извршна клаузула, но како залог не е запишан во Заложниот регистар или јавната книга (суд или кататстар).

Член 62

Кога договорот за залог има својство на извршна исправа, а должникот не ги исполнува обврските според договорот, заложниот доверител може да бара реализација на залогот во рок од осум дена.

Во случајот од ставот 1 на овој член заложниот доверител е должен да го извести заложниот должник за тоа, како и другите регистрирани заложни доверители ако ги има.

По извршеното известување од страна на заложниот доверител до лицата предвидени во став 2 од овој член, доверителот може да презема заштитни мерки во однос на заложениот предмет, со цел да се зачува или зголеми неговата вредност.

Заради остварување на целта од став 3 на овој член заложниот доверител може да побара од судот да донесе решение, најдоцна во рок од 8 дена заложениот предмет да биде одземен од залогодавачот и да му биде предаден нему во владение, а ако заради природата на заложениот предмет не е можно тоа или ако тоа е во интерес на заложниот доверител, на негов предлог судот определува администратор што ќе се грижи за заложениот предмет до конечна реализација на залогот. Заложниот доверител ова барање треба да го оправда со постоење на причина која се заканува неговото побарување да се осуети.

Жалбата против решението од ставот 4 на овој член не го одлага извршувањето.

По истекот на осум дена од доставеното известување за извршување од страна на нотарот, може да се пристапи кон продажба на предметот на комерцијален начин предвиден во договорот, а ако таков начин не е предвиден, тогаш согласно со одредбите на овој закон.

Рокот од 8 дена од став еден на овој член не е преклузивен и со пропуштањето на истиот не застарува побарувањето на заложниот доверител. Заложниот доверител може и по истекот на овој рок да поднесе барање за реализација на залог (чл.62 став 1).

Кога побарувањето на заложниот доверител доспеало, односно кога побарувањето на заложниот доверител не е намирено во целост или е делумно намирено во рокот на пристигнувањето според договорот, заложниот должник е должен за тоа да го извести заложниот доверител. Поред известувањето на заложниот должник, заложниот доверител е должен да ги извести и останатите регистрирани заложни доверители дека заложниот должник не ги исполнил своите обврски во договорениот рок целосно или делумно, односно дека побарувањето на заложниот доверител кој ја поведува постапката за реализација е доспеано (чл.62 став 2).

По извршеното известување од страна на заложниот доверител до заложниот должник и останатите регистрирани заложни доверители, заложниот доверител може да презема заштитни мерки во однос на

заложен предмет, со цел да се зачува или зголеми неговата вредност (чл.62 став 3) .

Со цел да се зголеми или зачува вредноста на заложената недвижност , заложниот доверител може да побара од судот согласно чл.206 и 207, односно 213 ,214 и натаму од ЗИП да донесе решение, најдоцна во рок од 8 дена од денот на приемот на барањето во судот, заложен предмет да биде одземен од владение на залогодавачот и да му биде предаден нему во владение. Ако поради природата на заложен предмет не е можно заложен предмет да се предаде во владение на заложниот доверител или ако тоа е во интерес на заложниот доверител, на негов предлог судот донесува решение со кое определува администратор што ќе се грижи за заложен предмет до конечна реализација на залогот(чл.62 став 4).

Доколку заложниот должник поднесе жалба на донесеното решение од судот за предавање на заложен предмет во владение на заложниот доверител или определување на администратор кој ќе се грижи за заложен предмет , поднесената жалба не го одлага извршувањето (чл.62 став 5).

По истекот на 8 дена од доставеното известување од нотар до заложниот должник за доспеаност на побарувањето , заложниот доверител може да побара реализација на залогот на начин предвиден во договорот за залог , а ако таков начин не е предвиден, тогаш согласно со одредбите на овој закон (чл.62 став 6).

Доколку во договорот за залог не е договорен начинот и субјектот кој ќе ја изврши реализацијата на залогот , заложниот доверител врши реализација согласно одредбите од ЗДЗ за што поднесува барање за реализација на залог до избраниот субјект (чл.59).

Образец бр.1 :

Барање за известување за реализација на залог (чл.62 од ЗДЗ)

До
Нотар _____

Барање за известување за реализација на залог

На _____ година, меѓу мене _____ како заложен доверител , и _____ како заложен должник е склучен Договор за залог со својство на извршна исправа , потврден од Нотар _____, под ОДУ бр.____/____ од _____ година.

Паричното побарување кое е обезбедено со цитираниот договор пристигна за наплата на _____ година, и до денес не е исплатено.

Со оглед на тоа што се исполнети условите од чл.61 од ЗДЗ , согласно чл.62 став 2 и 6 од истиот закон, Ви доставувам барање да го известите заложниот должник и другите заложни доверители и тоа: _____, дека ќе поведам постапка за реализација на засновано заложно право, според договорениот начин, врз предметот на залогот кој подробно е опишан во цитираниот Договор за залог.

Во прилог Ви доставувам:

-Договор за краткорочен кредит

-Договор за залог со својство на извршна исправа потврден од Нотар __ под ОДУ број __/____ од _____ година со клаузула на извршност.

-Доказ за запишано заложно право.

Во _____, на ден _____ година

Заложен доверител

Образец бр. 2 :

Известување за доспеаност на побарување и намера за реализација на залог (чл.62 од ЗДЗ)

Изворник
ОДУ____/____

Република Македонија
НОТАР

ДО

Заложниот должник _____

Известување за доспеаност на побарување и намера за реализација на залог

Јас , Нотар _____ со служено седиште во _____, врз основа на поднесеното Барање за известување за реализација на залог од заложниот доверител од " _____ банка " АД _____ на ул." _____ " бр.____, согласно чл. 62 од Законот за договорен залог, Ве известам дека е паричното побарување обезбедено настанато од

Договор за краткорочен кредит од _____ 2004 (_____ двеилјадиичетврта) година на износ од _____,00 (_____) денари обезбедено со Договор за залог со својство на извршна исправа , потврден од Нотар _____, под ОДУ бр. ____ / ____ од _____ година , е пристигнато за наплата на _____ година, и до денес не е исплатено. доспеано побарувањето на заложниот доверител " _____ банка " ад од _____ година према должникот " _____ " од _____

Ве известувам , како заложен должник , дека согласно Законот за договорен залог и склучениот Договор за залог со својство на извршна исправа , побарувањата на заложниот доверител _____ банка ад Скопје се доспеани , поради неисплатување на преземените обврски од должникот " _____ ул. " _____ " бб Кочани и заради наплатување на своето побарување заложниот доверител " _____ банка " ад Скопје ќе бара реализација на залог над заложене недвижни предмети . _____

Прилози кон овој акт: _____

-Барање за известување за реализација на заложно право _____

-Договор за краткорочен кредит _____

-Договор за залог со својство на извршна исправа потврден од Нотар ____ под ОДУ број ____ / ____ од _____ година со клаузула на извршност. _____

-Доказ за запишано заложно право. _____

Нотарска такса по тар бр. 25 од Закон за судски такси е пресметана и наплатена во износ од 150 ден. _____
Нотарската награда по чл.18 од Правилникот за нотарската тарифа е пресметана во износ од 500,00 денари и трошоци во износ од _____ ден. _____

ОДУ бр. ____ / ____ _____
_____, _____ 2004 (_____ двеилјадиичетврта) година

Нотар _____

Чл.63

Во случаите кога врз предметот има повеќе залози од различни редови, при нивната реализација намирувањето се врши по оној редослед по кој е стекнат приоритетот.

Ако со еден ист предмет се обезбедени побарувања на повеќе доверители кои пристигнуваат во различно време, со пристигнувањето за наплата на побарувањето на кој било доверител пред кого некој од другите доверители има приоритет, се смета дека во тој момент пристигнало за наплата и обезбеденото побарување на доверителот кој има приоритет.

Одредбата од став 1 на овој член се применува и кога предметот над кој има повеќе залози на јавна продажба го купил заложниот доверител од прв ред. Во тој случај заложните доверители од пониските исплатни редови своите побарувања ги намируваат од продажната цена само во обем во кој останале средства над побарувањето што го имал заложниот доверител од прв ред, кој своето побарување го намирал со купување на предметот, плаќајќи ја купопродажната цена само за разликата од неговото побарување до висината на цената што е постигната со продажбата.

Одредбата од став 1 на овој член ќе се применува и кога предметот го купил вториот или кој било нареден заложен доверител, но од добиената цена прв ќе се намири заложниот доверител кој има приоритет.

Во случај над заложените предмет да се воспоставени залози од различни редови, при нивната реализација намирувањето се врши по оној редослед по кој е стекнат приоритетот. Ако со еден ист предмет се обезбедени побарувања на повеќе доверители кои пристигнуваат во различно време, со пристигнувањето за наплата на било кое побарување на било кој доверител од било кој ред се смета дека во тој момент пристигнало за наплата и обезбеденото побарување на доверителот кој има приоритет, односно пристигнало за наплата и побарувањата на останатите доверители . Во ваков случај , кога е поднесено барање за реализација на залог, по приемот на барањето од заложниот доверител нотарот е должен да ги извести и останатите доверители дека е поведена постапка за продажба и дека можат да се приклучат кон постапката и да ги пријават своите побарувања кои иако согласно договорите не се пристигнати ,со пристигнувањето на едно од побарувањата на останатите доверители , пристигнуваат и нивните побарувања за наплата .

Одредбата од став 1 на овој член се применува и кога предметот над кој има повеќе залози на јавна продажба го купил заложниот доверител од прв ред. Во тој случај заложните доверители од пониските исплатни редови своите побарувања ги намируваат од продажната цена само во обем во кој останале средства над побарувањето што го имал заложниот доверител од прв ред, кој своето побарување го намирал со купување на предметот, плаќајќи ја купопродажната цена само за разликата од неговото побарување до висината на цената што е постигната со продажбата.

Одредбата од став 1 на овој член ќе се применува и кога предметот го купил вториот или кој било нареден заложен доверител, но од добиената цена прв ќе се намири заложниот доверител кој има приоритет, односно кој прв воспоставил залог и кој залог е запишан во соодветните книги (заложен регистар, катстатар на недвижности, интабулациона книга и сл.) .

чл.64

Кога реализацијата се врши преку нотар, доверителот по пристигнувањето на побарувањето ќе го определи нотарот што ќе ја спроведе постапката за продажба и за тоа нотарот писмено ќе го извести заложниот должник во рок од осум дена.

Заложниот должник треба во рок од осум дена од денот на приемот на известувањето за продажбата и за нотарот кој е именуван да ја изврши продажбата, да ја определи најниската почетна цена за јавното наддавање под која заложениот предмет не може да се продаде, како и тоа дека е согласен да ги авансира трошоците на продажбата.

Доколку заложниот должник не постапи според ставот 2 на овој член, наместо него тоа ќе го направи доверителот со цел да се изврши продажбата.

Најниската почетна цена за јавното наддавање на заложениот предмет не може да биде пониска од висината на обезбеденото побарување со залогот, зголемена за трошоците и каматите што ќе пристигнат до истекот на рокот во кој нотарот треба да го продаде заложениот предмет.

Ако должникот даде писмена изјава со прилозите предвидени во ставот 2 на овој член, заложниот доверител е должен во рок од осум дена од денот на добивањето на изјавата да го овласти нотарот да го продаде предметот врз кој е заснован залогот, во согласност со условите определени во изјавата од заложниот должник.

Должникот има обврска да ги преземе сите дејствија на барање на нотарот за да се овозможи разгледување на предметот кој треба да се продаде.

Во спротивно му одговара на доверителот за штетата што тој ќе ја претрпи, ако предметот не се продаде.

По пристигнување на побарувањето заложниот доверител ќе определи нотар кој ќе ја спроведе постапката за продажба. Определувањето на нотар се врши со поднесување на барање за реализација на залог преку нотар (во понатамошниот текст барање) во кое барање заложниот доверител ќе го определи нотарот кој ќе ја спроведе постапката за продажба(чл.64 став 1). Поднесувањето на барањето за продажба може да биде дадено пред нотар на записник или преку доставување на писмено барање од страна на заложниот доверител преку пошта или на рака на нотарот.

Доколку барањето се дава на записник пред нотар, нотарот составува записник во кој по изјава на заложниот доверител потврдува дека заложниот доверителот му поднел барање за реализација на залог преку нотар и дека го определува како нотар кој ќе ја спроведе постапката.

Во барањето дадено на записник пред нотар или доставено во писмена форма на рака на нотарот или по пошта, заложниот доверител е должен да изјави дека побарувањето на заложниот доверител доспеало за исполнување, односно дека настапил рокот или условот за исполнување на обврската, да ги наведе одредбите од договорот кои тоа го потврдуваат, да го наведе основот на побарувањето (договор за заем, кредит и слично, склучен договор за залог во форма на нотарски акт, потврдување на Договор за залог или настанување на залог во суд на основа засновање на залог со судско порамнување, односно издавање решение за обезбедување), да го достави доказот за сопственост на заложениот предмет (за недвижноста предмет на залогот имотниот лист, а доколку не е воведен катастар на недвижности одобрение за градба, решение за локација, решение за доделување градежно земјиште, поседовен лист и сл. а за подвижните предмети соодветен доказ за сопственост: сообраќајна дозвола, фактура, пописна листа и сл.), да го наведе износот на главниот долг, каматата и трошоци, да го наведе износот на уплатените средства од должникот на име исплатени обврски, да изјави дека пред суд или кај друг нотар не е преземени фактички дејствија за реализација на залог, да достави имотен лист со заведен товар-залог на недвижен предмет или потврда од суд дека залогот на недвижниот предмет е заведен во интабулационата книга во судот, да достави потврда дека залогот на подвижни предмети е заведен во Заложниот регистар. Сите погоре наведени документи треба да бидат доставени во изворник или заверено фотокопие.

Доколку Барањето за реализација на залог преку нотар е дадено од заложен доверител - физичко лице задолжително се бара да се завери кај нотар потписот на подносителот на барањето (заверка на потпис на подносителот на барањето).

На поднесеното барање за реализација на залог нотарот треба да стави приемен штембил.

Кога барањето е испратено преку пошта или предадено на рака на нотарот, нотарот треба да стави приемен штембил и составува записник за прием на барањето за продажба на заложен предмет. Во записникот, нотарот потврдува дека е поднесено барање за поведување на постапка реализација на залог преку нотар и дека е определен за нотар. На основа поднесеното барање за продажба, нотарот составува известување до заложниот должник за поднесеното барање за продажба. Со известувањето, нотарот го известува заложниот должник дека од страна на заложниот доверител е поднесено барање за продажба на заложена недвижност, дека заложниот доверител изјавува дека доспеало неговото побарување, односно дека истото е извршно, времето кога настапила извршливоста, основот врз кој побарувањето станува извршно односно доспеано, висината на неисплатените побарувања на доверителот (висината на долгот на должникот главниот долг со каматите), утврдува дали постои друг залог врз заложениот предмет и сл. и заедно со известувањето му ги доставува прилозите доставени кон барањето.

Записникот за прием на барање за реализација на залог го заведуваме во Уписникот ОДУ во кој го запишуваме само називот на подносителот на Барањето.

Образец бр. 3 :

Барање за продажба на заложен предмет

До Нотар

БАРАЊЕ ЗА ПРОДАЖБА НА ЗАЛОЖЕН ПРЕДМЕТ

Од заложниот доверител "_____" "_____", ул. "_____" бр. _____

На _____ 2004 година, меѓу мене "_____" од _____, како заложен доверител, и "_____" од _____, како должник, е склучен Договор за заем-кредит-рамковен револвинг кредит-заверен кај заложниот должник под бр. _____ на _____ 2004 година и кај заложниот доверител под бр. _____ на _____ 2004 година на износ од _____,00 денари. За обезбедување на побарувањето од Договорот за заем-кредит-рамковен револвинг кредит и сл. кај Нотар _____ од _____, меѓу заложниот доверител _____ од _____, должникот _____ од _____ и заложниот должник _____ од _____ е склучен нотарски акт Договор за залог со својство на извршна исправа (е потврден Договор за залог со својство на извршна исправа,) под ОДУ број _____ / 04 од _____ 2004 година со кој е заснован залог во корист на заложниот доверител врз недвижниот имот сопственост на заложниот должник - стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____, со површина од _____ м².

Во договорениот рок должникот не ги исполни своите обврски од склучениот Договор за кредит-заем и Договорот за залог со својство на извршна исправа, односно воопште не ги исполнува своите обврски-нема платено повеќе од две едноподруго рати - ануитети - не платил повеќе од три рати или ануитети во годината со што согласно чл. _____ од Договорот за кредит - заем и чл. _____ од Договорот за залог побарувањето на заложниот доверител "_____" од _____ во износ од _____,00 ден. пристигна за наплата. Побарувањето со состојба на ден _____ 2004 година изнесува:

-по основ на главен долг износ од	_____ ,00 ден
-по основ на камати износ од	_____ ,00 ден
-по основ на трошоци износ од	_____ ,00 ден
Вкупни обврски према заложниот доверител	_____ ,00 ден

со законска затезна камата сметано од _____ 2004 година до денот на наплатувањето.

Согласно член 64 од Законот за договорен залог барам, воспоставенот залог да се реализира со посредство на нотар а Вас Нотар _____ со седиште во _____ Ве определувам за нотар кој ќе ја спроведе постапката за продажба на заложениот предмет.

Во рок од 8 дена од приемот на ова Барање, Ве молиме да ги превземете следните дејствија:

1. Да го известите заложниот должник дека побарувањето на заложниот доверител е достасано за наплата;
2. Да го известите заложниот должник дека од страна на заложниот доверител СТЕ ОПРЕДЕЛЕНИ за Нотар кој ќе ја спроведе постапката за продажба на заложената недвижност;
3. Да го известите заложниот должник дека треба во рок од 8 дена од приемот на известувањето за продажба:
 - да ја определи најниската почетна цена по која заложената недвижност може да се продаде на јавно наддавање и
 - дека се согласува да ги авансира трошоците на продажбата.

Изјавуваме дека пред суд или нотар немаме преземено фактички дејствија за реализација на залог.

Во прилог на барањето Ви доставувам:

- Договор за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број _____ /2004 од _____ 2004 година
- Договор за заем -кредит и сл. од _____ 2004 година.
- Имотен лист
- Пресметка на побарување (неплатен долг и камата)
- Потврда од суд дека не е отпочната постапка за реализација на хипотека во суд и доколку е отпочната дека не е преземени фактички дејствија во истата

_____, _____ 2004 година

Заложен доверител

За поднесеното барање за продажба, нотарот во рок од 8 дена писмено ќе го известе заложниот должник. Рокот од 8 дена не е преклузивен. Известувањето може да се достави по пошта или лично од нотарот. Доколку известувањето се доставува по пошта истото се испраќа со препорачана пратка. Поштенската пратка задолжително да биде со повратница заради доказ дека заложниот должник го примил известувањето.

Личното соопштување од страна на нотарот на заложниот должник дека е поднесено барање за продажба на заложена ствар се врши согласно одредбите од ЗВРН кои се однесуваат на соопштување на изјави (чл. 65,67,68,69 и 70) за што се соотува записник . По барање на заложниот доверител дека соопштувањето е извршено се издава потврда.

По приемот на повратницата за предадена поштенска пратка , Нотарот го известува заложниот доверител дека заложниот должник е известен за поднесеното барање за продажба на заложениот предмет .

Образец бр. 4

Известување до заложниот должник за поднесено барање за продажба на заложена недвижност

Изворник
ОДУ ___/___

Република Македонија
НОТАР

_____, _____ 2004 (_____) година

До Заложен должник _____

ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА БАРАЊЕ ЗА ПРОДАЖБА НА ЗАЛОЖЕНА НЕДВИЖНОСТ

Ве известувам дека заложниот доверител _____, на _____ 2004 година по пристигнување на побарувањето према должникот _____ по основ на Договор за краткорочен кредит од _____ 2004 година на износ од _____ денари обезбедено со Договор за залог со својство на извршна исправа потврден од нотар _____, под ОДУ број _____ од _____ година , согласно чл.64 од ЗДЗ , до мене Нотар _____ поднесе Барање за продажба на заложен предмет стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____", со површина од _____ м2 .

Ве известувам , согласно член 64 став 1 од Законот за договорен залог сум определен за нотар кој што ќе ја спроведе постапката за продажба на заложен предмет . _____

Ве известувам , согласно член 64 став 2 од Законот за договорен залог , во рок од 8 дена од приемот на ова известување, да дадете ИЗЈАВА со која: _____

1. Ќе ја определите најниската цена по која заложената недвижност може да се продаде; _____
 2. Ќе изјавите дека се согласувате да ги авансирате трошоците на продажбата . _____
- Изјавата да ја доставите лично или со препорачана пратка до мене Нотар _____ како нотар определен да ја спроведам постапката за продажба . _____
- Доколку во определениот рок од 8 дена од приемот на ова известување не ја доставите изјавата со наведената содржина, наместо Вас тоа ќе го стори заложниот доверител. _____

Ви укажувам дека почетната цена на заложената недвижност не може да биде пониска од висината на обезбеденото побарување со Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од Нотар _____, под ОДУ број _____ од _____ година, зголемена за трошоците и каматите кои ќе пристигнат до истекот на рокот во кој нотарот треба да ја продаде заложената недвижност . _____

Ви укажувам дека на барање на нотарот должни сте да ги преземете сите дејствија со кои ќе овозможите разгледување на заложената недвижност, а во спротивно му одговарате на заложниот доверител за штетата што ќе ја претрпи ако не се продаде заложената недвижност. _____

Прилози кон овој акт: _____

- Барање за продажба на заложен предмет _____
- Договор за краткорочен кредит _____
- Договор за залог со својство на извршна исправа потврден од Нотар _____ под ОДУ број _____/____ од _____ година со клаузула на извршност. _____
- Доказ за запишано заложно право. _____
- Финансови картици _____

Нотарска такса по тар бр. 25 од Закон за судски такси е пресметана и наплатена во износ од 150 ден. _____

Нотарската награда по чл.18 од Правилникот за нотарската тарифа е пресметана во износ од 500,00 денари и трошоци во износ од 120 ден. _____

ОДУ бр. _____/04 _____

_____, _____ 2004 (_____ двеилјадичетврта) година

Нотар _____

Заложниот должник треба во рок од осум дена од приемот на известувањето за продажбата и за нотарот кој е именуван да ја изврши продажбата да даде изјава со која ја определува најниската почетна цена за јавното наддавање под која заложениот предмет не може да се продаде и изјава дека е согласен

да ги авансира трошоците на продажбата. Изјавата дадена од страна на заложниот должник - физичко лице задолжително да биде во писмена форма и заверена од страна на нотар (заверка на потпис) . Изјавата може да е дадена и на записник пред нотар .

Образец бр.5 :

Изјава од заложен должник за утврдување на најниската почетна цена за јавното наддавање за продажба на заложената недвижност и изјава за авансирање на трошоците на продажбата

До Нотар _____

ИЗЈАВА ОД ЗАЛОЖЕН ДОЛЖНИК

Јас, _____, со живеалиште на _____, со лична карта рег.број _____ ЕМБГ _____, издадена од _____, во својство на заложен должник по основ на Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број _____ / 04, од _____ 2004 година, склучен меѓу мене, како заложен должник, и _____, како заложен доверител,

ИЗЈАВУВАМ

-Дека при продажба на заложената недвижност со Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број _____/02 од _____ 2002 година, и тоа: стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____", со површина од _____ м2 која недвижност е моја исклучива сопственост видно од Имотен лист број _____ за КО _____, издаден од Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар- _____, за најниска цена по која може да се продаде недвижноста ја определувам цената од _____,00 денари (_____ денари).

-Согласен сум да ги авансирам трошоците на продажбата во износ што ќе го определи нотарот _____.

_____, _____ 2004 година

Заложен должник

Доколку заложниот должник, по приемот на известувањето за поднесеното барање за продажба во рок од 8 дена не даде изјава со која ќе ја определи најниската почетна цена за јавното наддавање под која заложениот предмет не може да се продаде и не даде изјава дека е согласен да ги авансира трошоците на продажбата наместо него тоа ќе го стори заложниот доверител, со цел да се продаде заложената недвижност.

Ако заложниот должник даде изјава за утврдување на најниската цена по која заложениот предмет ќе се продава а не и изјава за авансирање на трошоците, тогаш изјавата за авансирање на трошоците ќе ја даде заложниот доверител и истиот ќе ги авансира трошоците на постапката за продажба.

Образец бр.6 :

Изјава од заложниот доверител за утврдување на најниската цена за продажба на заложената недвижност, согласност за авансирање на трошоците на продажбата и утврдување на другите услови за продажба

До Нотар _____

Предмет:

Изјава од Заложен доверител за продажба на заложената недвижност

Врз основа на Ваше известување од _____ 2002 година година, согласно членот 64 став 3 од Законот за договорен залог, ја давам следната :

ИЗЈАВА

Јас, _____, со живеалиште на Ул. _____ во _____, со лична карта рег.број _____ ЕМБГ _____, издадена од _____ во својство на заложен доверител по основ на Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број _____ од _____ година, склучен меѓу мене, како заложен доверител, и _____, како заложен должник,

ИЗЈАВУВАМ

1. За продажба на заложената недвижност со Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број _____/04 од _____ 2004 година, стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____", со површина од _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____ за најниска цена по која може да се продаде недвижноста ја определувам цената од _____,00 денари (_____ денари).

3. Согласен сум да ги авансирам трошоците на продажбата во износ што ќе го определи нотарот _____.

4. Продажбата на заложената недвижност Нотар _____, да ја изврши преку усно јавно наддавање кое ќе се одржи во просториите кои тој ќе ги определи, во рок од 15 дена по објавувањето на огласот за јавното наддавање во дневното гласило "_____".

5. Заинтересираните лице за купување на заложената недвижност ќе можат да учествуваат на усното јавно наддавање доколку најдоцна до денот на усното јавно наддавање положат кај Нотарот _____ гаранција во висина од 10 % од определената купопродажна цена.

6. Купувачот на заложената недвижност ќе треба да ја положи вкупната купопродажна цена во рок од _____ денови од денот на усното јавно наддавање.

Кочани, _____ 2004 година

Заложен доверител

Доколку изјавата е дадена од физичко лице се препорачува потписот на давателот на изјавата да биде заверен од нотар. Изјавата може да биде дадена на записник кај нотар.

При давањето на изјава за определување на најниската почетна цена за јавно наддавање и продажба на заложениот предмет, заложниот доверител и заложниот должник треба да внимаваат, најниската почетна цена за јавно наддавање на заложената недвижност да не биде пониска од висината на обезбеденото побарување со залогот, зголемена за трошоците и каматите кои ќе пристигнат до истекот на рокот до кој нотарот ќе треба да го продаде заложениот предмет (чл. 64 став 4). Нотарот, при приемот на изјавата од заложниот должник, треба да внимава дали заложниот должник правилно ја определил најниската почетна цена за јавно наддавање и доколку утврди дека истата е неправилно утврдена ќе ја отфрли изјавата и ќе бара почетната цена да биде утврдена од заложниот доверител. За причините за отфрлање на изјавата нотарот го известува заложниот должник. Доколку почетната цена ја утврдува заложниот должник и истата е неправилно утврдена, нотарот ќе побара во рок од 8 дена заложниот доверител да ја утврди почетната цена согласно чл. 64 став 4 од ЗДЗ. Доколку заложниот доверител не постапи по барањето на нотарот, нотарот ќе ја запре постапката за продажба на заложениот предмет.

Под обезбедено побарување со залогот се смета износот на одобрените кредит кај краткорочните и долгорочните кредити, станбените кредити, гаранциите и сл. а кај рамковните кредити износот на обезбеденото побарување е износот кој се обезбедува со рамковниот договор за кредит без оглед на тоа на кој износ ќе се склучат поединечните договори за користење на средства (кредити, акредитиви, банкарски гаранции и сл.).

Под трошоци на постапката се подразбираат трошоците кои ќе настанат во текот на постапката за продажба на заложените предмети: наградата за нотарот и трошоците кои ќе ги направи нотарот во текот на постапката (материјални, поштенски, трошоци за проценител-вешто лице, за изнајмување на просторија за јавно наддавање и други трошоци).

Под камати кои ќе пристигнат до истекот на рокот во кој нотарот ќе треба да го продаде заложениот предмет се сметаат каматите на неисплатените побарувања на заложниот доверител. Заложниот доверител, заедно со неисплатениот износ ги пријавува и каматите на неисплатените побарувања до денот на поднесувањето на барањето за продажба на заложениот предмет. Од денот на поднесувањето на барањето за продажба до денот на продажбата на неисплатениот износ се пресметува законска затезна камата. Под ден на продажбата се подразбира: 1. кај продажбата со непосредна спогодна денот на составувањето на записникот за продажба со непосредна спогодба; 2. кај продажбата со јавно наддавање денот на одржување на јавното наддавање на кое е продаден заложениот предмет; 3. кај стекнувањето сопственост од страна на заложниот доверител по истекот на три месеци од давањето на овластување, денот на истекот од три месеци.

Заложниот доверител, по приемот на известувањето доставено од страна на нотарот дека заложниот должник дал изјава согласно чл. 64 став 2 од ЗДЗ со која ја определува најниската цена по која заложената недвижност може да се продаде и изјава дека е согласен да ги авансира трошоците на продажбата, е должен во рок од 8 дена да го овласти нотарот да го продаде заложениот предмет врз кој е заснован залогот, во согласност со условите определени во изјавата од заложниот должник. Доколку заложниот доверител не постапи согласно став 5 од чл. 64 и во рок од 8 дена од денот на известувањето не го овласти нотарот да го продаде заложениот предмет постапката за продажба се запира. Рокот од 8 дена е преклузивен рок и во ваков случај, за да продолжи постапката за реализација на залог, е потребно доверителот одново да ја започне постапката и ги преземе сите досега преземени дејствија (чл. 65 став 5).

Образец бр. 7 :

Овластување на нотарот за продажба на заложената недвижност

До Нотар _____

На _____ година Ви е доставена Изјава од заложниот доверител " _____ " со која Ве определуваме за нотар кој ќе ја изврши продажбата на заложената недвижност по Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од нотар _____, под ОДУ број ____/04 од _____ 2004 година, и тоа: стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ " _____ ", со површина од _____ м² сопственост на заложниот должник _____ од _____ за најниска цена по која може да се продаде недвижноста од _____,00 денари и под услови на продажба и разгледување на недвижноста кои се наведени во цитираната Изјава.

Со ова писмено ВЕ ОВЛАСТУВАМЕ да ја продадете заложената недвижност во согласност со условите определени со Изјавата на заложниот доверител .

Заложен доверител

Заложниот должникот има обврска да ги преземе сите дејствија на барање на нотарот за да се овозможи разгледување на предметот кој треба да се продаде. Доколку заложниот должник не дозволи на заинтересираните лица за купување на заложениот предмет да го разгледаат заложениот предмет , му одговара на доверителот за штетата што тој ќе ја претрпи, ако предметот не се продаде (чл.65 став 6 и 7).

чл.65

Ако во договорот за залог не е договорен начинот на продажбата, нотарот продажбата ќе ја изврши со усно јавно наддавање во место и простории наведени во огласот за продажба.

Во огласот за продажбата нотарот ги наведува начинот на наддавањето, условите за продажба, времето и местото, почетната цена и други податоци неопходни за продажба.

За извршената продажба нотарот составува записник во кој задолжително ги внесува предметот и цената како битни елементи на продажбата. Записникот го потпишуваат купувачот и нотарот, а ако наддавањето не успеало го потпишува само нотарот.

Ако купувачот не ја плати цената во определениот рок, нотарот за тоа ќе состави нов записник во кој ќе констатира дека продажбата не успеала и дека записникот за извршената продажба не произведува правно дејство. Исто така, во овој записник ќе констатира дека му пропаднала гаранцијата на купувачот кој не ја платил цената. Во ваков случај, нотарот ќе објави нов оглас за продажба, ако е можно таа продажба да заврши во рок од три месеци од денот на добиеното овластување за продажба, во спротивно продажбата може да се изврши со непосредна спогодба, ако со тоа се согласат заложниот должник и заложниот доверител. Непосредната спогодба се составува во вид на нотарски акт во кој задолжително се внесуваат изјавите за согласност на заложниот должник и заложниот доверител, освен ако таква изјава во писмена форма претходно е дадена кај нотар.

Ако наддавањето не успеало, ниту продажбата е извршена со непосредна спогодба во рок од три месеци од денот на добиеното овластување за продажба, се смета дека заложниот доверител станал сопственик на заложниот предмет за цената која одговара на износот на обезбеденото побарување, зголемено со трошоците и каматите, освен ако заложниот доверител во рок од 15 дена од денот на исполнувањето на условите за стекнување на сопственоста преку нотар го извести заложниот должник дека не сака правото на сопственост врз заложениот предмет да премине врз него. Правото на сопственост не се пренесува врз заложниот доверител и кога врз ист предмет постои право на залог за повеќе заложни доверители.

Во случаите кога заложниот доверител не се стекнал со право на сопственост врз заложниот предмет, ќе се повторува избраниот начин на продажба сè додека наддавањето не успее. Почетната цена на продажбата во овие случаи ја определува овластениот нотар за продажба на заложниот предмет, по претходно прибавено писмено мислење од вешто лице.

Ако заложниот доверител се стекнал со сопственост врз заложениот предмет, обезбеденото побарување се смета за намирено од моментот кога тој станал сопственик на заложениот предмет. Ако до тој момент заложниот доверител веќе намирил дел од обезбеденото побарување, должен е во рок од осум дена од денот кога станал сопственик тој дел да му го врати на залогодавачот или да го депонира кај нотар или во суд, во спротивно нотарот записнички ќе констатира дека стекнатото право на сопственост престанува да постои.

Стекнувањето на сопственоста врз заложениот предмет под условите предвидени во овој член и моментот на тоа стекнување се констатираат во записникот, кој го потпишуваат нотарот и заложниот доверител.

Ако во договорот за залог не е договорен начинот на продажбата, нотарот продажбата ќе ја изврши со усно јавно наддавање во место и простории наведени во огласот за продажба (чл.65 став 1).

Во огласот за продажбата нотарот ги наведува начинот на продажбата (јавно наддавање), место, ден и час на одржување на јавното наддавање, опис на предметот на залогот што се продава , означување на заложниот должник и на заложниот доверител ,назначување на службеностите и стварните товари што ги презема купувачот ,најниската почетна цена за јавното наддавање под која заложениот предмет не може да се продаде , рок во кој купувачот е должен да ја положи цената (не може да биде подолг од шест месеци) , износот на гаранцијата и рокот во кој мора да се положи гаранцијата .

Износот на гаранцијата не може да биде под 1/10 од најниската цена по која недвижноста може да се продаде (Види член 156 од ЗИП).

Купувачите можат да ја положат гаранцијата кај нотар во готово или на депозитна сметка на нотарот за што доставуваат доказ. Уплатата на гаранцијата треба да се изврши најдоцна до денот определен за јавно наддавање .

Огласот се објавува во некој од дневните печатени гласила .

Образец бр. 8:

Оглас за продажба на недвижност по пат на јавно наддавање

ОГЛАС

За продажба на недвижност по пат на јавно наддавање

Се продава недвижност- стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____", со површина од _____ м² сопственост на заложниот должник _____ од _____ по почетна цена од _____,00 денари (_____ денари), по пат на усно јавно наддавање кое ќе се одржи во просториите на Нотар _____ со седиште во _____, на ул. _____ во _____, на ден _____ 2004 година, со почеток во _____ часот.

Заинтересираните лице за купување на заложената недвижност ќе можат да учествуваат на усното јавно наддавање доколку најдоцна до денот на усното јавно наддавање положат кај Нотар _____ гаранција во висина од _____ % од определената купопродажна цена.

Заложената недвижност може да се разгледа од страна на заинтересираните лица секој работен ден, од _____ до _____ часот, единствено со одобрение на Нотар _____.

Наддавањето се заклучува по истекот на три минути непосредно по ставањето на најповолната понуда.

Купувачот е должен да ја положи вкупната цена најдоцна во рок од _____ дена од денот на продажбата, во спротивно го губи правото на враќање на гаранцијата.

Даноците и останатите трошоци за стекнување на правото на сопственост ги плаќа купувачот.

Се повикуваат заложниот доверител _____ од _____, заложниот должник _____ од _____ и сите останати лица кои имаат право на првенствено купување или било какво друго право врз недвижноста која се продава да присуствуваат на јавното наддавање или доколку имаат приговор на продажбата до денот на одржувањето на јавното наддавање да достават одлука од надлежен орган за запирање на постапката за продажба, во спротивно одговараат за штетата која може да биде нанесена на купувачот или нотарот.

НОТАР _____

По давањето на Изјавата од заложниот доверител или должник, согласно чл.64 став 2 или 3, односно односно овластувањето од страна на заложниот доверител со кое се овластува нотарот да изврши продажба на заложената недвижност, нотарот распишува оглас за јавно наддавање. Постапката за продажба на заложената недвижност, согласно чл.65 став 5 од ЗДЗ треба да се заврши во рок од три месеци сметано од денот на добиеното овластување за продажба на недвижноста од страна на заложниот доверител на нотарот. Нотарот треба да внимава, во овој временски период од три месеци да има време да се спроведат две јавни надавања и да остане време за продажба на недвижноста по пат на непосредна спогодба. Доколку нотарот не успее да ја продаде недвижноста на јавно наддавање или со непосредна спогодба во рок од три месеци сметано од денот на добивањето на овластување за продажба од страна на заложниот доверител, недвижноста станува сопственост на заложниот доверител (чл.45 став 5 од ЗДЗ).

Од објавувањето на огласот за јавно наддавање до денот на продажбата мора да изминат најмалку 15 дена. Овој рок неможе да се скуси ни со спогодба на странките. Огласот за јавно наддавање задолжително се доставува до странките (заложниот доверител, заложниот должник, другите заложни доверители од прв или втор ред иако тие не го пријавиле своето учество во постапката, до лицата кои имаат укинување или имаат законско право на првенствено купување и до надлежниот орган на управата- Министерството за финансии - види чл.156 од ЗИП).

Нотарот продажбата ќе ја изврши со усно јавно наддавање во место и простории наведени во огласот за продажбата. Местото и просториите на одржувањето на усното јавно надавање ги определува нотарот. Нотарот може да го спроведе јавното надавање во својата канцеларија а може да определи и друга просторија (суд и сл.).

Од објавувањето на огласот за јавно наддавање во дневниот печат до денот на продажбата мораат да изминат најмалку 15 дена.

При продажбата на недвижноста нотарот треба да внимава на законското право на првенствено купување на недвижноста. Лицата кои имаат законско право на првенствено купување на недвижност (сосопственици, заеднички сопственици, станари во зграда при продажба на гаража, закупци на деловен простор) тоа право го остваруваат ако веднаш по заклучувањето на јавното наддавање изјават дека ја купуваат недвижноста под исти услови како и најповолниот понудувач. Ако недвижноста се продава со непосредна спогодба, нотарот е должен да го повика носителот на законското право на првенствено купување во записник кај нотар да се изјасни дали сака да го користи тоа право. (чл. 157 од ЗИП).

Усното јавно надавање треба да се изврши во согласност со одредбите од ЗДЗ. Доколку постојат празници во постапката за продажба ќе се применуваат одредбите од чл.158 - 166 од ЗИП.

Јавното наддавање ќе се одржи и кога на наддавањето присуствува само еден понудувач-купувач. По предлог на заложниот доверител нотарот може да го одложи јавното наддавање. Ако не се јави ни еден понудувач на јавното наддавање, ќе се смета дека е одржано јавното наддавање (чл.161 од ЗИП).

Ако усното јавно наддавање не успее, продажбата на заложената недвижност може да се изврши со непосредна спогодба, ако со тоа се согласат заложниот должник и заложниот доверител, односно заложните

доверители. За да може предметот да се продаде со непосредна спогодба, потребно е заложниот доверител и заложниот должник да ги утврдат условите за продажба. Условите за продажба, заложниот должник и заложниот доверител ги утврдуваат со давање на изјава заверена кај нотар или на записник составен од Нотар. Условите за продажба, заложниот должник и заложниот доверител можат да ги дадат и во Записникот за продажба на заложениот предмет со непосредна спогодба.

Ако заложениот предмет не се продаде на првото јавно наддавање може да се продаде со непосредна спогодба или со продажба на второ јавно наддавање. За одржување на второ јавно наддавање одлучува заложниот доверител. Цената по која ќе се продава недвижноста на второто јавно наддавање ја определува заложниот должник доколку тој во изјавата ја определил најниската цена по која заложената недвижност ќе се продава (чл.64 став 2) или заложниот доверител доколку тој ја определил најниската цена по која заложената недвижност ќе се продава (чл.64 став 3). Доколку заложниот доверител, односно заложниот должник не ја определат цената за второто јавно наддавање а бараат да се одржи второ јавно наддавање, заложениот предмет ќе се продава по иста цена како при првата продажба.

За второто јавно наддавање нотарот ќе објави оглас. Огласот ги содржи истите елементи како и огласот за првото јавно наддавање. При второто јавно наддавање ќе се применуваат одредбите од чл.163 од ЗИП и недвижноста може да се продаде за цена пониска од почетната цена но не под две третини од таа вредност.

За извршената продажба со јавно наддавање нотарот составува записник во кој нотарот задолжително ги внесува предметот и цената како битни елементи на продажбата. Записникот го потпишуваат купувачот и нотарот, а ако наддавањето не успеало го потпишува само нотарот (чл.65 став 3).

Ако продажбата е извршена со непосредна спогодба, во записникот за извршената продажба е содржана изјавата на заложниот должник и заложниот доверител со која се дава согласност за продажба на недвижноста по пат на непосредна спогодба и се утврдуваат условите за продажбата (цената, времето на плаќање на вкупната сума и сл.). Записникот за продажба на недвижноста со непосредна спогодба го потпишуваат нотарот, купувачот, заложниот должник и заложниот доверител.

Содржината на записникот за јавно наддавање е определена со чл. 124 од ЗИП. Во записникот за јавно наддавање задолжително треба да се внесе името и презимето на нотарот кој го спроведува јавното наддавање, седиштето на нотарската канцеларија, местото на спроведување на јавното наддавање, денот и часот на вршењето на јавното наддавање, податоци за настанување на должничко доверителскиот однос, настанување на залогот, предметот на залогот, односно јавното наддавање, имињата на присутните странки, други лица, нивните законски застапници или полномошници, содржината на изјавите на странките, нивните предлози, доказите што ги доставиле како и одлуките на нотарот донесени на јавното наддавање. Во записникот се наведува часот на отпочивање на јавното наддавање, часот кога нотарот ги повикал пријавените купувачи да стават понуди, имињата на понудувачите, износите кои ги понудиле, потврдување на највисоката понуда. Записникот треба да го потпишат сите лица кои учествувале на јавното наддавање или кои приговарале на јавното наддавање како понудувачи. Ако некој не сака да потпише во записникот во продолжение на записникот ќе се констатира причината за тоа.

Во записникот исто така треба да се запише дека се исполнети условите за јавно наддавање, доколку некои понудувачи се ослободени од полагање гаранција се наведуваат кои се тие (чл.163 став 2 од ЗИП).

По правило јавното наддавање се одржува во нотарската канцеларија на нотарот. Нотарот може да определи (при огласувањето на јавното наддавање) дека наддавањето ќе се одржи и во друга просторија надвор од нотарската канцеларија.

Нотарот не треба да дозволи во јавното наддавање да учествува полномошник овластен од физичко лице без полномошно заверено кај нотар.

На јавното наддавање можат да учествуваат само лица кои предходно полжиле гаранција која изнесува 1/10 од почетната вредност на недвижноста. Гаранцијата се плаќа во готови пари кај нотарот или со уплата на депозитна сметка на нотарот за што се приложува соодветен доказ. На оние понудувачи чија понуда не е прифатена, гаранцијата им се враќа веднаш по заклученото јавно наддавање. Се препорачува прво да го потпишат записникот а после да им се врати гаранцијата.

Од полагање гаранција се ослободени заложниот доверител, доколку неговото побарување го достигнува износот на гаранцијата и ако со оглед на нивниот ред на првенство и утврдената вредност на недвижноста тој износ би можел да се намира од куповната цена (чл. 160 став 3 од ЗИП). Од полагање гаранција се ослободени и РМ и други државни органи (чл.32 став 2 од ЗИП).

На јавното наддавање не можат да учествуваат, ниту недвижноста да ја купат со непосредна спогодба: должникот, заложниот должник, нотарот и друго лице кое учествува службено во постапката за продажба.

Нотарот го заклучува наддавањето по истекот на три минути непосредно по ставањето на најповолната понуда. Потоа утврдува кој понудувач понудил најголема цена. Лицето кои има право на првенствено купување може по давањето на најповолната понуда да даде изјава дека под исти услови ја купува недвижноста како лицето најповолен купувач. Откако нотарот ќе утврди кој понудувач дал најголема цена, пред да потврди дека нему му ја продал недвижноста, ќе направи пауза и ќе ги праша учесниците на наддавањето дали некој приговара на ваквото утврдување на купувач кој понудил најголема цена како и поради реализирање на законското право на првенствено купување. Доколку нема приговори, нотарот потврдува дека недвижноста е продадена на понудувачот кој дал најголема понуда при што е должен во записникот да ги внесе неговите податоци: име, татково име и презиме, дата на раѓање и место на раѓање, занимање, основот за утврдување на идентитет (лична карта или пасош), единствен матичен број, државјанство а за правните лица даночниот број и матичниот (БДС) број под кој се води во Републичкиот завод за статистика. Доколку од присутните никој не даде понуда за купување на недвижноста, или не се пријавиле понудувачи-купувачи на недвижноста, нотарот ќе потврди дека недвижноста неможела да се продаде на првото јавно, односно на второто јавно наддавање.

Записникот од јавното наддавање треба да се достави до заложниот доверител, заложниот

должник, другите заложни доверители од прв или втор ред, до лицата кои имаат укинуено или имаат законско право на првенствено купување - види чл.156 од ЗИП.

Ако купувачот не ја плати цената во определениот рок, нотарот за тоа ќе состави нов записник во кој ќе констатира дека продажбата не успеала и дека записникот за извршената продажба не произведува правно дејство. Исто така, во овој записник ќе констатира дека му пропаднала гаранцијата на купувачот кој не ја платил цената. Во ваков случај, нотарот ќе објави нов оглас за продажба, ако е можно таа продажба да заврши во рок од три месеци од денот на добиеното овластување за продажба, во спротивно продажбата може да се изврши со непосредна спогодба, ако со тоа се согласат заложниот должник и заложниот доверител. (чл.65 став 4 од ЗДЗ).

Образец бр. 9 :

Записник за завно наддавање на кое недвижноста предмет на продажбата е продадена

ОДУ___/___ Изворник

Република Македонија
НОТАР

_____, 2004 (_____) година

НОТАРСКИ АКТ

ЗА ЗАПИСНИК ЗА ЈАВНО НАДДАВАЊЕ

Јас, Нотар _____ со службено седиште во Кочани, потврдувам дека на ден _____ 2004 година (_____) (двееилјадичетврта) година со почеток во _____ часот, врз основа на Овластување од заложниот доверител "_____ банка " АД Скопје (Прилог А кон оваа исправа), се одржува усно јавно наддавање во просториите на мојата нотарска канцеларија на ул. "_____ " бр _____ во _____, заради продажба на недвижност- стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ _____, со површина од _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____, како предмет на залог врз основа на Договорот за залог со својство на извршна исправа склучен на ден _____ 2004 (_____) (двееилјадичетврта) година потврден (солемиизиран) со Потврда ОДУ бр. ___/04 од _____ 2004 (_____) (двееилјадичетврта) година од Нотар _____ со службено седиште во _____ склучени меѓу заложниот доверител _____ и заложниот должник _____ (Прилог Б и В кон оваа исправа).

Објавувам дека почетната цена на заложената недвижност од страна на заложниот доверител - должник е определена на износ _____ 00 (_____) денари видно од Изјава од заложниот должник - доверител ОДУ ___/04 од _____ 2004 година (Прилог Г кон оваа исправа).

Огласот за продажба на недвижност по пат на јавно наддавање е објавен на _____ 2004 (_____) (двееилјади четврта) година во дневното гласило, " _____ " видно од исечоци-страни од наведеното дневно гласило (прилог Д кон оваа исправа).

Огласот за продажба на недвижност по пат на јавно наддавање, Изјавата на заложниот доверител за продажба на заложената недвижност со прилозите кон изјавата и Овластувањето на нотар за продажба на недвижноста се доставени на заложниот должник со препорачано писмо писмо на _____ 2004 година, видно од доставница за прием на поштенска пратка (прилог Г кон овој акт).

На јавното наддавање се присутни : 1. _____, дипломиран правник од _____ со стан на ул. "_____ " бр. _____ како полномошник на заложниот доверител _____ од _____, овластен со полномошно бр. _____ од _____ 2004 година (прилог Г кон овој акт) чиј идентитет го утврдил со л.к. р. _____ издадена од УВР _____ и МБ _____ и 2. Заложниот должник _____ од _____ со стан на ул. "_____ " бр. _____ чиј идентитет го утврдил на основа л.к. бр. _____ издадена од УВР Кочани и МБ _____.

На огласот за продажба на недвижноста на усното јавно наддавање се јавија 3(три) лица, и тоа: _____
1. АА _____ од _____ со стан на ул. "_____ " бр. _____

2. ББ _____ од _____ со стан на ул. "_____ " бр. _____

3. ВВ _____ од _____ со стан на ул. "_____ " бр. _____

кои уредно положија гаранција, видно од потврдите за каса-прими и каса-исплати-четири на број (Прилог Ж кон оваа исправа), и со тоа се стекнаа со право да учествуваат во усното јавно наддавање.

Потврдувам дека се исполнети условите за одржување на усното јавно наддавање и го објавувам почетокот на наддавањето: објавувам дека заложената недвижност ќе се продава по најниската цена од _____ (_____) денари и _____ (_____) се условите на усното јавно наддавање наведени во Огласот од _____ 2004 година). Потврдувам дека на јавното се јавија со свои понуди тројца понудувачи, и тоа: 1. Лицето АА _____ понуди износ од _____ денари, 2. Лицето ББ _____ понуди износ од _____ денари, 3. Лицето ВВ _____ понуди износ од _____ денари; (се опишува текот на јавното наддавање се опишува текот на постапката за надавање). Од сите понудувачи најповолна понуда даде понудувачот ББ _____, со живеалиште на Ул. "_____ " во _____, со лична карта рег.број _____ ЕМБГ _____ издадена од МВР _____, државјанин на Република Македонија, кој понуди за заложената недвижност износ од _____ денари (денари).

Дали некој од учесниците на наддавањето приговара на утврдувањето на купувач кој понудил најголема цена? (се чека да поминат три минути од утврдувањето на најповолниот понудувач). Со оглед

на тоа што во рокот од 3 минути непосредно по ставањето на понудата на понудувачот ББ _____, немаше други понуди и немаше приговори на утврдувањето најповолен купувач, го заклучувам усното јавно наддавање, во _____ часот и _____ минути.

Врз основа на изнесеното, согласно член 65 став 3 од Законот за договорен залог, _____

ПОТВРДУВАМ _____

Дека највисока цена за заложената недвижност - стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____, со површина од _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____ понуди лицето _____, со живеалиште на ул. " _____ бр. _____ во _____, со лична карта рег.број _____ со ЕМБГ _____ издадена од МВР Кочани, државјанин на Република Македонија и тоа износ од _____,00 (_____ милиони) денари, со кое што лице, врз основа на овој Записник ќе биде потпишан посебен записник кој ќе претставува правен основ за пренос на правото на сопственост на заложената недвижност од име на заложниот должник _____ од _____, на име на понудувачот ББ _____, откако понудувачот ќе ја плати цената во рокот определен со огласот за продажба, а во спротивно ќе се смета дека продажбата неуспела.

Потврдувам дека овој акт лично го составив и лично им го прочитав на учесниците, заедно со прилозите на актот, и дека го предупредив на правните последици од ваквата правна работа.

Учесниците изјавија дека ги прифаќаат (не ги прифаќаат) констатациите содржани во овој записник.

Истовремено, учесниците изјавија дека немаат никакви забелешки во поглед на водењето на усното јавно наддавање, дека усното јавно наддавање во целост се одвивало на начин кој е опишан со овој записник (односно дека ги имаат следните забелешки: _____) и, дека положената гаранција целосно им е вратена на лицата кои учествувале во јавното наддавање, а кои не успеале во наддавањето.

Го заклучив усното јавно наддавање, во 16 часот и 30 минути _____

Заложен должник _____

Заложен доверител _____

1. Учесник-понудувач АА _____

2. Учесник-понудувач ВВ _____

3. Учесник-понудува ГГ _____

Најповолен понудувач ББ _____

Овој нотарски акт е составен на _____ страни од _____ листа. На секој од учесниците во јавното наддавање им се издава по еден извод од овој нотарски акт, со поука дека врз основа на овој записник можат да остваруваат права кои им припаѓаат по закон. Изворникот на нотарскиот акт се чува во мојата архива.

Нотарската такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси во износ од _____,00 денари е наплатена и поништена на примерокот кој останува за архивирање (изворникот).

Нотарската награда по чл.19 од ПНТ е пресметана во износ од _____,00 денари, и трошоци по чл. 42 од ПНТ во износ од _____,00 денари.

ОДУ број _____ / 04 _____

Кочани _____ .2004 (_____ двеилјадичетврта) година

Нотар _____

Образец бр. 10 :

Записник за јавно наддавање на кое не се пријавиле купувачи

Изворник
ОДУ _____ / _____

Република Македонија
НОТАР

_____ .2004 (_____) година

НОТАРСКИ АКТ ЗА ЗАПИСНИК ЗА ЈАВНО НАДДАВАЊЕ

Јас, Нотар _____ со службено седиште во Кочани, потврдувам дека на ден _____ 2004 година (_____ двеилјадичетврта) година со почеток во _____ часот, врз основа на Овластување од заложниот доверител " _____ банка " АД Скопје (Прилог А кон оваа исправа), се одржува усно јавно наддавање во просториите на мојата нотарска канцеларија на ул. " _____ бр. _____ во _____, заради продажба на недвижност- стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____, со површина од _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____, како предмет на залог врз основа на Договорот за залог со својство на извршна исправа

склучен на ден ____ 2004 (____ двеилјади четврта) година потврден (солемнизиран) со Потврда ОДУ бр. ____/04 од ____ 2004 (____ двеилјади четврта) година од Нотар ____ со службено седиште во ____ склучени меѓу заложниот доверител ____ и заложниот должник ____ (Прилог Б и В кон оваа исправа).

Објавувам дека почетната цена на заложената недвижност од страна на заложниот доверител - должник е определена на износ ____ 00 (____) денари видно од Изјава од заложниот должник - доверител ОДУ ____/04 од ____ 2004 година (Прилог Г кон оваа исправа).

Огласот за продажба на недвижност по пат на јавно надавање е објавен на ____ 2004 (____ двеилјади четврта) година во дневното гласило, " ____ " видно од исечоци-страни од наведеното дневно гласило (прилог Д кон оваа исправа).

Огласот за продажба на недвижност по пат на јавно надавање, Изјавата на заложниот доверител за продажба на заложената недвижност со прилозите кон изјавата и Овластувањето на нотар за продажба на недвижноста се доставени на заложниот должник со препорачано писмо писмо на ____ 2004 година, видно од доставница за прием на поштенска пратка (прилог Г кон овој акт).

На јавното надавање се присутни : 1. ____ , дипломиран правник од ____ со стан на ул. " ____ " бр. ____ како полномошник на заложниот доверител ____ од ____ , овластен со полномошно бр. ____ од ____ 2004 година (прилог Г кон овој акт) чиј идентитет го утврдил со л.к. р. ____ издадена од УВР ____ и МБ ____ и 2. Заложниот должник ____ од ____ со стан на ул. " ____ " бр. ____ чиј идентитет го утврдил на основа л.к. бр. ____ издадена од УВР Кочани и МБ ____ .--

На огласот за продажба не се јавија учесници - купувачи заинтересирани за купување на недвижноста предмет на продажба.

Зипотекарниот доверител изјави и предложи, согласно ЗИП да се одржи хххвторо јавно надавање на кое недвижноста предмет на продажбата да се продаде за 1/3 (една третина) под утврдената почетна цена од ____ 00 (____) денари. Заложниот должник ____ изјавува дека го прифаќа предлогот на заложниот доверител.

Со оглед на тоа што заложниот доверител даде изјава и предложи да се одржи второ јавно надавање и ја предложи почетната цена за второто јавно надавање а за што се согласи и заложниот должник, согласно член 163 од Законот за извршната постапка,

ПОТВРДУВАМ

Дека на закажаното јавно надавање за продажба на заложената недвижност - стан заведен во Имотен лист ____ за КО ____ на КП ____ , зграда, __, влез __, ВМ" ____ ", со површина од ____ м2 сопственост на заложниот должник ____ од ____ не се изврши продажба на недвижноста предмет на продажбата поради непријавување на понудувачи заинтересирани за купување на недвижноста предмет на продажбата.

Согласно предлогот на заложниот доверител за продажба на недвижноста на второ јавно надавање и предлогот недвижноста да се продаде со надавање за цена пониска од утврдената, второто јавно надавање ќе се одржи во рокови утврдени со чл.163 став 3 од Законот за извршна постапка по цена за 1/3 (една третина) под утврдената вредност на првото јавно надавање од 1.400.000,00 (еден милион и четиристотини илјади) денари).

Потврдувам дека овој акт лично го составив и лично им го прочитав на учесниците, заедно со прилозите на актот, и дека ги предупредив на правните последици од ваквата правна работа.

Учесниците изјавија дека ги прифаќаат – не ги прифаќаат констатациите содржани во овој записник.

Заложниот доверител изјави дека нема никакви (дека ги има следните) забелешки во поглед на водењето на усното јавно надавање и донесената потврда од Нотар ____.

Заложниот должник изјави дека нема никакви (дека ги има следните) забелешки во поглед на водењето на усното јавно надавање и донесената потврда на Нотар ____.

Го заклучив усното јавно надавање, во ____ часот и ____ минути

Заложен доверител ____ од ____

Заложен должник ____

Овој нотарски акт е составен на ____ страни од ____ листа. На заложниот доверител и заложниот должник, им се издава по еден извод од овој нотаски акт. Изворникот на нотарскиот акт се чува во мојата архива.

Нотарската такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси во износ од ____ 00 денари е наплатена и поништена на примерокот кој останува за архивирање (изворникот).

Нотарската награда согласно чл.19 од ПНТ е пресметана во износ од ____ 00 денари и трошоци по чл. 42 од ПНТ во износ од ____ 00 денари.

ОДУ број ____ / 04

Кочани, ____ 2004 (____ двеилјади и четврта) година

Нотар ____

Образец бр. 11 :

Записник за извешена продажба на недвижност со битни елементи на договор за продажба

Изворник
ОДУ /

Република Македонија
НОТАР

_____ 2004 () година

НОТАРСКИ АКТ
--ЗАПИСНИК ЗА ИЗВРШЕНА ПРОДАЖБА НА СТАН СО БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА--

Јас, Нотар _____ со службено седиште во, потврдувам дека на _____ 2003 (_____ двеилјадиитрета) година, врз основа на Овластување од заложниот доверител _____ од _____ од _____ 2003 (_____ двеилјадиитрета) година (Прилог А кон оваа исправа) и Закучокот од првото Јавно наддавање одржано на ден _____ 2003 (_____ двеилјадиитрета) година одржав второ усно јавно наддавање во просториите на мојата нотарска канцеларија на ул. " _____ " во _____ со почеток во 15,00 часот, за продажба на недвижност, на стан запишан во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, згр. _____, кат _____, стан _____, вл. _____, собност _____, површина _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____ како предмет на залог врз основа на Нотарски акт Договор за залог со својство на извршна исправа заверен под бр. ОДУ _____ на 2002 (_____ двеилјадиитрета) година (Прилог Б кон оваа исправа), кај Нотар _____ во _____ склучен помеѓу _____ од _____ како заложен доверител и _____ од _____ како заложен должник со почет на цена во износ од _____,00 (_____) денари, за кое нешто составив Нотарски акт Записник за усно јавно наддавање ОДУ _____ на _____ 2003 (_____ двеилјадиитрета) година (Прилог В кон оваа исправа).

Утврдив дека на јавното наддавање како понудувач учествуваше заложниот доверител _____ од _____ со стан на ул. " _____ " бр. _____ со л.к.бр. _____ издадена од МВР _____ и со ЕМБГ _____, роден во _____ на _____ година во _____ по занимање работник, државјанин на Република Македонија кој понуди износ од _____,00 (_____) денари. На наддавањето не учествуваа други понудувачи.

Утврдив дека купувачот во целост ја има уплатено цената од _____,00 (_____) денари во утврдениот рок 10 15 (петнаесет) дена од одржаното јавно наддавање за што приложува доказ Каса прими бр. _____ од _____ на износ од _____,00 (_____) денари.

Утврдив дека е изминат рокот определен со чл.67 од Законот за договорен залог во кој судот издава привремена мерка со која се одлага стекнувањето на правото на сопственост врз предметот на залогот, па согласно чл.65 став 3 од Законот за договорен залог, го составувам овој :

-----ЗАПИСНИК СО БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА-----

Предметот на залогот, опишан како на на стан запишан во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, згр. _____, кат _____, стан _____, вл. _____, собност _____, површина 52 м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____, врз основа на второ усно јавно наддавање одржано на _____ 2003 (_____ двеилјадиитрета) година, му се продава на _____ од _____ со стан на ул. " _____ " бр. _____ со л.к.бр. _____ издадена од МВР _____ и со ЕМБГ _____, роден во _____ на _____ година во _____ по занимање работник, државјанин на Република Македонија за цена од _____,00 (_____) денари

Купувачот _____ од _____ се стекнува со право на сопственост врз предметната недвижност ослободена од сите заложни побарувања.

Со моментот на стекнувањето на сопственоста врз предметната недвижност од страна на купувачот обезбеденото побарување со залогот врз предметната недвижност се смета за намирено во целост, како за главниот долг, така за каматите и трошоците.

Овој Записник претставува правен основ за промена на сопственоста врз предметната недвижност од име на заложниот должник _____ од _____ со стан на ул. " _____ " бр. _____ со л.к.бр. _____ -УВР _____ и МБ _____ и упис на сопственоста врз предметната недвижност на име на купувачот _____ од _____ со стан на ул. " _____ " бр. _____ во Катастарот на недвижностите што го води Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар- _____, откако како купувач ќе го плати данокот на промет на предметната недвижност и останатите давачки и истовремено претставува правен основ за бришење на запишаното заложно право-хипотека од Имотниот лист.

Потврдувам дека овој акт лично го составив и лично му го прочитав на купувачот, заедно со прилозите на актот, и дека го предупредив на правните последици од ваквата правна работа, особено на околноста дека за воведување во владение на предметната недвижност, доколку владението не му биде предадено доброволно од страна на заложниот должник, е потребно да преземе дополнителни дејствија, согласно одредбите од член 213-116 од Законот за извршната постака, кои не се во надлежност на нотарот.

Купувачот изјави дека ги прифаќа во целост правните последици кои произлегуваат од оваа правна работа и дека содржината на овој нотарски акт во целост одговара на неговата волја.

Купувачот изјави дека ги прифаќа во целост правните последици кои произлегуваат од оваа правна работа и дека содржината на овој нотарски акт во целост одговара на неговата волја.

Овој нотарски акт е составен на две страни од два листа. На купувачот му е издаден еден извод, како и по еден извод за Управата за јавни приходи, Државниот завод за геодетски работи и заложниот должник на кој ќе му се достави по пошта, со препорачана пратка. Изворникот на нотарскиот акт се чува во мојата архива.

Купувач: _____

Нотарската такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси во износ од 1500,00 денари е наплатена и поништена на примерокот кој останува за архивирање (изворникот).

Нотарската награда по чл. 20 од ПНТ е пресметана во износ од 2.500,00 денари, и трошоци по чл.42 од ПНТ во износ од 240,00 ден.

ОДУ број ____/о4 _____

Кочани ____2004 (____двееилјадиичетврта) година

Нотар _____

Образец бр. 12

Записник за извршена продажба на недвижност со непосредна спогодба со битни елементи на договор за продажба

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
НОТАР

ОДУ ____/02
Изворник

____, ул. " ____ "

____, ____ 2002 год. (____двееилјадиивтора година)

НОТАРСКИ АКТ

ЗАПИСНИК ЗА ИЗВРШЕНА ПРОДАЖБА НА НЕДВИЖНОСТ
СО НЕПОСРЕДНА СПОГОДБА, СО БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ ОД ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА

Јас, Нотар _____ со службено седиште во _____, потврдувам дека на ден ____ 2002 (____двееилјади и втора) година, во мојата нотарска канцеларија пристапија Заложниот доверител _____, со место на живеење во _____ на ул. " ____ " број _____, чиј идентитет го утврдив со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР _____ и Заложниот должник _____, со место на живеење во _____ на ул. " ____ " број _____, чиј идентитет го утврдив со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР _____ и изјавија дека се согласни заложената недвижност стан во _____, на ул. _____ број _____, во станбена зграда изградена на КП број _____ во КО _____, со површина од _____ метри квадратни, запишан во Имотен лист број _____ за КО _____, издаден од Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар _____ да се продаде со непосредна спогодба. Во образложение на својата изјава тие изјавија дека врз основа на Овластување од Заложниот доверител _____ Нотар _____ одржа две усни јавни наддавања за продажба на заложената недвижност-предмет на продажба, како предмет на залог врз основа на Договорот за залог со својство на извршна исправа, потврден од Нотар _____, под ОДУ број _____ година, склучен меѓузаложниот доверител _____ и заложниот должник _____, дека двете јавни наддавања не успеаа и предметот на залогот и продажбата не се продаде поради непријавување на купувачи и изјавија дека се согласни заложената недвижност – предмет на продажба да се продаде со непосредна спогодба на лицето _____ со место на живеење во Кочани на ул. " ____ " број _____, со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР Кочани, државјанин на Република Македонија, за купопродажна цена од _____,00 (____) денари, која што цена купувачот треба да ја плати во рок од _____ дена од денот на потпишувањето на Записникот за продажба на недвижноста со непосредна спогодба.

Купувачот _____, државјанин на Република Македонија, _____, со место на живеење во Кочани на ул. " ____ " број _____, со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР Кочани, пристапи лично пред мене и изјави дека е согласен да ја купи заложената недвижност под горе наведените услови.

Врз основа на изнесеното, согласно Законот за договорен залог, составив _____

ЗАПИСНИК СО БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПРОДАЖБА

Заложената недвижност- стан во _____, на ул. _____ број _____, во станбена зграда изградена на КП број _____ во КО _____, со површина од _____ метри квадратни, запишана во Имотен лист број _____ за КО _____, издаден од Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар _____, сопственост на заложниот должник _____, се продава по пат на непосредна спогодба на купувачот _____, државјанин на Република Македонија, _____, со место на живеење во _____ на ул. _____

_____ " број _____, со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР _____, за цена од _____ денари.

По уплатата на купопродажната цена купувачот _____ ќе се стекне со сопственост врз предметната недвижност.

Купувачот се стекнува со сопственост врз предметниот стан ослободен од сите заложни побарувања. -----

Купувачот _____ се обврзува веднаш да депонира гаранција во износ од _____ денари кај нотарот _____, а износот од _____ денари, да го уплати најдоцна во рок од три дена, од денот на потпишувањето на овој Записник, односно најдоцна до _____ година, на денарската сметка за посебна намена што се води на име на Нотарот _____ во _____ Банка АД _____, под број _____, и доказ за извршената уплата да презентира на Нотарот _____ заради добивање Потврда за целосна исплата.

Овој Записник, и Потврдата за целосна исплата на купопродажната цена, потпишана и заверена од нотар, претставуваат правен основ за промена на сопственоста врз предметната недвижност од име на заложниот должник _____ и упис на сопственоста врз предметната недвижност на име на купувачот _____ во Катастарот на недвижностите што го води Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар-_____, откако ќе биде платен данокот на промет на предметната недвижност, и истовремено претставува правен основ за бришење на запишаниот залог. -----

Доколку купувачот _____ во определениот рок не ја положи цената, овој Записник НЕМА ВАЖНОСТ на правен основ за стекнување на право на сопственост, а купувачот го губи правото да бара враќање на гаранцијата.

Потврдувам дека овој акт лично го составив и лично им го прочитав на заложниот доверител, заложниот должник и купувачот, заедно со прилозите на актот, и дека ги предупредив на правните последици од ваквата правна работа, особено купувачот го предупредив на правните последици од неположувањето на купопродажната цена во определениот рок, како и на околната дека за воведување во владение на предметната недвижност, доколку владението не му биде предадено доброволно од страна на заложниот должник, е потребно да преземе дополнителни дејствија, согласно одредбите од член 213-116 од Законот за извршната постака, кои не се во надлежност на нотарот. -----

Заложен доверител _____ од _____

Заложен должник _____ од _____

Купувач _____ од _____

Овој нотарски акт е составен на _____ страни од _____ листа. На купувачот му е издаден еден извод, како и по еден извод за Управата за јавни приходи, Државниот завод за геодетски работи, заложниот доверител и заложниот должник. Изворникот на нотарскиот акт се чува во мојата архива. -----

Нотарската такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси во износ од _____,00 денари е наплатена и поништена на примерокот кој останува за архивирање (изворникот). -----

Нотарска награда согласно чл. 20 од ПНТ е пресметана во износ од _____,00 (_____ денари) и трошоци по чл. 42 во износ од _____,00 денари -----
ОДУ бр. _____/02

Кочани, _____ 2002 година (_____)

Нотар _____

Образец бр. 13

Записник за стекнување сопственост врз заложена недвижноост наместо исплата на обезбедено побарување со елементи на договор за продажба

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
НОТАР

ОДУ _____/02
Изворник

_____, ул. " _____ "

_____, _____ 2002 год. (_____ двеилјади и втора година)

-----НОТАРСКИ АКТ-----
-----ЗАПИСНИК ЗА СТЕКНУВАЊЕ СОПСТВЕНОСТ ВРЗ ЗАЛОЖЕНАТА -----
-----НЕДВИЖНОСТ НАМЕСТО ИСПЛАТА НА ОБЕЗБЕДЕНОТО ПОБАРУВАЊЕ -----

Јас, Нотар _____ со службено седиште во _____, потврдувам дека врз основа на Овластување од заложниот доверител " _____ " од _____ одржав јавно надавање на _____ 2002 година (_____ двеилјадинивтора), и по неуспешното прво јавно наддавање одржав второ усно јавно наддавање на _____ 2002 година (_____ двеилјадинивтора), година за продажба на недвижност - деловен простор сопственост на заложниот должник " _____ " од _____ кој се наоѓа на КП _____, згр. _____, вл. _____, кат _____, МВ " _____", површина _____ м2, запишана во Имотен лист бр. _____ за КО _____ издаден од Државниот завод за геодетски работи - Одделение за премер и катастар-_____. На првото јавно наддавање

заложената недвижност се продаваше по почетна цена од _____,00 (_____ денари) а на второто јавно наддавање по почетна цена за 1/3 под утврдената вредност од првото јавно наддавање, односно по цена од _____,00 (_____ денари). Наведената недвижност е предмет на залог врз основа на Договорот за залог со својство на извршна исправа склучен на ден _____ 2000 година (_____ двеилјадита) потврден (солемнизиран) со Потврда (солемнизација) ОДУ бр. _____/2000 од _____ 2000 (_____ двеилјадита) година од Нотар _____.

Бидејќи продажбата на недвижноста со усно јавно наддавање не успеа, со писмо од _____ 2002 година, им е укажано на заложниот доверител и заложниот должник: 1. дека согласно чл.65 од Законот за договорен залог може да се изврши продажба на заложената недвижност со непосредна спогодба ако за тоа изјават согласност и ги определат условите за продажба на недвижноста; 2. дека Изјавите и условите за продажба можат да ги достават или дадат кај Нотар _____ од _____; 3. дека продажбата на недвижноста со непосредна спогодба, заложниот доверител и заложниот должник можат да ја извршат заклучно со _____ 2002 година кога истекува рокот од три месеци од денот на давањето на овластувањето од заложниот доверител на нотарот за продажба на недвижноста.

Продажбата преку усно јавно наддавање не успеа, ниту пак во рокот од три месеци заложниот доверител и заложниот должник изјавија и предложија продажба на заложената недвижност по пат на непосредна спогодба.

Имајќи го предвид изнесеното, согласно член 65 став 5 од Законот за договорен залог, го составувам овој

ЗАПИСНИК СО ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА

-Заложниот доверител _____ со стан на ул. " _____ " бр. _____ со ЕМБГ _____ се стекна со право на сопственост врз деловен простор сопственост на заложниот должник " _____ " од _____ која се наоѓа на КП _____, згр. _____, вл. _____, кат _____, МВ " _____ ", површина _____ м2, запишан во Имотен лист бр. _____ за КО _____ издаден од Државниот завод за геодетски работи - Одделение за премер и катастар- _____ за цена од _____,00 (_____) денари, која одговара на износот на обезбеденото побарување, зголемено со трошоците и каматите.

Заложниот доверител _____ државјанин на Република Македонија, со место на живеење во _____ на ул. " _____ " број _____, со лична карта рег.број _____ и ЕМБГ _____ издадена од УВР _____ се стекнува со право на сопственост врз предметната недвижност ослободена од сите заложни побарувања.

Со моментот на стекнувањето на сопственоста врз предметната недвижност од страна на заложниот доверител, обезбеденото побарување со залог врз предметната недвижност се смета за намирено во целост, како за главниот долг, така за каматите и трошоците.

Овој Записник претставува правен основ за промена на сопственоста врз предметната недвижност од име на заложниот должник _____ од _____ и упис на сопственоста врз предметната недвижност на име на заложниот доверител _____ од _____ во Катастарот на недвижностите што го води Државниот завод за геодетски работи-Одделение за премер и катастар- _____, откако како заложниот доверител ќе го плати данокот на промет на предметната недвижност и останатите давачки.

Потврдувам дека овој акт лично го составив и лично му го прочитав на хипотекарниот доверител, заедно со прилозите на актот, и дека го предупредив на правните последици од ваквата правна работа, особено на околноста дека за воведување во владение на предметната недвижност, доколку владението не му биде предадено доброволно од страна на хипотекарниот должник, е потребно да преземе дополнителни дејствија, согласно одредбите од член 213-116 од Законот за извршната постака, кои не се во надлежност на нотарот.

Заложниот доверител изјави дека ги прифаќа во целост правните последици кои произлегуваат од оваа правна работа и дека содржината на овој нотарски акт во целост одговара на неговата волја.

Овој нотарски акт е составен на три страни од три листа. На заложниот доверител му е издаден еден извод, а по еден извод да се достави по пошта со препорачана пратка за Управата за јавни приходи, Државниот завод за геодетски работи и заложниот должник. Изворникот на нотарскиот акт се чува во мојата архива.

Нотарската такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси во износ од _____,00 денари е наплатена и поништена на примерокот кој останува за архивирање (изворникот).

Нотарската награда по чл. 20 од ПНТ е пресметана во износ од _____,00 денари, и трошоци по чл.42 од ПНТ во износ од _____,00 ден.

Хипотекарен доверител: ДОО Кочани _____

ОДУ број _____ / о2 _____

Кочани, _____ 2002 год. (_____ двеилјадивтора година) Нотар _____

Во случаите кога заложниот доверител не се стекнал со право на сопственост врз заложниот предмет, ќе се повторува избраниот начин на продажба се додека наддавањето не успее.

За да може постапката за продажба да продолжи, заложниот доверител поднесува барање до нотарот постапката за продажба да продолжи. Почетната цена на продажбата во овие случаи ја определува овластениот нотар за продажба на заложниот предмет, по претходно прибавено писмено мислење од вешто лице. Нотарот, во зависност од видот на заложениот предмет што се продава ангажира вештото лице од соодветна стручност (градежна, машинска, електро, земјоделска, шумарска и сл). Вештото лице ја утврдува пазарната цена на заложениот предмет. Мислењето на вештото лице се доставува до заложниот доверител и

се бара согласност за објавување на оглас и определување на останатите услови за продажба. По даденото писмено мислење од страна на вештото лице, и согласност од заложниот доверител, нотарот на записник ја утврдува цената условите по која ќе се продава заложен предмет и (чл.65 став 5 од ЗДЗ).

Образец бр. 14

Записник за утврдување на почетна цена за продажба на заложен предмет

Изворник
ОДУ ___/___

Република Македонија
НОТАР

_____ 2004 (____) година

ЗАПИСНИК УТВРДУВАЊЕ ЦЕНА НА ПРОДАЖБА

Јас, Нотар _____ со службено седиште во _____ потврдувам дека заложниот доверител _____ од _____, по неуспешната продажба на недвижности по пат на јавно наддавање или со непосредна спогодба и по истекот на три месеци од денот на давањето согласност и овластување за продажба на заложената недвижност, согласно чл.65 од Законот за договорен залог на _____ 2004 (____ двеилјадичетврта) година достави Известување со кое бара да го известам заложниот должник дека не сака заложената недвижност да преминат во негова опственост и бара согласно Законот за договорен залог постапката за продажба на заложената недвижност да продолжи со јавно наддавање по цена која ќе се утврди согласно Законот за договорен залог.

Согласно чл.65 став 6, по предходно извршена проценка од овластеното лице -судски проценител _____ од _____ за пазарната вредност на заложената недвижност и прибавеното согласност за утврдената цена и условите за продажба од заложниот доверител: _____

ПОТВРДУВАМ

Заложената недвижност: _____ стан заведен во Имотен лист _____ за КО _____ на КП _____, зграда, _____, влез _____, ВМ" _____, со површина од _____ м2 сопственост на заложниот должник _____ од _____ ќе се продава по почетна цена од _____,00 (____) денари

Продажбата ќе се врши по пат на усно јавно наддавање кое ќе се одржи во канцеларијата на Нотар _____ во _____ на ул. " _____ " бр. _____ на _____ 2004 (____ двеилјадичетврта) година со почеток во _____ часот.

Огласот за продажба ќе се објави во " _____ " . _____

Нотарска такса согласно тар. бр.25 од Законот за судски такси е пресметана во износ од 150 денари и _____ Нотарска награда согласно ПНТ: по чл. 18 во износ од 500,00 денари и трошоци по чл.42 во износ од 120,00 денари . _____

ОДУ ___/___

Кочани, _____ 2004 (____ двеилјадичетврта) година

Нотар

Во случај заложениот предмет да не се продаде на третото јавно наддавање по цена утврдена од нотарот а врз основа на мислење на вешто лице, по барање на заложниот доверител заложениот предмет може да се продава по цена намалена до две третини од предходно утврдената цена од нотарот.

Заложните доверители можат, со изјава дадена на записник кај нотарот кој ја води постапката за реализација на залог, да предложат недвижноста да се продаде со наддавање и за цена пониска од утврдената вредност, односно пониска од две третини од таа вредност. Предлогот, заложните доверители можат да го предложат ако утврдената вредност е сосема нереално високо утврдена, но откако јавното наддавање по цена утврдена од нотар по мислење на вешто лице (чл.65 став 6 од ЗДЗ) ќе заврши неуспешно. За предлогот на заложниот доверител за намалување на цената одлучува нотарот(чл.163 став 4 од ЗИП).

Ако заложниот доверител, по истекот на три месеци од денот на давањето на овластување за продажба, се стекнал со сопственост врз заложениот предмет, обезбеденото побарување се смета за намирено од моментот кога тој станал сопственик на заложениот предмет. Ако до тој момент заложниот доверител веќе намирил дел од обезбеденото побарување, должен е во рок од осум дена од денот кога станал сопственик тој дел да му го врати на залогодавачот или да го депонира кај нотар или во суд. За да се реализира овој член од законот, потребно е нотарот, пред да состави записник за пренесување право на сопственост на заложената недвижност, да побара од заложниот доверител податок за тоа колку средства по основ на отплата на кредит должникот исплатил на доверителот. По добивањето на овој податок, нотарот го задолжува заложниот доверител да го врати уплатениот износ на должникот или да го депонира во суд или

кај нотар. Доколку заложниот доверител не го врати на заложниот должник или не го депонира кај нотар или во суд уплатениот износ од должникот, нотарот записнички ќе констатира дека стекнатото право на сопственост престанува да постои (чл.65 став 7 од ЗДЗ). Заложниот должник, за вратениот износ од заложниот должник дава изјава кај нотар. Депонираните средства, од заложниот доверител кај нотар, на име враќање на уплатени средства на име намирен дел од обезбедено побарување, нотарот ги исплатува на заложниот должник. Заложниот должник дава изјава дека се согласува со исплатениот износ.

Стекнувањето на сопственоста врз заложениот предмет под условите предвидени во чл.65 од ЗДЗ и моментот на тоа стекнување се констатираат во записникот, кој го потпишуваат нотарот и заложниот доверител.

чл.66

Записникот за извршената продажба на заложениот предмет со наддавање, записникот за стекнување на правото на сопственост врз заложениот предмет под условите предвидени во овој закон, како и непосредната спогодба за продажба на заложениот предмет составена во вид на извршна исправа, претставуваат правна основа за стекнување на правото на сопственост врз заложениот предмет.

Записникот за извршената продажба на заложениот предмет со наддавање, записникот за стекнување на правото на сопственост врз заложениот предмет под условите предвидени во овој закон или записникот за извршената продажба на заложениот предмет со непосредна спогодба претставуваат правна основа за стекнување на правото на сопственост врз заложениот предмет. Врз основа на овие записници заложниот доверител може во јавните книги да го запише своето право на сопственост.

Член 67

Ако заложниот должник или трето лице има приговор на реализацијата на залогот, во тој случај, своето право може да го оствари со тужба за побивање на актите (записниците) врз основа на кои е извршена реализација на предметот на залогот.

Ако судот по поднесената тужба за побивање на актите (записниците) за извршената реализација на залогот издаде привремена мерка во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на тужбата, се одлага стекнувањето на правото на сопственост врз предметот на залогот до денот кој судот го одредил со привремената мерка. Ако тужителот го изгуби спорот одговара и за надомест на штета на новиот сопственик.

Тужбата од ставот 1 на овој член изјавена по истекот на 15 дена, сметано од денот на одржаното јавно наддавање на кое е продаден залогот, односно од денот кога е составен записник врз основа на кој заложниот доверител стекнува право да стане сопственик на залогот согласно со членот 65 став 5 од овој закон, односно од денот на потпишувањето на записникот за непосредна спогодба за продажба на залогот, е без правно дејство во однос на новиот сопственик кој го стекнал правото на сопственост врз предметот на залогот.

Заложниот должник или трето лице можат во текот на постапката за продажба да поднесат тужба и да го спорат основот за продажба, висината на побарувањето, недостатоците во постапката и др. Со поднесување на тужбата заложниот должник и трети лица можат да поднесат и предлог за изрекување на временна мерка запирање на постапката.

Заложниот должник или трето лице можат во рок од 15 дена од денот на одржаното јавно наддавање на кое е продаден залогот, односно од денот кога е составен записникот врз основа на кој заложниот доверител стекнува право да стане сопственик на залогот да поднесат тужба за побивање на записниците врз основа на кои е извршена реализацијата на предметот на залогот. Тужбата се поднесува до судот на чие подрачје се врши реализација на заложно право. Судот, врз основа на поднесената тужба за побивање на актите (записниците) за извршената реализација на залогот, може во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на тужбата да издаде привремена мерка. Во ваков случај, по изрекувањето на времената мерка се одлага стекнувањето на правото на сопственост врз предметот на залогот до денот кој судот го одредил со привремената мерка. Ако тужителот го изгуби спорот одговара и за надомест на штета на новиот сопственик. Во случајот, нотарот по доставувањето на записниците на заложниот должник и на трети лица кои имат право да поднесат тужба треба да причека најмалку 30 дена од приемот на записникот за продажба на залогот пред метр на јавно наддавање или со непосредна спогодба од страна на заложниот должник за да го завери записникот за пренесување право на сопственост врз заложениот предмет. Заверка на записникот за стекнување право на сопственост од нотарот се врши после целосното уплатување на купопродажната сума и платениот данок на промет.

Доколку тужбата од ставот 1 на чл.67 е изјавена по истекот на 15 дена, сметано од денот на одржаното јавно наддавање на кое е продаден залогот, односно од денот кога е составен записникот врз основа на кој заложниот доверител стекнува право да стане сопственик на залогот согласно со членот 65 став 5 од овој закон, односно од денот на потпишувањето на записникот за непосредна спогодба за продажба на залогот, е без правно дејство во однос на новиот сопственик кој го стекнал правото на сопственост врз предметот на залогот. Рокот за поднесување тужба е претклизивен. Доколку тужбата биде поднесена по истекот на рокот од 15 дена, таа ќе биде без правно дејство во однос на новиот сопственик кој го стекнал правото на сопственост врз предметот на залогот. Во случајот нотарот може да состави еден од записниците од чл.66 од ЗДЗ кои претставуваат правен основ за стекнување на правото на сопственост врз заложениот предмет.

На основа поднесеното барање од заложниот доверител _____ од _____, согласно чл.68 од Законот за договорен залог, ја одложувам реализацијата на залогот најдолго за 20 (дваесет) дена.----- Доколку до истекот на дваесетте дена, заложниот доверител не поднесе писмено барање за продолжување на постапката за реализација на залогот ќе се утврди дека постапката за реализација е запрена.-----

Овој записник е составен на една страни од еден лист. На заложниот доверител и заложниот должник им е издаден извод а изворникот се чува во мојата архива.-----

Нотарска такса по тарифен број 25 точка 1 се плаќа такса во износ од 150,00 (стоипеесет) денари.----- Нотарска награда согласно чл. 18 од ПНТ е пресметана во износ од 500,00 и денари.-----

ОДУ __/04

Кочани, _____ 2004 (двееилјадичетврта) година -----

Нотар _____

Образец : 16

Записник за запирање на постапка за реализација на залог

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НОТАР

ОДУ __/04

Изворник

_____, ул. " _____ "

_____, _____ 2004 (_____ двеилјади и четврта) година

ЗАПИСНИК

за запирање на постапка за реализација на заложно право

Јас, Нотар _____ од _____ потврдувам дека на ден _____ .2004 (_____ двеилјадичетврта) година од заложниот доверител _____ од _____ примив Барање за запирање на постапка за реализација на заложно право. Заложниот доверител _____ од _____ бара одлагање на постапката за реализација на заложно право со јавно наддавање на недвижност сопственост на заложниот должник _____ од _____ производствен погон со административен дел во индустриска зона во _____ во МВ" _____, КП бр. _____ дел _____, зграда _____ влез _____ приземје _____ м2, со земјиште за редовна употреба на објектот од _____ м2, на КП _____ заведено во Имотен лист бр. _____ за КО _____ и најави дека за понатамошниот тек на постапката дополнително ќе ме известува. Во законскиот рок од дваесет дена од денот на одлагањето на постапката за реализација на залог заложниот доверител не поднесе писмено барање за продолжување на постапката за продажба па согласно чл.68 став 2 од Законот за договорен залог :-----

ПОТВРДУВАМ

Отпочнатата постапка за реализација на заложно право со продажба на заложена ствар - производствен погон со административен дел во индустриска зона во _____ во МВ" _____, КП бр. _____ дел _____, зграда _____ влез _____ приземје _____ м2, со земјиште за редовна употреба на објектот од _____ м2, на КП _____ заведено во Имотен лист бр. _____ за КО _____ се запира

Овој записник е составен на една страни од еден лист. На заложниот доверител и заложниот должник им е издаден извод а изворникот се чува во мојата архива.-----

Нотарска такса по тарифен број 25 точка 1 се плаќа такса во износ од 150,00 (сто и пеесет) денари.----- Нотарска награда согласно чл. 18 од ПНТ е пресметана во износ од 500,00 и денари.-----

ОДУ __/04

Кочани, _____ 2004 (двееилјадичетврта) година -----

Нотар _____

Образец бр.17

Записник за запирање на постапка за продажба на недвижност поради изречена временна мерка запирање на постапка

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
НОТАР

ОДУ__/04
Изворник

_____, ул. "_____" _____

_____, _____ 2004 (_____) двеилјади и четврта) година

ЗАПИСНИК

Јас, Нотар _____ од _____ потврдувам дека на ден _____ 2004 (_____) двеилјади и четврта) година од Основниот суд во _____ примив Решение П.бр. ____/2004 од _____ 2004 година со која се одредува временна мерка и им се наложува на тужените и на Нотар _____ од _____ веднаш по приемот на Решението да ја прекинат постапката за јавно наддавање на кука на ул. "_____" бр. ____ во Кочани со површина под кука ____ м2 и, а евидентирана како КП ____ во Имотен лист ____ за КО _____, се до правосилното завршување на парницата.
Постапувајќи по Решението П.бр. ____ од _____ година јас Нотар _____ со седиште во _____

ПОТВРДУВАМ

По приемот на Решение П.бр. ____ од _____ донесено во Основниот суд во _____ ја прекинувам постапката за реализација на залог со продажба по пат на јавно наддавање на кука на ул. "_____" бр. ____ во Кочани со површина под кука ____ м2 и, а евидентирана како КП ____ во Имотен лист ____ за КО _____ сопственост на заложниот должник _____ од _____

Овој записник е составен на една страна од еден лист. На заложниот доверител и заложниот должник им е издаден извод а изворникот се чува во мојата архива.

Нотарска такса по тарифен број 25 точка 1 се плаќа такса во износ од 150,00 (стоипеесет) денари.

Нотарска награда согласно чл. 18 од ПНТ е пресметана во износ од 500,00 (петсотини денари) и трошоци по чл. 42 во износ од _____,00 денари

ОДУ__/04

Кочани, _____ 2004 год. (_____) двеилјади и четврта)

Нотар _____

Член 69

Од средствата добиени со продажбата, прво се намируваат трошоците што настанале по извесувањето за продажбата, а кои се однесуваат на зачувување или зголемување на вредноста на залогот; второ, трошоците за продажбата и наградата на нотарот; трето, се намирува заложниот доверител кој прв го засновал залогот; четврто, другите заложни доверители според својот приоритет, доколку ги има и петто, остатокот од средствата добиени при продажбата, доколку таков остаток има, се исплаќа на заложниот должник.

Средствата добиени при продажбата до распределбата ќе бидат депонирани кај нотар. Ако заложниот доверител со продажбата на заложениот предмет не успее во целост да го намира своето побарување, може да бара од заложниот должник намирување и за преостанатиот дел од своето побарување.

Нотарот кој ја извршил продажбата на залогот при намирувањето мора да води сметка за правото на приоритет.

Доколку недвижноста се продаде на јавно наддавање купувачот е должен да ги уплати средствата во рокот определен во огласот за продажба. Средствата се уплатуваат во готови пари кај нотарот или на посебна депозитна сметка на нотарот кој ја извршил продажбата.

Од средствата добиени од продажбата прво се намируваат трошоците кои настанале по известувањето за продажбата а се однесуваат на зачувување, одржување или зголемување на вредноста на недвижноста врз која е заснована хипотеката; второ, трошоците на продажбата и наградата на нотарот; - трето, се намирува заложниот доверител кој прв го засновал залогот; - четврто, другите заложните доверители според својот приоритет доколку ги има и петто, остатокот од средствата добиени при продажбата доколку има таков остаток, се исплаќа на заложниот должник.

Во случај кога има повеќе заложни доверители од различни редови, со различни побарувања, уплатно е побарувањата на доверителите да го утврди вешто лице. На основа утврдените побарувања се известуваат заложниот должник, заложните доверители дека ќе се врши вештачење на побарувањата и каматите и сл.

По извршеното вештачење се известуваат странките за денот на распределбата на средствата и начинот на распределбата. За извршената распределба на средствата се составува запишаник.

Утврдувањето на износот на каматата што треба да се пресмета во износот на продажната цена се врши од страна на овластен судски проценител.

Нотарот наплатува награда согласно одредбите од ПНТ.

Нотарот составува трошковник на сторените трошоци во постапката согласно ПНТ и стварно направените трошоци (трошоци за поштарина; трошоци за закупнина за просторија доколку наддавањето се држи во закупена просторија; трошоци за вешто лице за извршена вештачење на заложен предмет или пресметана камата; и др.).

Износот на каматата утврден од страна на овластен судски проценител, трошоците направени во постапката, наградите на нотарот, судските такси и износот на обезбеденото побарување на доверителот зголемено со трошоците (наградите на нотарот, судските такси, сторените трошоци во постапката согласно ПНТ) преставуваат цена за која заложниот доверител станал сопственик на заложената недвижност.

Ако заложниот доверител со продажбата на заложиот предмет не успее во целост да го намира своето побарување, може да бара од заложниот должник намирување и за преостанатиот дел од своето побарување. Доколку при продажбата на заложиот предмет се остварени средства од кои неможе заложниот доверител да го намира своето побарување, заложниот доверител може да бара по судски пат намирување на ненамирените износ од останатиот движен и недвижен имот сопственост на заложниот должник.

Наведеното право заложниот доверител може да го оствари само во случај ако заложниот должник и должник се исти лица. Доколку заложниот должник не е во исто време и должник тој не може да одговара за обврските на должникот затоа што тој при склучувањето на договорот за залог презел обврска да одговара за долгот на должникот само со заложиот предмет а не и со сиот свој имот. За да стане заложниот должник и личен должник и да одговара со целиот свој имот треба во самиот договор тоа да биде нагласено и да тој се сложи со таквата обврска према заложниот доверител.

Нотарот кој ја извршил продажбата на залогот при намирувањето мора да води сметка за правото на приоритет.

Образец бр.18

Записник за распределба на средства добиени од продажба на заложена недвижност

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НОТАР

_____, ул. _____

ОДУ ____/04

Изворник

_____, 2004 (_____ двеилјади и четврта) година

ЗАПИСНИК
ЗА РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВА ДОБИЕНИ ОД ПРОДАЖБА
НА ЗАЛОЖЕНА НЕДВИЖНОСТ

Јас, Нотар _____ со службено седиште во _____ на основа чл.69 од Законот за договорен залог по извршената продажба на второ јавно наддавање одржано на ден _____, 2003 (_____ двеилјадиитрета) година на заложена недвижност на кука на ул. _____ бр. _____ во Кочани со површина под кука _____ м2 а евидентирана како КП _____ во Имотен лист _____ за КО _____ сопственост на _____ од _____ по истекот на рокот од чл. 67 од Законот за договорен залог, по плаќањето на целиот износ од купувачот _____, по составувањето на Записник за извршена продажба на кука со битни елементи на договор за продажба ОДУ ____/04 на _____ 2004 (_____ двеилјадиичетврта) година и по плаќањето на данокот на промет од страна на купувачот _____ вршам распределба на средствата добиени од продажба на заложената недвижност.

На распределбата на средствата присуствува заложниот должник _____ од _____.
Распределбата се врши согласно редоследот на лицата чл. 69 од Законот за договорен залог : 1.трошоци настанати по известување за продажба а се однесуваат на зачувување или зголемување на вредноста на залогот: 2. трошоци за продажбата и награда на нотарот :3.намирување на заложниот доверител: со купување на недвижноста од страна на заложниот доверител како купувач на наддавањето во целост се намирени неговите побарувања во износ од осум илјади евра со камати и слично. 4.остаток од средствата кои се исплатуваат на заложниот должник: _____

На основа наведеното : _____ ПОТВРДУВАМ _____

Од средствата во износ од _____,00 (_____) денари, добиени од продажбата на заложената недвижност на кука на ул. _____ бр. _____ со површина _____ м2, евидентирана на КП _____ во Имотен лист _____ за КО _____ сопственост на _____ од _____, согласно чл. 69 од Законот за договорен залог се врши распределба на средствата : _____

1.трошоци настанати по известување за продажба а се однесуваат на зачувување или зголемување на вредноста на залогот: _____ износ од 00,00 денари

2.трошоци за продажбата и награда на нотарот : _____ износ од _____,00 денари

3. намирување на заложниот доверител----- износ од _____,00 (_____) денари со пресметани камати

4. другите заложните доверители ----- нема -----

5. остаток од средствата кои се исплатуваат на заложниот должник: ----- износ од _____,00 денари

Износот од _____,00 (_____) денари да се исплати на заложниот должник. -----

Потврдувам дека овој акт лично го составив на две страни од два листа. -----

На распределба на средствата од продажбата на заложената недвижност присуствува заложниот должник _____ од _____ кој изјавува дека нема забелешки на распределбата и во знак на согласност со истата се потпишува на записникот . -----

На заложниот должник му се предава извод од записникот а на заложниот доверител да се достави извод. Изворникот од записникот останува во мојата архива . -----

Заложен должник -----

Нотарска такса согласно тар. бр.25 од Законот за судски такси е пресметана во износ од _____ денари и ----

Нотарска награда согласно ПНТ по чл. 18 во износ од _____,00 денари и трошоци по чл.42 во износ од _____,00 денари . -----

ОДУ бр. ____ / 04

Кочани, ____ .2004 (_____ двеилјадиичетврта) година

Нотар _____

Член 70

Кога купувачот нема да ја плати продажната цена во рокот определен со овој закон, записникот не произведува правно дејство, а од гаранцијата се намируваат трошоците направени за продажбата која не успеала и трошоците за новата продажба, а доколку остане определен износ на средства, се додаваат на средствата добиени при новата продажба.

Ако заложенениот предмет не премине во сопственост на заложниот доверител затоа што продажбата не успеала, тогаш по намирување на сите трошоци на постапката, остатокот од гаранцијата, ако го има, му се враќа на заложниот должник.

Со објавување на огласот за продажба се определува и рокот во кој купувачот треба да ја плати куповната цена. Купувачот е должен да ја плати куповната цена во рокот определен со огласот за јавно наддавање и во договорот за непосредна спогодба. Куповната цена се плаќа во готови пари на нотарот или се уплатува на депозитна сметка на нотарот за што се доставува соодветен доказ.

Ако купувачот не ја плати цената во договорениот рок, нотарот составува записник и потврдува дека записникот за продажба на заложенениот предмет со јавно наддавање или непосредна спогодба не произведува правно дејство. Гаранцијата што ја платил купувачот не се враќа на купувачот и од неа се намируваат трошоците направени за продажбата која не успеала и трошоците за новата продажба, а доколку остане определен износ на средства, се додаваат на средствата добиени при новата продажба.

Ако заложенениот предмет не премине во сопственост на заложниот доверител затоа што продажбата не успеала, тогаш по намирување на сите трошоци на постапката, остатокот од гаранцијата, ако го има, му се враќа на заложниот должник.

Член 71

Во случаите кога непосредната спогодба, како еден од комерцијалните начини на продажба на залогот е избрана во договорот за залог, како и кога продажбата со наддавање не успеала, а заложниот доверител и заложниот должник се договориле продажбата да се изврши со непосредна спогодба, а притоа предмет на непосредната спогодба е продажбата на целото трговско друштво или друго правно лице, заедно со сите негови припадоци и прирастоци, како и деловниот потфат, но и без него или сите негови подвижни предмети (машини, друг вид опрема, производи и слично) и недвижностите, независно кој ја врши реализацијата, продажбата е без правно дејство, ако продажната цена е помала од износот на обезбеденото побарување, како и кога цената нема да се плати во рок од 30 дена сметано од денот на склучувањето на непосредната спогодба.

Спогодбата од ставот 1 на овој член е без правно дејство и ако реализацијата на залогот не се објави во "Службен весник на Република Македонија". Барањето за објавата треба да се достави во рок од три дена, сметано од денот на исплатата на продажната цена, а објавата да се изврши во еден од наредните два броја на "Службениот весник на Република Македонија" кои ќе излезат по доставеното барање за објава.

Член 72

Кога залогот е заснован врз целото трговско друштво или друго правно лице, продажбата со наддавање се врши на целото друштво, односно правното лице, вклучувајќи ги сите негови припадоци и прирастоци, заедно со деловниот потфат (производството). Но, ако највисоко понудената цена за продажба е под 80% од износот на долгот обезбеден со залогот, тогаш се продаваат одделни делови од друштвото во настојување да се постигне повисока цена од која ќе се реализира поголем износ на побарувањето обезбедено со залогот. При продажбата на одделни делови од друштвото, односно имо-

тот, треба да се води сметка прво да се продадат оние средства кои нема да го попречат континуираното работење на друштвото или на правното лице.

Член 73

Ако трошоците од јавната продажба би биле несразмерно големи во однос на вредноста на залогот, нотарот може врз основа на писмена согласност од двете страни да го продаде предметот по цена која е еднаква на побарувањето обезбедено со залогот или ако сака заложниот доверител за таа цена да го задржи за себе.

Ако вредноста на заложениот предмет од ставот 1 на овој член е во очигледна несразмерност со вредноста на побарувањето, вредноста на заложениот предмет ќе ја процени вештак.

Во случај кога нотарот оцени дека трошоците на јавната продажба би биле несразмерни во однос на вредноста на залогот ќе побара согласност од заложниот должник и заложниот доверител писмена согласност да го продаде предметот по цена која е еднаква на побарувањето обезбедено со залогот или ако сака заложниот доверител за таа цена да го задржи за себе залогот. Кога вредноста на заложениот предмет е во очигледна несразмерност со вредноста на побарувањето, вредноста на заложениот предмет ќе ја процени вештак ангажиран од нотарот.

Член 74

Кога заложениот предмет се расипува или ја губи вредноста, па постои опасност да стане недоволен за обезбедување на побарувањето на залогопримачот, ако договорните страни поинаку не се договорот, судот може по барање на залогодавачот или залогопримачот, а по сослушување на другата страна, да донесе заклучок заложениот предмет да се продаде на јавна продажба или по берзанска или пазарна цена која ја има и цената или доволен дел од цената да се депонира кај нотар или во судот, заради обезбедување на побарувањето на залогопримачот.

Против заклучокот од ставот 1 на овој член не е дозволен правен лек.

Јавната продажба ќе ја спроведе нотар кој ќе го определи судот ако странките не можат да се договорат за тоа.

Член 75

Судот на барање на залогодавачот може да донесе заклучок со кој ќе дозволи заложениот предмет да се продаде на определено лице за цена која е најмалку еднаква на висината на побарувањето обезбеденото со залогот.

Против заклучокот од ставот 1 на овој член не е дозволен правен лек.

Продажбата во овој случај ќе ја изврши нотар кој ќе го определи залогодавачот.

Добиената цена или доволен дел од цената се депонира кај нотарот кој ја извршил продажбата или кај судот, за обезбедување на наплатата на побарувањето на заложниот доверител на место на заложениот предмет.

Член 76

Купувачот на предметот на залогот кој се реализира согласно со одредбите на овој закон, стекнува сопственост врз предметот ослободен од сите заложни побарувања, по истекот на рокот за тужба итврден во членот 67 на овој закон.

Член 77

Ако предмет на залогот се хартии од вредност, а залогодавачот не го врати долгот со неговото пристигнување, залогопримачот може да бара продажба на хартиите од вредност преку берза, освен за оние за кои не се тргува преку берза.

Член 78

Ако предмет на залогот е побарување или друго право, а залогодавачот не ја исполни пристигнатата обврска, залогопримачот е должен да побара негова наплата.

Кога предмет на заложното побарување се пари, залогопримачот е должен, по барање на залогодавачот, да го депонира наплатениот износ кај нотар или во суд, но ако предмет на неговото побарување се, исто така, пари и ако тоа пристигнало за наплата, залогопримачот може да задржи за себе онолку колку што му се должи, а другото е должен да му го предаде на залогодавачот.

Член 80

Ако залогодавачот не ја исполни обврската до рокот на пристигнувањето, залогопримачот има право да го намира своето побарување од отстапеното побарување на залогодавачот. Залогопримачот е должен, откако ќе го намира своето побарување, вишокот на пари или други предмети да му ги предаде на залогодавачот.

Член 81

Известувањата и доставите што треба да се извршат за реализација на залогот според овој закон ќе се сметаат за уредни ако се извршени на адресите на странките содржани во договорот за залог, освен ако со писмена изјава кај нотар не дале друга адреса.

Член 82

Во постапката за засновање на заложно право и за реализација на залог уредена со овој закон, во недостиг на одредби за засновање и продажба, ќе се применуваат одредбите на Законот за извршната постапка.

Работниот материјал за реализација на залог е изложен на Нотарските денови - Пролетна сесија одржани во Струга во месец Јуни 2004 година од Нотар Чедо Иванов со седиште во Кочани.

Материјалот е од неформален и незадолжителен карактер.

Литература:

-Коментар на Законот за извршна постапка - Д-р Кирил Чавдар

-Коментар на Закон за договорен залог - Д-р Кирил Чавдар и Нотар Зорица Пулејкова

НОТАРСКИ НАГРАДИ И НОТАРСКИ ТАКСИ

при реализација на залог

НОТАРСКА НАГРАДА

Правилникот за нотарска тарифа (Сл.весник на РМ 26/2002) , глава 4 , членовите 18,19 и 20 ја уредуваат наградата на нотарот за преземени дејствија во постапката за реализација на залог.

чл.18

За сите пооделно составени исправи при извршување на службените дејствија во постапката за реализација на заложно право-хипотека, во форма на барања, изјави, овластувања, огласи, писмени соопштенија и сл.нотарот има право на наградата во износ од 500,00 денари.

Во постапката за реализација на залог нотарот презема повеќе дејствија :

Составува:

- записник за прием на Барање за реализација на залог;
- известување до должникот за доспеаност на побарувањето на заложниот доверител;
- известување за поднесено барање за реализација на залог до заложниот должник и за започнатата постапка за реализација на залог;
- записник за доставување на писмена до заложниот должник;
- записник за дадена изјава на записник пред нотар (за доспеаност на побарување, за утврдување на најниска почетна цена, авансирање на трошоци на постапка и др);
- изјава од заложниот доверител (доколку заложниот должник дал соодветна изјава) или составува изјава на заложниот доверител на записник пред нотар;
- овластување од заложниот доверител или составува овластување од заложниот доверител на записник пред нотар во форма на нотарски акт;
- оглас за јавно наддавање;
- записник за распределба на средствата добиени со продажбата (чл.69);
- записник за ангажирање вешто лице за утврдување на вредноста на предметот на залогот согласно чл.65 став 6 од ЗДЗ;
- записник за мирување и запирање на постапка за продажба;
- сите известувања до заложниот должник, доверител и други лица во врска реализацијата на залог и сл.

За сите овие дејствија согласно чл.18 од ПНТ, нотарот има право на нотарска награда во износ од 500,00 денари.

чл.19

За водење и составување на записник за реализација на јавна продажба на ствар, нотарот има право на награда според вредноста на заложената ствар, по следниот табеларен преглед:

вредност до 100.000,00 ден	награда 2.000,00 ден.
од 100.001,00 - 300.000,00 ден.	награда 3.000,00 ден.
од 300.001,00 - 500.000,00 ден.	награда 4.000,00 ден.

од 500.001,00 - 700.000,00 ден.	награда 5.000,00 ден.
од 700.001,00 - 900.000,00 ден.	награда 7.000,00 ден.
од 900.001,00 - 1.100.000,00 ден.	награда 10.000,00 ден.
од 1.100.001,00 - 1.300.000,00 ден.	награда 11.000,00 ден.
од 1.300.001,00 - 500.000,00 ден.	награда 12.000,00 ден.
од 1.500.001,00 - 1.700.000,00 ден.	награда 13.000,00 ден.
од 1.700.001,00 - 1.900.000,00 ден.	награда 14.000,00 ден.
од 1.900.001,00 - 2.100.000,00 ден.	награда 15.000,00 ден.
над 2.100.000,00 ден.	награда 30.000,00 ден.

За водење и составување на записник за јавно наддавање на заложена ствар (подвижна или недвижна) нотарот има право на награда согласно вредноста на заложената ствар утврдена во табелата од чл.19 од ПНТ.

Под вредност на заложена ствар се подразбира најниската цена по која се продава заложената ствар на јавно наддавање утврдена во огласот за продажба или утврдена од заложниот должник и заложниот доверител при продажбата со непосредна спогодба.

чл.20

За состав на Записник или Спогодба во форма на нотарски акт, во постапка за реализација на заложното право, со продажба на ствартата, нотарот има право на награда во висина од 50% од наградата утврдена во Табеларот во чл.19 од овој правилник.

Согласно чл.20 од ПНТ нотарот наплатува награда во висина од 50% од наградата утврдена во Табеларот во чл.19 од овој правилник за составување на :

- записник за стекнување сопственост врз заложената недвижност наместо исплата на обезбеденото побарување со елементи на договор за продажба;
- записник за стекнување со сопственост врз заложената недвижност со јавно наддавање со елементи на договор за продажба и
- записник за стекнување со сопственост врз заложената недвижност со непосредна спогодба со елементи на договор за продажба во Табела правилник.

НОТАРСКИ ТАКСИ

За сите службени дејствија што ги презема нотарот во постапката за реализација на залог се плаќаат нотарски такси.

До донесувањето на закон за нотарските такси при наплатување на такси ќе се применува Законот за судските такси. Нотарот ќе наплатува износ на такси намален за 50% од оној утврден во Законот за судски такси согласно чл.139 став 4 од ЗВНР.

Со Законот за судските такси неможат да се опфатат нотарските дејствија во постапката за реализација на залог и не може да се најде соодветна тарифа за наплатување на нотарски такси за преземени нотарски дејствија при реализација на залог.

А. Нотарот наплатува такса по тарифен број 32 од Законот за судски такси намалена за 50% за службени дејствија составување на:

- записник за јавно наддавање
- записник за стекнување сопственост врз заложената недвижност наместо исплата на обезбеденото побарување со елементи на договор за продажба;
- записник за стекнување со сопственост врз заложената недвижност со јавно наддавање со елементи на договор за продажба и
- записник за стекнување со сопственост врз за-

ложената недвижност со непосредна спогодба со елементи на договор за продажба.

Б.Нотарот наплатува такса по тарифен број 10 од Законот за судски такси намалена за 50% за службени дејствија :

- прием на записник: барање - изјава за утврдување на извршност на нотарски акт, за поведување на по-стапка за реализација на залог, утврдување на цена за продажба на заложена недвижност и сл. (каде има заверка на потпис на записник) .

В. За сите останати службени дејствија што нотарот ги презема во текот на постапката за реализација на залог нотарот наплатува такса по тарифен број 25 од Законот за судски такси намалени за 50% (износ од 150,00 ден.)

ИЗВЕШТАЈ

За текот на третото редовно заседание на Собранието на Нотаријатите членки на Меѓународната унија на Латинскиот нотаријат за мандатен период 2002-2004, односно 24-тиот Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат.

Од 17 до 22 Октомври 2004 година, во Сиудад Мексико, Мексико, се одржа четвртата редовна седница на Постојаниот совет, како и третото редовно Собрание на нотаријатите членки на Меѓународната унија на латинскиот нотаријат, за мандатен период 2002-2004. На овој значаен собир нашата Нотарска Комора ја претставуваше делегација во состав: Никола Кајчевски-Претседател на НКРМ и Златко Николовски-член на Комисијата за европски прашања на МУЛН.

На Собранието присуствуваа делегации на 72 членки на МУЛН, а седниците ги водеше Франциско Аријас, претседател на МУЛН.

За работа на Собранието беше усвоен следниот Дневен Ред (на 17.10.2004) :

I Отварање на Собранието

1. Официјално отварање на Собранието на Нотаријатите членки (Претседател)
2. Поздравен говор на Претседателот на Asociacion Nacional del Notariado Mexicano, г-дин Адриан Итурбиде Галиндо
3. Листа на присутност
4. Оправдување на отсутните
5. Извештај на верификационата Комисија (Статут чл.10.2)
6. Констатирање на кворум (Статут чл.12)
7. Почеток на работата

II. Определување на правото на глас (Статут чл.13)

III. Усвојување на Дневниот ред (Претседател)

IV. Собрание во Квебек, Канада, 10 и 11 Октомври 2004

1. Усвојување на записникот
2. Извршување на Резолуциите усвоени од Собранието во Квебек и други резолуции на претходните заседанија. (Претседател)

V. Отповикување на Г-дин Марек Коласа (Полска) од неговата функција на Постојан Советник на МУЛН (на барање на Полскиот Нотаријат) (Статут чл.29.2 in fine)

VI. Запознавање со Резолуциите усвоени од Постојаниот Совет на седницата од Сиудад Мексико (Деловник чл.26.4) (Претседател)

VII. Барања за прием на определени Нотаријати во МУЛН (Претседател и Претседател на CCNI)

VII-1 Нотаријатот на Бугарија

1. Конечен Извештај на Извршниот одбор (деловник чл.40.1)
2. Дебата
3. Конечна одлука (Статут чл.18.1.2 и Деловник 40.2)
4. Определување на придонесот кон МУЛН

VII-2 Нотаријатот на Андора

1. Конечен Извештај на Извршниот одбор (деловник чл.40.1)
2. Дебата
3. Конечна Одлука (Статут чл.18.1.2 и Деловник 40.2)
4. Определување на придонесот кон МУЛН

VIII. Обраќања на Потпретседателите на МУЛН

1. Африка (Senghor)
2. Северна и Централна Америка и Карибите (Merrero)
3. Јужна Америка (Gallino)
4. Азија (Tsuchiya)
5. Европа (Stassinopoulos)

Поглед врз Европското право (Weyts)

IX. Финансии на МУЛН

1. Извештај на Благајникот на МУЛН (Merlotti)
2. Извештај на Надзорниот одбор на МУЛН (Статут чл.39)
3. Усвојување на Финансискиот Извештај за 2003 година (Собрание)
4. Барање за определување на пониска група за придонес кон МУЛН од Нотаријатите на Лондон и Индонезија.
5. Определување на Буџетот на МУЛН за 2005 година (Собрание)

X. Основни принципи на Латинскиот Нотаријат (Претседател)

XI. Деонтолошки нотарски принципи (Делгадо де Мигуел)

XII. Измени на Статутот на МУЛН (Статут чл.18.2.1)

1. Запознавање со измените на Статутот (Консултативна Комисија)
2. Конечна Одлука на Собранието

(на 18.10.2004):

XIII. Извештај на Претседателот за состојбите во Унијата (Претседател) (Статут 17.1)

XIV. Национални Извештаи за состојбите во членките на МУЛН:

- Извештаи на претседателите на коморите
- Можни резолуции кои би биле усвоени

XV. Светска Банка

1. Реакција на МУЛН на Извештајот "Doing Business" 2004 и 2005 на Светската Банка (Претседател)

XVI. Хашка Конференција (Talpis)

XVII. Меѓународни Конгреси на Латинскиот Нотаријат

1. XXV Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат, Шпанија, 2007
2. XXVI Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат, 2010 Кандидатури и избор на местото на одржување.

XVIII. Избори за мандатен период 2005 - 2007 година.

1. Избор на Претседател, Потпретседател и Благајник (Статут чл.17.2.1)
2. Избор на Нови ефективни членови на Постојаниот Совет (Статут 17.2.2.)
3. Избор на членови на Надзорниот одбор (Статут 17.2.3)

XIX. Определување на местото и датата на следното Собрание на Нотаријатите Членки во 2005 година.

XX. Затварање на Собранието.

На 17 Октомври со почеток во 9,00 часот започна Собранието на Нотаријатите членки на МУЛН. Согласно чл.11.1. од Статутот на МУЛН последната редовна седница од мандатниот период се одржува како Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат. Сооглед дека ова Собрание беше последно за овој мандатен период истото се држеше како 24-ти Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат. Конгресот го отвори, како што беше спомнато погоре, Г-динот Франциско Аријас, претседателот на МУЛН. Потоа на присутните се обрати Претседателот на Националната нотарска организација на Мексико Г-дин Адриан Итурбиде Галиндо. По рутинските точки од дневниот ред (утврдување на присутност, оправдување на отсатни, Извештај на верификационата комисија и констатација на потребниот кворум) се премина на работата по Дневниот ред:

- определување на правото на глас
- усвојување на дневниот ред
- усвојување на записникот од Собранието одржано во Квебек на 11 и 12 Октомври 2003 година.

Петтата точка од дневниот ред беше отповикување Г-дин Марек Коласа од функцијата Постојан Советник на МУЛН, а на барање на Полскиот нотаријат од каде и именованиот потекнува. По образложението на Претседателот на Полската Комора во кое беше истакнато дека Г-дин Коласа потешко се огрешил од нотарскиот кодекс и од законското работење, за што е поведена и кривична постапка, Конгресот едногласно го отповика од функцијата Постојан Советник.

По кратко запознавање со работата на Постојаниот Совет во претходните два дена Конгресот прејде на 7-та точка од дневниот ред - Барања за прием во Светската организација на

Нотаријатите на Бугарија и Андора. Сооглед дека конечните извештаји беа доставени до нотаријатите членки, по обраќањето на членот на Извршниот Комитет, Конгресот со единство на гласови го изгласа приемот на Нотаријатите на Бугарија и Андора во МУЛН.

Осметта точка беа обраќањата на потпретседателите на МУЛН за определени континенти, а за нас како поинтересно секако е извештајот на Потпретседателот за Европа - Г-дин Николаос Стасинопулос.

Неговиот Извештај, покрај фактичкото набројување на активностите во изминатиот период, воглавно беше анализа на Извештајот на Европската Комисија за конкуренцијата во секторот на слободните професии, познат како Извештај Монти, бидејќи одговорноста за изготвувањето беше на Генералната Дирекција за конкуренција на Европската Комисија, под контрола и директна координација на Европскиот Комесар за прашањата на Конкуренцијата Италијанот Марио Монти.

Објавувањето на овој Извештај предизвика, во сите земји членки на ЕУ, големи бранувања помеѓу професионалците на кои се однесува. Особено помеѓу нотарите потикна стравување за иднината на нотаријатот онаков каков сега се практикува во континенталната Европа која ги следи традициите на Римско-Византиското и Германското право.

Според Стасинопулос основна цел на Извештајот Монти е да престави концепција на Европската Комисија од агол на политиката на конкуренција која се однесува на можностите за реформа и модернизација на определени правила кои ги регулираат слободните професии.

Првата забелешка во овој Извештај вели дека Комисијата нема намера да ги "отвара" затворените професии, туку да проучи во која мерка правилата кои ги регулираат овие професии се усогласени со одредбите за конкуренција содржани во прописите на ЕУ и да ли има потреба за реформа или модернизација на некои од овие правила.

Во самиот Извештај сепак се признава спецификата на Нотарите. Тие, во однос на останатите пет професии кои се истражуваа, се посебни: всушност се работи за јавна функција, а не слободна професија, која е делегирана од државата која го преотстапила делот од своите надлежности, врз основа на кои, користејќи го печатот на државата и со нивниот потпис му даваат на документот кој го составуваат сила на јавна исправа.

Извештајот сепак врши анализа на определени категории на ограничување кои се однесуваат на нотарите и тоа:

1. **пропишани цени на услуги** - мошне штетни за конкуренцијата, во мерка во која тие ја редуцираат односно потполно ја укинуваат предноста која би ја имале потрошувачите на слободниот пазар;
2. **строги ограничувања во областа на рекламирањето** - значително ја отежнува можноста на потрошувачите сами да ја изберат комбинацијата на квалитет и цена која најповеќе им одговара
3. **строги ограничувања во пристапот во професијата и определеност на надлежностите** - Комисијата смета дека намалувањето на овие ограничувања би можело

да биде во полза на потрошувачите;

4. неприменување на одредбите за структурата на претпријатијата врз нотарите - имено комисијата смета дека нотарите се оштетени со тоа што не применувајќи ги одредбите од законот за трговските друштва не можат да основаат подружници, ланци на канцеларии или франшиза.

5. неможност на примена на одредбите за конкуренција на ЕУ - бавењето со нотарската професија е исклучива надлежност на секој држава засебно со што се исклучува примената на наднационалните норми на ЕУ;

Заклучувајќи го своето излагање по овој Извештај, Г-дин Стасинопулос, го оцени како можеби најголем предизвик за модерниот нотаријат, бидејќи повикува на преиспитување, повторно потврдување и евентуално на редефинирање на сите елементи кои ги сочинуваат базичните елементи на сето она што се вика латински нотаријат. Стасинопулос го изрази својот став дека овие основи се толку солидни да и покрај преиспитувањето тие ќе бидат едноставно потврдени без потреба за било каква модификација. Ова особено имајќи го предвид фактот дека Извештајот Монти ги има предвид исклучиво економските моменти, притоа не обрнувајќи внимание на мнозинство на други фактори.

Како потточка на излагањето на Г-дин Стасинопулос за состојбите во Европа, со свое излагање настапи и Г-дин L.Weyts, нотар од Белгија и проф. на Католичкиот универзитет во Леувен-Белгија.

Неговото излагање наречено "Поглед на Европското право" имаше за цел да даде пресек на напорите кои се чинат за постепена унификација на правото во семјите членки на ЕУ. Излагањето ги опфати следните поглавја:

1. Судско право
2. Право на трговските друштва
3. Договорно право
4. Семејно право
5. Казнено и фискално право
6. Нотарско право-професија нотар

Од ова излагање како посебно актуелно за нас треба да се истакне прашањето на борбата против перењето пари.

Европската Комисија на 30 Јуни оваа година ја претстави 3-та Директива во оваа област, која има за цел зајакнување на одбраната на ЕУ од перењето пари и финансирањето на тероризмот. Оваа директива ја подобрува 2-та Директива (донесена на 4 Декември 2001 година) во функција на превенција на користењето на легалните финансиски системи за цели на перењето на пари.

Новата Директива гарантира дека дефиницијата за перењето на пари ја покрива не само трговијата со забранети стоки, онака како таа е дефинирана во рамките на полициската и судската соработка помеѓу земјите на ЕУ, туку и финансирањето на тероризмот, кој може да биде од криминални фондови, но и од пари сосема легално заработени. Оваа Директива има за цел и нејзина кохерентна примена во сите земји членки, а ги има предвид и Препораките на "Групата за финансиска акција" (GAFI).

Уште поконкретно, новата Директива

наметнува обврска за борба против перењето пари на даватели на услуги на трговските друштва и фидуциите, како и на посредниците во осигурување на животот. Директивата оди и понатаму од препораките на GAFI ставајќи ги во полето на примена и сите продавачи и купувачи на недвижности или даватели на услуги који наплатата ја вршат во готови пари во износ од најмалку 15.000,00 ЕУР. Накрај, директивата ги зацврстува потребите за најдетално идентификување на клиентелата.

По кратка пауза работата на конгресот продолжи со деветтата точка - Финансии на МУЛН. Иста предизвика големо внимание и долготрајни дискусии, особено на полето на наплатата на придонесите од земјите-членки.

Инаку финансиската ситуација на Светската организација е следна:

1. Приходи во 2003 година	413.371,13 УСД
2. Трошоци	461.295,73 УСД
3. Дефицит	47.924,60 УСД

Дефицитот се објасни со неплатата на придонесите на земјите членки. За 2003 година бил предвиден прилив од 410.000,00 УСД но инкасиран се 364.440,00 УСД, што преставува разлика од 45.560,00 УСД кои не се намирани.

Беше усвоен и финансискиот план за 2005 година со кој се предвидува приход и расход во износ од 517.000,00 УСД.

По 10-та и 11-та точка, (**Основни принципи на Латинскиот Нотаријат (Претседател) и Деонтолошки нотарски принципи (Делгадо де Мигуел)**) не се водеше расправа со оглед дека материјалите беа однапред доставени и истите беа едногласно усвоени.

Во однос на **12-та точка** беа предложени и усвоени измени и дополнувања на Статутот на МУЛН и тоа: чл.29.2 ст.2, 37.1, 40.3 се додава нов став, 42.3-се додава нов став, 52-се додава нов став.

Со исцрпување на Дневниот ред за тој ден Конгресот заврши со работа во 19,10 часот.

Истата вечер беше приреден коктел за сите присатни делегати и гости на Конгресот.

*

Следниот ден, 18 Октомври со почеток во 9:00 часот беше одржано Формалното отварање на 24-ти Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат со присуство на Претседателот на Мексико Vincente Fox Quesada.

Пригодни говори одржаа Претседателот на МУЛН Francisco Arias, Претседателот на Мексиканската нотарска Комора г-дин Adrian Iturbide Galindo, Претседателот на Унгарската нотарска Комора Judith Bokai и на крај Претседателот на Мексико Г-дин Vincente Fox Quesada.

По ова формално отварање се продолжи со работа по веќе Усвоениот Дневен ред.

Извештај за состојбите во Унијата поднесе Претседателот Франциско Ариас. Тој покрај

останатото ги посочи земјите кои се судруваат со проблеми и тоа: Хондурас, каде уписите во катастар, кој сега се воведува, да се врши без учество на Нотарите;

Словачка - каде има изгледи да се укине ну-мерус клаузуз и

Молдавија - каде проблемот се состои во тоа што сите нотари се во главниот град, а во внатршноста нема воопшто нотари што предизвикува остри реакции на нивната Влада.

Поинтерес дел од неговот излагање, а што предизвика, остри реакции на преставниците на Франција и Италија е тоа што тој го означи CNUЕ (Конференцијата на Нотаријатите членки на ЕУ) како паралелен орган на МУЛН кој го загрозува единството на организацијата.

Се смета дека забелешката на Ариас е на место од следните причини: за разлика од сите други континенти каде сите земји од тој континент рамноправно учествуваат во работата, во Европа право на целосно учество имаа само земјите од ЕУ, додека сите останати земји (вклучувајќи ја Р.Македонија) се надбљудувачи. Прашањето е како може европска земја како Македонија, Хрватска, Бугарија итн. да бидат само надбљудувачи во сопствената континентална организација?

Националните рапорти на Претседателите на нотаријатите - членки за нотарското работење и законската регулатива во врска со истото, како следна точка од Дневниот ред, е задолжителна на сите Собранија односно Конгреси. Овдека за одбележување е острата реакција на Претседателот на НКРМ - Никола Кајчевски. Нашата држава беше прозвана како ФИРОМ, а на претседателот беше погрешно изговорено презимето. Претседателот остро изреагира и укажа најпрвин на своето точно име и презиме за да потоа каже од каде доаѓа и како е уставното име на Република Македонија, изговорено и на француски и на македонски јазик, што го повтори неколку пати. А потоа накратко се изјасни по точката од дневниот ред националниот рапорт. Оваа реакција предизвика збунетост кај Г-дин Ариас, а во салата овој настан беше пропратен со бурен аплауз и редица честитки по седницата, а во следната прилика на делегацијата од РМ се обратија со нејзиното уставно име.

XV. Реакција на МУЛН на Извештајот "Doing Business" 2004 и 2005 на Светската Банка.

Оваа точка уште еднаш ја потцрта загриженоста на светската организација на негативните оценки за улогата на нотарите во некои области на деловниот живот во земјите во кои е вршено истражувањето и преставува една во низата акции на МУЛН по Извештајот на Светската Банка.

Имено овој Извештај е изготвен од екипа раководена од Г-дин Симеон Ѓанков, финансиски економист во СБ, а под супервизија на Мајкл Клајн потпретседател на СБ.

Со овој извештај анализирани се 5 теми кои покриваат базични аспекти во животот на едно претпријатие: основање, вработување и отпуштање на персонал, извршување на договори, пристап до кредити и гаснење на претпријатие.

Со Извештајот за 2005 година додадени се три нови теми: запишување на сопственоста во

јавните книги, управување и државна контрола и заштита на инвеститорите.

Со ова истражување опфатени се 130 земји во рамки на една мошне сложена методологија.

Еве на пр. како се опшува состојбата во Хрватска: "Хрватска дава уште еден пример на неуспешна реформа. Професијата на приватен Нотар веќе со години ги поткопува напорите на владата за поедноставување на формалностите при основање на трговските друштва и во извршувањето на договорните гаранции."

Извештајот е преполн со оценки од типот: "Заверката на документите поврзани со основање на трговските друштва би требало да бидат елиминирани" или "трошоците на нотарите за заверка на документите најчесто се најскапиот дел при основање на едно трговско друштво при што наведува дека во Мексико нотарите трошоци се 875 УСД или 80% од вкупните трошоци, во Турција 780 УСД или 84%, во Гватемала 850 УСД или 73%, Словенија 920 УСД или 67% и во Ангола 2.800 УСД или 51%."

Но се премолчува дека на пр. за продажба на недвижност од 100.000 УСД просечна нотарска награда е 380 УСД (Шпанија) према 774 УСД трошоци во Њу Јорк, 864 УСД во Пенсилванија и 992 УСД во Тексас.

Уште поостра оценка на екипата на Ѓанков е дека: "услугата на нотарите - утврдување на идентитетот на основачот на друштвото или управителот, се врши секојдневно од општински и други државни службеници во разни други домени. Судските службеници кои работат на регистрација на друштвата се итекако способни како и нотарите да ја извршат оваа работа. Затоа не зачудува фактот што нашите кореспонденти во Албанија, Босна и Херцеговина(?), Бугарија, Хрватска, Естонија, Унгарија, Латвија и МАКЕДОНИЈА укажуваат дека нотарите не додаваат никаква вредност во процесот на основање на трговските друштва".

Би било премногу да се цитираат или образлагаат сите напади на нотарската професија во овој материјал со оглед дека се работи за обемен извештај со стотици страни. Но према оценката на Претседателот на МУЛН се работи всушност на војна на правните системи. Во година во која Република Кина станува дел од системот на Римското право, не зачудува што САД преку Светската Банка остро го напаѓа овој систем обидувајќи се да го наметне англосаксонскиот правен систем како единствено исправен и ефикасен. Светската организација на сите нивоа, како во меѓународните институции, така и секој во својата земја презема мерки за дознавање на вистинската улога и потребата на инволвирањето на нотарите во правниот систем при тоа укажувајќи дека наплатената награда е сосема исплатлива соглед на ефикасната заштита на клиентите и битно намалување на споровите. Во врска со ова на пр.Светската банка премолчува дека помеѓу 1977 и 1989 година приходите на американските адвокати е пораснат за 383% или 10 пати повеќе од растот на приходите на американската автомобилска индустрија.

По XVI точка "Хашка Конференција" Извештај поднесе Џефри Талпис, преставник на МУЛН на Хашката Конференција. Таа се одржа од 21 до 27 Април 2004 година со цел да ја усоврши

постојната конвенција во поглед на спогодби на странките за избор на Суд. Најкратко речено се работи за примена на Конвенцијата во меѓународна ситуација на спогодба за избор на суд во граѓанската материја помеѓу странки во комерцијалните односи. Оваа конференција, према оценка на извештајот не донесува никакви подобрувања на положбата на нотарите иако е обидено во Конвенцијата да се вгради одредба за Нотарските акти изготвени спрема законот на една држава, во која странките го избрале судот, да бидат признаени во друга држава под исти услови како и пресудите. Следниот чекор е дипломатска конференција на оваа тема која ќе се одржи во 2005 година.

XVII. Меѓународни Конгреси на Латинскиот Нотаријат

Конгресот донесе одлука XXV Меѓународен Конгрес на Латинскиот Нотаријат, да се одржи во Мадрид, Шпанија, 2007.

XVIII точка од Дневниот ред беше избор на новите органи на МУЛН и тоа:

1. За Претседател на МУЛН за мандатниот период 2005-2007 избран е **Џанкарло Лаурини** од Италија, за Благајник повторно е реизбран Мишел Мерлоти од Швајцарија, а за потпретседатели се избрани:
 - за Европа е избран Г-дин Heering од Холандија
 - за Африка е избран Г-дин Harissou од Камерун
 - за Северна и Централна Америка и Карибите - Г-ѓа D. Marsolais од Канада-Квебек
 - за Азија Г-дин Funabashi од Јапан
 - за Јужна Америка Г-дин Ferreira
2. За одбележување е и фактот што за нов Постојан Советник на МУЛН, односно член на Постојаниот Совет на МУЛН е избран и претставник од РМ - Нотар Златко Николовски. Ова е голем успех на НКРМ затоа што дури сега претставници во Постојаниот совет добива и Хрватска-Г-дин Стипе Шашкор и Словенија - Г-ѓа Ерика Браницељ.

XIX. точка. Како место на одржување на следното собрание на Нотаријатите членки во 2005 година се определи Рим, Италија.

Со оваа последна точка од Дневниот ред заврши Конгресот на МУЛН, со тоа што свечениот дел на затварањето на Конгресот се одржа на 22 Октомври. За оваа завршна седница беше одржан меѓународен форум на тема Договори во земјите од Цивил Лањ и во земјите од Common Law, на кој учествуваа професори од Франција, САД, Англија и Мексико.

По форумот, инаугурален говор одржа Џанкарло Лаурини, новиот Претседател на МУЛН, со што и формално се заврши 24-тиот Конгрес на МУЛН.

Истата вечер под покровителството на Министерот за внатрешни работи на Мексико се одржа завршната свечена вечера во Историскиот центар на Мексико Сити. Се работи за католички самостан стар 250 години, наречен Colegio de San Ignacio De Loyola, кој се простира на 10.000 квм и со 25.000 квм корисна површина. 60% од градбата беа срушени во земјотресот од 1985 а потоа потполно обновен со донации.

Овој Конгрес на МУЛН може да се оцени како успешен од аспект на НКРМ, со оглед дека на највисоко ниво се постави прашањето на употребата на уставното име на Република Македонија како и поради фактот да Р.Македонија за прв пат добива претставник во највисоките органи на МУЛН.

Скопје, Октомври 2004 година.

Извештајот е поднесен од:

Никола Кајчевски
Златко Николовски

Проф.д-р Владо Камбовски

КАЗНЕНО-ПРАВНА И ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ВО НОТАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

АКТУЕЛНОСТ НА ПРАШАЊЕТО ЗА ОДГОВОРНОСТА ВО НОТАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

Предмет на оваа расправа е казнено-правната и дисциплинската одговорност во вршењето на нотарската дејност. Намерно е оставена на страна граѓанската одговорност, која е исто така важна и на која треба да и се посвети посебно внимание!

Актуелноста на избраната тема е детерминирана со повеќе причини. Во овој осврт нема да стане збор за (не)функционирањето на системот на одговорност, кој во општество на транзиција какво што е нашето се соочува со бројни предизвици и поминува низ изразита вредносна, етичка и институционално-правна криза. Нотаријатот како јавна служба е подложен на постојаните удари на кризата на легитимитетот на институциите, на превладувањето на политиката над правото, сеопштата партизација на јавните служби, неконсеквентното практикување на власта далеку од уставно прокламираното начело на поделба на власта, системската корупција итн. Но сите тие општи генератори на дисфункционалноста на правниот и на правосудниот систем, во кој по својата позиција припаѓа нотаријатот, може да бидат предмет на друга расправа која задира во општите проблеми на реформата на државата! За таквата расправа доволна е, за сега, општата констатација дека нема реформа на правосудниот систем без уставна реформа и реформа на државата, а тоа значи и на законодавната и извршната власт, што за свое исходиште би го имала граѓанскиот и демократскиот концепт на демократската правна држава и почитувањето на основните човекови слободи и права.

Наспроти потребата од општа расправа, може да се издвојат неколку посебни причини за актуелизирањето на прашањето на казнено-правната и дисциплинската одговорност во нотарското работење како интегрален елемент на позицијата и функциите на нотаријатот како јавна служба.

Прво, нотаријатот врши исклучително значајна функција во правната држава и правниот и правосудниот систем! Неговата системска положба како дел од правосудниот систем има повеќе импликации врз облиците на одговорност, детерминирани со фактот дека се работи за јавна служба што ја вршат нотарите кои имаат со закон определен статус на лица што вршат работи од јавен интерес.

Нотарската служба е дејност со која се остваруваат неколку важни функции: обезбедување на сигурен и брз правен промет на исправите; регулирање на правните односите помеѓу правните субјекти за кои постои согласност на правниот субјект, односно субјекти и со тоа избегнување на инволвирање на судот, што е од директна помош во вршењето на функциите на правосудниот систем итн. Поаѓајќи од таквото негово значење, Законот за вршење на нотарски работи (ЗНР; во текстот се интегрално наведени и одредбите на Законот за изменување и дополнување на ЗНР) го дефинира нотаријатот како самостојна и независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на

закон (чл.3). Непосредна консеквенција на таквата дефиниција е, покрај другите, барањето нотарската дејност да се остварува со почитување на начелото на законито вршење на работите, одговорност за причинетата штета во нивното вршење и надзор над законитоста во нивното вршење (чл.5). Неспорно е, а таква е во повеќе одредби и дикција на ЗНР, дека нотарската функција е јавна функција, а за јавната функција, како пандан на функцијата на судска власт, важат посебни правила на одговорност, вклучувајќи ја и казнено-правната, што почиваат врз начелата на нејзино законито и совесно вршење. Иако не е државна функција, вршењето на работи од јавен интерес во нашиот правен систем (така и КЗ, чл.122 ст.9) е изедначено во однос на одговорноста со вршењето службена должност на државните органи!

Второ, нашиот правен и правосуден систем стои пред сериозни реформски задачи. Реформата на правниот систем е детерминирана пред сè од внатрешната потреба на поставување на нова правна рамка за развивањето и заштитата на новите сопственички односи, закономерностите на отворениот и слободен пазар, почитувањето и заштитата на човековите слободи и права итн., а од друга страна и од потребата за негова апроксимација кон европскиот правен круг и кон меѓународните норми и стандарди што го карактеризираат современото право повеќе како цивилизациска тековина, отколку како инструмент на принуда на определена држава! Исто така, реформата на правосудниот систем е наложена со потребата од создавање на сигурни и ефикасни инструменти за примена на правото, како и за трансформација на правосудниот систем во систем на европски институции на правдата, со капацитет да ги применуваат нормите и стандардите на правото на Европската унија.

Нотаријатот е исклучително значајна институција на правосудниот систем, поради што определбата за натамошно унапредување на нотарската дејност е содржанана и во тукушто усвоената Стратегија за реформа на правосудниот систем. Стратегијата поаѓа од констатацијата дека воведувањето на нотаријатот како самостојна стручна, непристрасна и независна јавна служба позитивно се одрази врз растоварувањето на судовите во делот на вонпроцесните работи и дека со признавањето на нотарските исправи како јавни исправи, а особено во случаите кога нотарската исправа има својство на извршна исправа, е зголемена правната сигурност! Исто така, посебно е потенцирано дека со донесувањето на Законот за залог на подвижни предмети и права, Законот за договорна хипотека и со Законот за измени на Законот за извршната постапка надлежноста на нотарите е битно проширена, а тоа значи и заострување на нивната одговорност за законито вршење на дејност. Заради продолжување на таквите позитивни трендови, Стратегијата предвидува подготовка на анализа за досегашното функционирање на нотаријатот и за можностите за законски измени со цел за натамошно унапредување на нотарската дејност. Се разбира дека важен елемент во таквата анализа и во предлагањето на нови законски решенија за проширување на надлежноста

на нотарите е конзистентното поставување и примена на правилата за нивната одговорност! Тоа неизбежно се поставува при определбата, содржана во Акциониот план, приложен кон Стратегијата, за измени во ЗНР во правец на јакнење на положбата на нотарите и за пренос на неспорните предмети од надлежност на судовите во надлежност на нотаријатот, планирани за последниот квартал 2005 година.

Трето, процесот на евроинтеграција подразбира институционална стабилност, конзистентност, ефикасност, спречување на злоупотребите, корупцијата или другите облици на криминал во институциите на правдата, како и јакнење на нивната независност и самостојност! Целиот правосуден систем, со нотаријатот како негов важен елемент, треба да се посматраат како институционална и функционална целина што веќе од утре, а тоа значи од започнувањето на преговорите за членство на РМ во ЕУ, ќе треба сè повеќе да се интегрира во единственото подрачје на слобода, безбедност и правда на ЕУ, развиено со Договорот од Амстердам од 1997 (во сила од 1999 година) и Договорот од Ница од 2001 година! Со започнувањето на процесот на интеграција нотаријатот, како и другите институции на правдата, зачекуваат во потполно нов свет на заемна соработка во делот на граѓанските, трговските и други односи, човековите права, граѓанскиот статус, наследувањето итн., за кои треба да се оспособат јакнејќи ги своите стручни, но и етички капацитети, а особено внимавајќи на одговорното вршење на својата исклучително значајна функција со елиминирање на сите можности за злоупотреби. Како прв чекор во правец на евроинтеграција на нотарската дејност ќе се појави, несомнено, редуфинирањето на постојната одредба од ЗНР (чл.8), според која нотарските исправи издадени во странство имаат иста правна важност како да се издадени согласно овој закон под услов на реципроцитет. Оваа општа формула ќе треба да се дополни со решение, според кое таквите исправи издадени во државите-членки на ЕУ се признаваат под услови определени со спогодба со тие држави!

Четврто, во своето неколкугодишно постоење нотаријатот оствари мошне забележливи резултати и придонесе за развитокот на правните односи и правниот сообраќај, но во последно време се појавуваат и изолирани случаи на тешки злоупотреби кои фрлаат сенка врз неговиот углед на самостојна и независна јавна служба. Таквите случаи треба да се спречуваат, откриваат и казнуваат во прв ред од самиот нотаријат, за да тој да го задржи својот законски високо поставен авторитет и довербата што во него ја имаат правните субјекти!

Петто, нотаријатот не смее да дозволи поради сопствени слабости да дојде до случаи кои се повод за индивидуална казнено-правна одговорност, за кои ќе се расправа низ редовните процедури на казнено гонење на сторителите на казнени (т.е. кривични) дела! Таквите појави не се ништо друго, освен показ за ерозијата на неговата автономна и независна позиција на јавна служба и аларм дека е крајно време за зајакнување на внатрешните саморегулаторни механизми, меѓу кои влегуваат и внатрешниот надзор и дисциплинската и етичка одговорност, чиешто активирање е најдобриот начин да се спречат потешки злоупотреби.

Оваа расправа има за цел да ги анализира постојните инкриминации во КЗМ кои се во допир со

вршењето на нотарската дејност, заради согледување на проблемите и манифестните појави во практиката кои индицираат забранета активност на нотарите, потребата од евентуално дополнување или изменување, како и превентивните механизми во ЗНР и инструментите на дисциплинска одговорност, кои се појавуваат како "деликти-пречки" во однос на казнените дела.

Изборот на темата не е случаен. Веќе самата расправа за ова прашање има превентивно значење, а треба да поттикне и вклучување на нотаријатот во конципирањето и спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот систем, како и во покренувањето на конкретни иницијативи за измени во ЗНР и актите на Комора кои се на линија на прецизирање на различните облици на одговорност во функција на јакнење на авторитетот на нотарската дејност.

II

ОСВРТ ВРЗ ПОЗНАЧАЈНИТЕ КАЗНЕНИ ДЕЛА ВО НОТАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

Од причини изложени во претходново излагање, расправата за казнено-правната одговорност на нотарите треба да се фокусира не на сите општи казнени дела кај кои како извршител може да се појави нотарот, туку на оние што се поврзани со самото вршење на нотарската дејност! Се работи во прв ред за казнени дела поврзани со нотарските исправи, во ЗНР дефинирани како исправи за правни работи и изјави што ги составил нотарот, записници за правните работи што ги извршил нотарот или биле извршени во негово присуство, како и потврди за факти за кои тврди нотарот (чл.4 ст.1 од ЗНР). Но поимот на казнени дела поврзани со вршењето на нотарските работи не може да се сведе само на составувањето на исправи, туку ги опфаќа и делата поврзани со другите нотарски работи, како што се: застапување на странките во неспорните работи, кога нотарот има права и должности како адвокат (чл.6 ст.2 ЗНР); вршењето на нотарската функција како основно занимање (чл.3 ст.2 ЗНР) и примање на награда според утврдена тарифа (чл.8 ст.8), чување на списи (чл.20), вршење на други службени дејствија (чл.28), чување на нотарска тајна (чл.30), издавање на изводи, потврди, преписи и извадоци (чл.74-81), преземање на исправи, пари и хартии од вредност заради чување и предавање (чл.82-86), чување на исправи и водење на деловни книги (чл.87-88) и вршење на доверени работи од судот или други органи (чл.127-131).

Основен недостаток на различните дејствија што ги презема нотарот во вршењето на својата функција, а во чиешто преземање може да стори некое казнено дело, е нивното определување низ широк, дифузен и понекогаш не до крај чисто изведен концепт, кој го отежнува пристапот кон повлекувањето на јасна демаркациона линија во однос на обемот и содржината на службените овластувања на нотарот, а со тоа и на неговата казнена одговорност! Не треба да се испушта од вид, имено, дека ЗНР е основниот закон што ја определува содржината и границите на јавните овластувања на нотарот и дека, за да постои и функционира ефикасен систем на одговорност, тие треба да бидат минуциозно прецизирани. Во една идна реформа на законот, од овој аспект, меѓу првите

негови одредби ќе треба да се побројат сите надлежности на нотарот, а потем секоја од нив да се разработи со сите потребни елементи, врз основа на кои може да се одговори на прашањата од типот: што и како, во кој обем и во кои граници, со какви последици итн.

Во функција на поширок пристап кон темата на оваа расправа, анализата ги опфаќа следниве категории на казнени дела:

1. Нотарските казнени дела, кај кои како извршител се појавува нотарот (*delicta propria*). Такво е делото неовластено откривање тајна (чл.150 КЗ), кај кое е санкционирана должноста на нотарот трајно да го чува како тајна сè она што е од личен карактер, што го сознал при вршењето на нотарските работи (чл.30 ст.1 ЗНР); нотарската тајна се должни да ја чуваат и лицата вработени кај нотарот. Нема казнено дело ако тајната е откриена во општ интерес или во интерес на друго лице што е попретежен од интересот за чување на тајна (чл.150 ст.2 КЗ). Не се казнува пријавувањето од страна на нотарот на казнено дело, доколку тоа сознание дошол составувајќи го нотарскиот акт или преземајќи друго дејствие (примање во депозит пари итн.), затоа што интересот за откривање и гонење на сторителите на казнени дела е општ интерес кој е попретежен од интересот за чување на тајна! Како попретежен интерес на друго лице може, на пример, да се земе случајот кога нотарот при заверката на преводи на медицински документи ќе дојде до сознание дека неговиот клиент е болен од ХИВ-Сида, па тоа ќе му го соопшти на неговиот иден брачен другар. Во овој случај интересот за заштитата на здравјето на тоа друго лице е попретежен од интересот за чување на тајната.

Како нотарски дела се појавуваат и "адвокатските" (кои може да бидат извршени од сторител што има својство на адвокат), во случаите кога нотарот има права и должности како адвокат при застапување на странките во неспорните работи пред судот што се во врска со исправата што тој ја составил (чл.6 ст.2 ЗНР). Таков е случајот со делото злоупотреба на довербата (од чл.252 ст.2 КЗ), сторено при застапување на имотните интереси на друг или грижа за неговиот имот.

2. Прави службенички казнени дела. Нотарот има правен статус на лице што врши работи од јавен интерес определени со закон (чл.122 ст.9 КЗ), така што во однос на вршењето на неговите посебни овластувања и должности неговиот казнено-правен статус е близок на тој на службеното лице (чл.122 ст.4 КЗ).

Ваквата општа дефиниција треба да се исполни со определена конкретна содржина, затоа што таквиот статус нотарот го има во врска со законски определените овластувања и должности. Оттука, за функционирање на системот на казнено-правна и дисциплинска одговорност е клучно со ЗНР и со други закони да бидат прецизно дефинирани видот и содржината на овластувањата и должностите на нотарот, како и нивните граници! Со тоа се определени, всушност, природата и карактерот на "јавниот, односно општиот интерес", кој во однос на нотарските работи најопшто може да се дефинира како придонес кон брзината и сигурноста на правниот сообраќај, со нотарската гаранција (нотарскиот акт или заверувањето на потписите) за веродостојноста на

исправите, како и со преземањето на другите дејствија (тестамент, потврда дека некој е жив, потврда за дадена опомена, отказ итн.), што со официјализирањето од страна на нотарот добиваат посебна доказна вредност.

Треба да се истакне дека нашиот систем на одговорност за злоупотреба на службената положба, односно положбата на лице кое врши работи од јавен интерес боледува од една општа конституционална слабост, што се состои во расчекорот помеѓу од една страна мошне строго поставените казнено-правни одредби со кои се инкриминираат различните облици на злоупотреби и, од друга страна, недоволно или непрецизно определените овластувања и должности што ја чинат содржината на службената положба! Тоа е карактеристично за сите прописи со кои е уредено вршењето на службената должност (Законот за државните службеници, посебните закони за одделните области, како што е полицијата, инспекциите итн.), на кои најчесто им недостига конкретен опис на делокругот на секој носител на определен тип функција. Поголемиот дел од регулативата на службените овластувања е префрлен во подзаконски акти, што уште повеќе ја слабее законската заснованост на казнената одговорност за нивната злоупотреба! Поради тоа, двата клучни елементи на злоупотребата- пречекорувањето на овластувањата или неизвршувањето на службената должност, во ретките случаи на казнено гонење за злоупотреба што се појавуваат во судската практика се губат во лабиринтот од нејасни прописи за тоа- кој, што, кога, и во кои граници бил овластен или должен да преземе определено службено дејствие!

За разлика од општата регулатива, ЗНР во најголем дел му удоволува на барањето за прецизирање како на формалната, така и на суштинската страна (содржината) на овластувањата и должностите на нотарот! Покрај прецизирањето на содржината и формата на одделните дејствија (акти, заверки итн.), ЗНР го уредува на општ начин вршењето на нотарската должност (во чл.27 наречена- службена). Но треба да се истакне дека предвидената основа за одбивање на вршење на нотарското дејствие, кога тоа е спротивно на Уставот и законот, јавниот ред и мир и моралот, претставува слаба гаранција за законито постапување на нотарот, поради тоа што поимите на јавен ред и мир, а особено на моралот, немаат законски определена содржина! Неспорно е, на пример, дека претставува злоупотреба на нотарското овластување составувањето на нотарски акт што се однесува на лихварски договор, но не затоа што лихварството е спротивно на моралот, туку затоа што е инкриминирано како казнено дело. Но дали е спротивно на моралот составувањето на таков акт за договор за поминување на пратеникот во друга пратеничка група за соодветен надоместок или друга погодност?

Исто така, од различните можни облици на конфликт на интереси, ЗНР истакнува само еден, содржан во забраната за посредување при склучување на правни работи или во врска со нив преземање на гаранции или давање друго осигурување за странката. На законот му недостига, според тоа, "сет" од одредби за другите можни случаи на конфликт на интереси, како и поблиски правила за совесното постапување на нотарот, со кои би се комплетирале неговите изречно определени овластувања и должности, како и последиците од преземање на

службени дејствија (чл.28 ЗНР). Но и без оглед на таквите недостатоци, што би можеле да се отстранат во некоја идна редакција на ЗНР, генерално може да се земе дека во него се содржани потребните елементи за определување на содржината и границите на овластувањата и должностите на нотарот!

Оваа констатација е од посебно значење за примената на казнено-правните одредби во кои се инкриминирани определени "службенички дела", чиишто законски описи опфаќаат како извршител и лице што врши работи од јавен интерес (нотар). Во КЗ такви се: злоупотреба на службената положба и овластување (чл.353 ст.4), несовесно работење во службата (чл.353-в), измама во службата (чл.355 ст.4) и примање поткуп (чл.357 ст.4; давањето поткуп од чл.358 и противзаконито посредување од чл.359 може да се изврши и спрема нотар). Од овие дела проблеми во практичната примена може да предизвика новата инкриминација на несовесно работење во службата (чл.353-в ст.4): делото го врши нотар кој со повреда на законските прописи за судир на интереси или за совесно постапување при вршењето на дискреционо овластување, со пропуштање на должен надзор или на друг начин очигледно несовесно постапува во вршењето на своите овластувања и должности и со тоа ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета. Несовесното постапување на нотарот би постоело, на пример, во случајот кога ќе потврди приватна испита без добро да ја проучи нејзината содржина за да утврди дали е во согласност со законот, ако не го провери идентитетот на сведокот на актот, ако непрецизно го опише текот на собранието или седницата на органот на управување на правното лице итн. Но несомнено е дека во однос на утврдувањето на елементот на "очигледно несовесно постапување" мора да се најде упориште во законските или стручните правила за постапување на нотарот, кои често пати не може да се унифицираат и подигнат на рамништето на законска норма! Така, на пример, кај потврдувањето на факти (чл.72 ЗНР), може да се работи за утврдување на било кој факт или состојба за кои нотарот сам или со учество на стручни лица ги сознал, а тоа значи дека конкретниот начин на постапување зависи од природата на самиот факт или состојба која се потврдува (ЗНР зборува за "утврдување" на фактите, што имплицира непосредно запазување на фактите или нивно утврдување со помош на докази).

Посебно внимание, не само како рефлексија на постоењето на системска корупција во нашата држава, треба да се посвети на превенцијата и репресијата на корупцијата во нотарското работење! Иако ретки, случаите во кои постојат сериозни индикации за корумпираност на нотарите имаат исклучително негативни последици врз угледот на нотаријатот, во однос на кого кај граѓаните, инаку, постои и натаму доминантен позитивен став на доверба. Во расправата на оваа тема треба да се инволвираат не само казнено-правните одредби за пасивното и активното поткупување и противзаконитото посредување, туку и одредбите на Законот за спречување на корупцијата, имајќи го пред вид сознанието дека тие се комплементарни со одредбите за казнените дела! Неспорно е, инаку, дека појавите на систематско навидум "ситно" поткупување во вид на поврзување на нотарот со определени одговорни лица во банки, поголеми правни лица итн., или на примање на специјална награда од странката за да се "протурка" некоја сом-

нителна правна работа (со антидатирање на датумите, заверување на преписи неидентични со исправата или неидентични изводи од трговски и деловни книги итн.), мора да добиваат ефикасна разрешница во вид на дисциплинска постапка и поднесување на кривична пријава за корупција! Само на тој начин, со нетолерантност и остра селекција и пријавување на таквите случаи нотаријатот може да се заштити од потенцијалната негативна оценка за општа корумпираност.

Законот за спречување на корупцијата (ЗСК) содржи превентивни инструменти, како и комплементарни одредби во однос на казнените дела на злоупотреба на службената положба и овластување, несовесно работење и делата на корупција (примање поткуп, давање поткуп и противзаконито посредување). Корупцијата е дефинирана, покрај другото, и како злоупотреба на положбата на лице што врши работи од јавен интерес, а такво лице е и нотарот, за остварување каква и да е корист за себе или за друг (чл.3 ЗСК). Нотарот има право на награда за извршената работа (в. чл.132-139 ЗНР), но корупцијата по дефиниција подразбира остварување на незаслужена награда од било каков вид, материјален или нематеријален, надвор од нејзините законски основи и рамки, за дејствија извршени со пречекорување или неизвршување на неговите посебни овластувања определени со ЗНР! За утврдување на злоупотребата се релевантни одредбите на ЗНР за содржината и границите на овластувањата и должностите на нотарот во преземањето на законски определените дејствија! Забраната за злоупотреба на положбата на лице што врши работи од јавен интерес е изречно содржана во ЗСК (чл.55). Како превентивен инструмент ЗСК во оваа одредба ја предвидува можноста за покренување постапка за испитување на имотната состојба на лицето што врши јавни овластувања од страна на Управата за јавни приходи, ако постои основано сомневање дека неговиот или имот на член на неговото семејство во текот на вршењето на работите од јавен интерес е несразмерно зголемен во однос на неговите редовни примања или примањата на членовите на неговото семејство! Таквата постапка се води според одредбите на ЗСК (чл.36).

Примената на ваквиот превентивен инструментариум е заснована врз исклучок од "пресумпција-та на чесен граѓанин", оправдан, како и во случаите на злоупотреба на службената должност воопшто, со барањето за чесно, законито и совесно вршење на работите од јавен интерес! Она што важи за обичните граѓани не може да важи за лицата што имаат со закон определени посебни овластувања и должности, за кои примаат и соодветна награда, па според тоа имаат и повисок степен на одговорност за нивното извршување. Кога постои сомневање за злоупотреба на положбата не важи споменатата пресумпција, а тоа пак за своја непосредна импликација го има префрлањето на товарот на докажување дека имотот е стекнат законито врз лицето што врши работи од јавен интерес!

3. Делата на фалсификување на исправи се поврзани со основниот предмет на нотарското работење - составувањето на нотарски исправи. Поради тоа и прашањето за определувањето на обличите и границите на казнено-правната одговорност на нотарите е во прв ред концентрирано врз составувањето, издавањето или потврдувањето на

исправи! ЗНР користи не до крај јасна терминологија во однос на нотарските исправи, кои ги дефинира како јавни исправи (чл.4 ст.2). Покрај другото, законот го уредува составувањето и издавањето исправи без да ја појасни содржината на овие поими, а нивното диференцирање е битно во однос на одговорноста за евентуалното фалсификување на исправите. Несомнено е, од друга страна, дека помеѓу составување и издавање не може да се повлече знак на равенство, зашто тогаш законот би морал да зборува или за едното или за другото (во таа смисла, на пример, под составување на исправа би се подразбирало правење или преправање на исправа чијшто издавач е друго лице, додека под издавање би требало да се подразбере правење на исправа чијшто издавач е самиот нотар)! Овие финеси не се доволно разработени во ЗНР, како впрочем ниту јасното дефинирање на самиот поим на нотарска исправа и, оттука, недоволно се определени елементите за диференцирање на делата на фалсификување!

Треба да се потсети, имено, дека според КЗ (чл.122 ст.11) исправа е секој предмет што е подобен или одреден да служи како доказ на некој факт што има вредност (подобро-значење) за правните односи! Според тоа, исправата е секој материјализиран облик на носител на правно-релевантни факти. Со Новелата на КЗМ од 2004 година во оваа одредба е дефиниран и поимот на јавна исправа: јавна исправа е исправа издадена од надлежен орган, организација или лице што врши работи од јавен интерес врз основа на закон или друг пропис заснован врз закон.

Диференцирањето на поимот на јавна исправа имплицира, според тоа, со закон, а тоа значи со ЗНР да се определи кои исправи и под кои претпоставки имаат карактер на јавна исправа! Не сите исправи што ги составува или издава нотарот, имено, имаат карактер и дејство на јавни исправи. И самиот ЗНР тука запаѓа во една видлива контрадикција: тој од една страна определува дека нотарските исправи и нивните преписи издадени врз основа на овој закон имаат сила на јавна исправа (чл.4 ст.2), а од друга страна го уредува потврдувањето на приватна исправа, додавајќи дека потврдената приватна исправа од страна на нотарот има важност на јавна исправа кога тоа е во согласност со закон (чл.44 ст.6)! Според тоа, јавна исправа не станува секоја потврдена приватна исправа, туку само онаа за која со закон (друг закон) е тоа одредено! Јавната исправа се разликува од приватната исправа според степенот на нејзината веродостојност, односно претходното почитување на определени законски услови за нејзиното составување кои гарантираат дека фактите што се содржани во исправата се вистинити. Јавната исправа се издава врз основа на закон и во процедура определена со закон, а фактите што се во неа регистрирани се сметаат за вистинити. Такви се, на пример, личните документи за идентитетот, возачката дозвола, правосилните одлуки на надлежните државни органи, катастарската книга и изводите од катастарската книга итн. Според тоа, за јавните исправи постои соборливата природна претпоставка дека содржат вистинити факти и нивната веродостојност не треба посебно да се докажува, освен кога постојат индиции дека се издадени со злоупотреба на службената положба на органот што е надлежен за нивното издавање! За приватната исправа важи пресумпцијата за понизок степен на веродостојност, така што најчесто во дополнителна постапка може да се

докажува дека фактите што ги содржи се вистинити!

ЗНР не врши доволно диференцирање на јавните од приватните исправи. Така, на пример, тој определува дека нотарскиот акт е потребен "особено" за правна важност на договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари итн., а потем е ставена резервата дека со оваа одредба не се задира во одредбите на овој или друг закон според кои за важноста на правната работа е потребно исправата за нив да ја состави суд или нотар (чл.41)! На вака неопределениот поим на јавни нотарски исправи (порано - "јавна нотарска форма", "јавен нотарски акт"), со еден исто така безуспешен обид на негативна дефиниција ЗНР го воведува и поимот на приватни исправи: ако не е во прашање правна работа за која според овој закон е потребно постоење на (јавна) нотарска форма (а таквите, видовме во чл.41, воопшто не се таксативно определени!), странките можат исправата за правната работа да ја потврдат кај нотарот (чл.44 ст.1)! За да биде конфузијата уште поголема, со измените на ЗНР е овде додадено дека потврдената приватна исправа има сила на нотарски акт, но при сето тоа останува уште една резерва, според која така потврдената приватна исправа има важност на јавна исправа само во случаите определени со закон (чл.44 ст.6)!

Диференцирањето на јавни и приватни исправи е од значење за квалификуваниот облик на делото фалсификување на исправа (чл.378 ст.3 КЗМ): пропишана е, имено, потешка казна ако делото е сторено во однос на јавна исправа, тестамент, меница, чек, јавна или службена книга или друга книга што мора да се води врз основа на закон.

Во резимето на претходните излагања треба да се појде од следнава дистинкција. Од одредбата за содржината на нотарскиот акт (чл.53 ЗНР) е неспорно дека самиот нотарски акт е јавна исправа, но оваа одредба упатува и на постоење на други документи што се приложуваат кон актот (полномошна, договори, писмени изјави итн.). Тие други документи остануваат јавни или приватни исправи, независно од тоа што нивната содржина е опишана во самиот нотарски акт! Исто така, независно од потврдувањето на приватната исправа од страна на нотарот, таа останува приватна во сите случаи кога со закон не е определено дека со потврдувањето добива важност на јавна исправа, затоа што потврдувањето се состои само во заверување на потписите, односно потврдување на автентичноста на потписите на странките, а не и на содржината на самата приватна исправа! Нејзината содржина може да биде и неистинита (на пример лицето А признава дека од лицето Б позајмил определена сума пари, што не е точно), но битно е дека исправата потекнува, односно е издадена од лицето што е наведено како издавач на исправата. Карактер на јавна исправа не добива според тоа самата исправа, туку заверката на потписите на странките извршена и потпишана од нотарот!

Во нашата судска практика од аспект на фалсификувањето исправи е прифатено стојалиштето дека како објект на делото може да се појават не само писмени исправи (исправа во потесна смисла), туку и други носители на правно-релевантни факти, односно докази, како што се фалсификувањето на фабричкиот број, лажното обележување стоки итн. Или, на пример, употребата на лажни регистерски таблички на моторно возило редовно се квалификува како фалсификување на јавна исправа! Исправа во

поширока смисла е било каков предмет што претставува доказ за постоење на правно релевантни факти или содржи регистрација на факти од значење за правните односи. Правно релевантни факти се сите појави во реалниот свет на кои правото надоврзува определени последици во вид на настанок, промена или престанок на правни односи, како и на правата и обврските што произлегуваат од тие односи (така, на пример, техничка снимка на факти, предмет на кој е врежан некаков запис или знак, број итн.). Наспроти општиот поим на исправа, под исправа во потесна смисла се подразбира изјава на волја на некое лице (или лица) фиксирана во форма на писмен запис, што содржи некаков факт од значење за правните односи и на која е означен издавачот, односно лицето чијашто изјава на волја ја содржи исправата! Според таквата содржина (изјава на волја на определено лице) исправата се разликува од другите доказни средства, односно другите предмети што се носители на некои правно релевантни факти (траги од оружје, отисоци од прсти итн.). Исправата треба да ги остварува следниве функции: да фиксира, материјализира некаква изјава на волја, да е наменета или подобна да послужи како доказ за правно релевантни факти и да може да се утврди издавачот како гарант за автентичноста на изјавата! Издавачот може да биде изречно означен (со име и презиме, потпис), или на начин на кој може да се утврди неговиот идентитет (со иницијали, отисок на прст итн.). Исправа е како оригиналот, така и заверениот препис или копие, зашто во тој случај самото заверување му дава на записот карактер на писмена исправа, како и дупликатот на исправата, потпишан од издавачот.

Наспроти општиот поим на исправата како предмет - носител на правно-релевантни факти, од повеќе одредби на ЗНР би можело да се заклучи дека е употребен потесниот поим на исправа како писмена исправа, односно изјава на волја на некое лице содржана во пишуван текст! Во општите одредби за нотарските исправи ЗНР е уште подециден, определувајќи го начинот на пишување на нотарските исправи (чл.36), од што може да се заклучи дека нотарот составува само писмени исправи. Но ЗНР во својот неуспешен обид на дефинирање на исправите (во чл.4) употребува и формулација со која отвора врата за поширок пристап кон поимот на нотарските исправи, со тоа што како нотарски исправи се третираат и "потврди за факти" за кои "тврди нотарот" (според неграмотната формулација на чл.4 ст.1)! Треба да се разликува ситуацијата кога нотарот издава или составува писмена исправа, и кога потврдува факти! Така, на пример, се поставува прашањето дали нотарот може да регистрира определена звучна изјава, или да сними аудио изјава, а потоа да ја завери нивната автентичност итн. Во одредбата за потврдување на факти (чл.72), произлегува дека на барање на заинтересирани лица нотарот може да утврди и други факти (покрај наведените во другите одредби на законот), што се случиле во негово присуство, како што се расправи за понуди, продажби, изјави на лица за факти и состојби за кои нотарот сам или со учество на стручни лица ги сознал; за потврдувањето на ваквите факти нотарот составува записник (чл.72). Според тоа, фактите што може да послужат како доказ за правно релевантни факти нотарот треба да ги создае со непосредно забележување, а потем да ги регистрира во писмена исправа- записник! Во овој случај нотарот се појавува како издавач на писмената

исправа (која треба да биде потпишана и од другите учесници), така што ќе одговара за фалсификување на исправа ако во записникот внесол невистинити податоци за факти кои не постојат, или не внесол податоци за факти кои постојат!

Покрај диференцирањето на јавни и приватни исправи, што може да биде од значење за висината на казната, поважно е разликувањето на службени исправи од општиот поим на исправа! Фалсификувањето исправа во КЗ е предвидено како дело против правниот сообраќај (чл.378 и 379), кај кое се казнува таканаречениот материјален фалсификат: правење на лажна исправа или преиначување на вистинска исправа (чл.378 го содржи основното дело на фалсификување, а чл.379 посебните случаи на фалсификување).

Кај материјалниот фалсификат сторителот прави лажна исправа што не потекнува од лицето кое е означено како издавач, така што на некое лице му припишува изјава на волја која тоа не ја дало (така, на пример, под некој договор ќе го имитира и стави потписот на друг); или преиначува вистинска исправа со менување на нејзината содржина, така што таа не одговара на изјавата на волја на лицето означено како издавач на исправата (на пример го преправа износот на купопродажната цена во договорот)! Лажна исправа, за разлика од вистинската, автентичната, е исправа што не потекнува од лицето кое во неа е означено како издавач. Антипод на лажната исправа е вистинската исправа, издадена од лицето што во неа е означено како издавач! За поимот на лажна исправа не е релевантна, според тоа, вистинитоста или невистинитоста на содржината на исправата. Така, на пример, постои фалсификување на исправа ако едно лице потпише под признаница за долг друго лице, кое на првото навистина му го должи износот означен во исправата (лажна исправа со вистинитата содржина)! Фалсификување постои и ако како издавач на исправата е означено лице што не постои. Од друга страна, нема фалсификување ако некој е овластен да потпише исправа во име на друг. Делото може да се состои и во назначување како издавач уште на некое лице покрај издавачот (допишување на име на должник итн.).

Преправањето вистинска исправа што потекнува од лицето кое во неа е означено како издавач се состои во содржинско менување на неговата изјава! На тој начин се добива исправа што потекнува од лицето означено како издавач (вистинска исправа), но не ја содржи вистинската изјава на волја на тоа лице, односно првобитно регистрираните факти (така, со додавање на зборот "не" афирмативната изјава станува одречна). Бришењето на цела изјава и составувањето нова претставува правење на лажна исправа; исто во случајот на додавање поголеми нови заокружени целини во една постојна исправа. Преправањето треба да се однесува на битни елементи што ја менуваат смислата, содржината на исправата, така што не постои преправање ако измените се небитни (преправање на погрешно напишана буква или збор, без да се измени смислата на целиот текст, на пример). За постоење на делото не е битно дали фалсификатот е успешен и дали може едноставно да се распознае.

За постоење на двата облици на делото е потребно правењето лажна исправа односно преправањето вистинска исправа да е сторено со намера за нејзина употреба! Извршител на делото може да биде

и лицето што ја издало исправата, ако ја преправи содржината на сопствената исправа откако таа послужила како доказ во правниот сообраќај.

Препознавањето на двата вида на материјален фалсификат е исклучително важно за нотарското работење, во таа смисла што нотарот при преземање на било кое дејствие е должен да внимава на автентичноста на исправата и е одговорен за тоа - да не издаде нотарски акт или да не потврди исправа која не е автентична! Треба да се укаже дека несовесниот однос кон автентичноста на исправите може да дојде под удар на новата инкриминација пропишана со измените на КЗ од 2004 година на несовесно работење во службата (чл.353-в, ст.4). Не е исклучена и неговата одговорност за соизвршителство во делото на фалсификување на исправа, или за злоупотреба на службената положба и овластување (чл.353 ст.4 КЗ), ако нотарот знае за неавтентичноста на исправата и со умисла за тоа и дава форма на нотарски акт!

Облик на делото фалсификување на исправа (чл.378 КЗ) претставува и употребата на лажната или преправената исправа како вистинска! Дејствието на ова дело се состои во самото презентирање на таквата исправа пред нотарот од страна на сторителот што ја направил лажната исправа или ја преиначил вистинската исправа. Нотарот може да одговара како соучесник или соизвршител во тоа дело, ако знаејќи дека исправата не е автентична дозволи преземање на натамошни дејствија (составување на нотарски акт итн.), или натамошна циркулација на таквата исправа (доставување на исправата заедно со нотарскиот акт до катастарот итн.).

Покрај делото на фалсификување исправа, со кое се покриени различните видови на материјален фалсификат, не е исклучена одговорноста на нотарот за интелектуалниот фалсификат што се состои во употреба на исправа, книга или спис за кои сторителот знае дека се неистинити како доказ во правниот сообраќај (чл.380 КЗ). Се работи за употреба на вистинска исправа со неистинитата содржина. Сепак, во однос на одговорноста на нотарот што овозможил таква исправа да се употреби како доказ оваа инкриминација има супсидијарен карактер: таа ќе се примени, имено, ако не се исполнети обележјата на делото на злоупотреба на службената положба и овластување (чл.353 КЗ). Претпоставка за одговорност како (со)извршител или соучесник на делото на употреба на неистинитата исправа е постојењето кај нотарот свест за таквата околност, т.е. дека содржината на исправата, книгата или списот е неистинита, иако самата исправа е вистинска и потекнува од лицето означено како издавач (така, на пример, нотарот не смее да пушти во правниот сообраќај договор за кој знае дека е фиктивен итн.).

Од овие ситуации, што генерално би можеле да се означат како умислено учество на нотарот во фалсификувањето на исправа што го врши друго лице, треба да се издвои ситуацијата на составување на нотарската исправа или пак потврдувањето на приватната исправа со заверувањето на потписите! Во овој случај се работи за сопствена исправа на нотарот, односно исправа чијшто издавач е нотарот! Притоа, во првиот случај се работи за нотарски акт што го составува и потпишува нотарот, потврдувајќи го својот потпис и со службениот печат, додека во вториот случај за "скратен" нотарски акт издаден од самиот нотар (чл.44 ЗНР). Ако нотарот во нотарскиот акт (редовен или скратен) внесе неистинити подато-

ци, односно завери неавтентични потписи, кои не потекнуваат од лицата што се означени како потписници, ќе се работи за таканаречен интелектуален фалсификат - правење на вистинска исправа со неистинитата содржина: исправата (нотарскиот акт) потекнува од нотарот, тој е нејзин издавач, но содржи неистинити податоци (вистинска исправа со неистинитата содржина)!

Интелектуалниот фалсификат или, со други зборови - правењето вистинска исправа со неистинитата содржина се казнува како дело на фалсификување на службена исправа (чл.361 КЗ). Делото го врши службено лице кое во службена исправа, книга или спис ќе внесе неистинити податоци или нема да внесе некој важен податок или со свој потпис, односно со службен печат ќе завери службена исправа, книга или спис со неистинитата содржина или со свој потпис, односно со службен печат ќе овозможи правење службена исправа, книга или спис со неистинитата содржина (ст.1). Посебен облик е употребата на неистинити исправи во службата или уништувањето, прикривањето или оштетување или правењето на исправите неупотребливи на друг начин (ст.2).

Се поставува прашањето - дали нотарот може да одговара за фалсификување на службена исправа! На прв поглед, на описот на ова дело во целост би му одговарал случајот кога нотарот ќе состави нотарски акт внесувајќи во него податоци за кои знае дека се неистинити, или ќе завери потпис за кој знае дека не е автентичен! Но таквата супсумпција на нотарскиот акт наидува на една непремостлива законска пречка.

Најпрвин, КЗМ не го дефинира поимот на "службена исправа", туку само поимот на "јавна исправа" (чл.122 ст.11 КЗ), така што се поставува прашањето дали нотарскиот акт кој е неспорно јавна исправа претставува службена исправа во смисла на оваа инкриминација! Службената исправа се дефинира како исправа издадена од службено лице во вршењето на службата во со закон или друг пропис определена форма: истите елементи (службено лице, вршење на службата итн.) треба да се исполнети и во однос на службената книга или спис. Битно е во оваа дефиниција дека издавач на исправата, книгата или списот е службено лице. КЗ содржи дефиниција на поимот на службено лице (чл.122 ст.4). Но покрај овој поим, КЗ содржи и легална дефиниција на поимот на лице кое врши работи од јавен интерес, што покрај другото го опфаќа и нотарот (чл.122 ст.9). Разликувањето на овие два поими не е случајно! Истото е консеквентно спроведено и кај одделни "службенички" казни дела. Така, на пример, делото злоупотреба на службената положба и овластување (чл.353 КЗ) може да биде извршено од службено лице (ст.1-3), но законот посебно предвидува дека делото може да го изврши и лице што врши работи од јавен интерес (значи и нотар, ст.4). Исто кај делата: несовесно работење во службата (чл.353-в), измама во службата (чл.355) и делата на поткупување (чл.357 и 358). Но делото фалсификување на исправа е дефинирано како специјално дело (*delictum proprium*), кај кое извршител може да биде само службено лице, а не и лице што врши работи од јавен интерес (нотар)!

Заклучокот дека нотарот не може да се појави како извршител на делото фалсификување на службена исправа, т.е. да одговара за интелектуален фалсификат, тешко дека би можел да биде разнишан со следнава аргументација. Точно е дека КЗМ не го

дефинира поимот на "службена исправа", туку само поимот на јавна исправа (чл.122 ст.11 КЗМ), но имплицитно од овој поим може да се изведе заклучокот дека меѓу овие два поими постои знак на равенство: јавна исправа е исправа издадена од надлежен орган или лице кое врши работи од јавен интерес врз основа на закон или друг пропис заснован врз закон! Или, со други зборови, нотарската исправа треба да се третира како службена исправа. Натому, фалсификувањето службена исправа е специјален вид на злоупотреба на службената положба, а за тоа дело (според чл.353 ст.4) одговара и лице што врши работи од јавен интерес (нотар!), ако делото е сторено во вршењето на неговото посебно овластување или должност. Злоупотребата на службената положба има карактер на општо дело, додека сите други дела против службената должност се негови специјални видови, така и фалсификувањето на службената исправа! Според тоа, заклучокот би бил дека и покрај тоа што кај фалсификувањето на службена исправа како извршител е определено службено лице, тој поим би требало да го опфати и лицето што врши работи од јавен интерес, т.е. нотарот!

Наспроти ваквата аргументација, треба да се појде од основниот принцип на толкувањето на казнено-правните одредби: *poenalia sunt restringenda* (казнените одредби треба рестриктивно да се толкуваат)! Фалсификувањето службена исправа е специјално дело што може да го изврши само службено лице, а не и лице што врши работи од јавен интерес! Да сакал законодавецот, имено, во извршителскиот круг да го опфати и лице што врши работи од јавен интерес, тоа изречно би го предвидел (*argumentum a silentio*)! За ваквото толкување се држи и нашата судска практика. Така во обвинителниот акт подигнат оваа година против нотарот НН, составувањето на лажни нотарски исправи- нотарски акти за невинистинити изјави на оштетените дека примиле определена сума американски долари како заем од другиот обвинет за посредување за вработување во друга држава- е квалификувано правилно како злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 КЗ, а не како дело на фалсификување на службена исправа што би се состоело во издавање на невинистинит нотарски акт (обвинителството од друга страна греши што нотарот го квалификува како службено, а не како лице што врши работи од јавен интерес, зашто консеквентно на таквата квалификација би требало да го обвини за фалсификување на службена исправа)!

Друго е прашањето дали одредбата за фалсификување на службена исправа треба да се прошири и на лица што вршат работи од јавен интерес (со додавање на посебен став во чл. 361, како во одредбата од чл.353 КЗ). Ако има основа за изедначување на службеното лице и лицето што врши работи од јавен интерес (нотарот) од аспект на нивните јавни овластувања, тоа не мора да значи дека нотарските исправи во правниот сообраќај го имаат истиот статус и истото дејство како службените исправи, односно еднаков степен на претпоставена веродостојност! Треба да се има предвид, имено, фактот дека нотарските исправи имаат сила на јавни исправи, но со таквите исправи не е исклучено оспорувањето на правните работи на кои се однесуваат. Нотарскиот акт, со други зборови не е одлука, нема конститутивно, туку по правило декларативно дејство!

Исклучок се нотарските исправи што имаат карактер на извршна исправа, врз основа на која може без никакви приговори да се воспостави право или обврска (така во случаите кога должникот изречно се согласил во нотарскиот акт со засновањето, преносот, ограничувањето или престанокот на некое стварно право, кога врз основа на нотарскиот акт може да се изврши упис во јавна книга, според чл.42 ст.2 ЗНР).

Оттука, статуирањето на казнено-правна одговорност на нотарите за вистинитоста на нотарските исправи како одговорност за посебно дело на фалсификување на службени исправи претпоставува во ЗНР да се направи селекција на нотарските акти кои имаат конститутивно дејство и, според тоа, може да се еквипарираат со службените исправи на службените лица (административни акти, судски акти итн.)! Без такво решение, кога се работи за издавање на невинистинита нотарска исправа останува одговорноста на нотарот за општото дело на злоупотреба на службената положба (од чл.353 КЗМ), ако се исполнети сите обележја на тоа дело (посебно-прибавување на некаква корист или нанесување на друг штета).

4. Казниво учество во делата на странките.

Според општите казнено-правни одредби за соизвршителството и соучесништвото (чл.22-25 КЗ), нотарот одговара како соизвршител или соучесник во казеното дело на странката во чиешто извршување учествувал со умислено дејствие! Соизвршителството претпоставува нотарското дејствие да има карактер на дејствие на извршување или да е од клучно значење за извршувањето на делото. Така, на пример, можно е соизвршителство во измама ако по претходен договор со едната странка и двајцата сведоци на актот нотарот ја доведе во заблуда другата странка, која е неписмена или не го знае јазикот на кој се составува актот, и со тоа ќе ја наведе нешто да стори или да не стори на штета на својот или на туѓ имот (чл.247 КЗ).

Посебен карактер има одговорноста на нотарот во случај на перење пари и други приноси од казниво дело (чл.273 КЗ). Тој, имено, не се третира како соизвршител во ова дело ако во договор со странката преземе исправи, пари и хартии од вредност (чл.82 и 83 од ЗНР), за кои знае дека се прибавени со казниво дело, или со нотарскиот акт овозможи продажба, подарување или пуштање во друг вид промет или прикривање или протурање имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело, или со правење на невинистинита исправа прикрива дека потекнуваат од таков извор! Оваа инкриминација содржи посебен облик на делото, според кој овозможувањето или непријавувањето на перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознал во вршењето на неговата должност, се третира како посебно, самостојно дело на нотарот (чл.273 ст.6, по последните измени на КЗ).

Се работи за специјален облик на злоупотреба на нотарската должност (покрај нотарот, предвидена е одговорност за вакво дело и на службено лице, одговорно лице во финансиска установа, адвокат или друго лице кое врши работи од јавен интерес). Овозможувањето значи преземање на било какво дејствие (составување на нотарски акт, заверка на потписи, примане на пари итн.), со кое се придонесува криминалниот принос да биде продаден, подарен

или пуштен во промет, прибавен, прикриен или протурен! За разлика од овозможувањето, кое пртпоставува преземање на некое дејствие од страна на нотарот, непријавувањето се состои во пропуштање на пријавување на органите на казнено гонење при сознание дека е сторено дело на перење пари и неговиот сторител (доволно е нотарот да има сознание за самото дело, но не и за неговиот сторител, на пример да знае дека автомобилот што е предмет на договорот за купопродажба е украден). Казнената одговорност на нотарот не е врзана за одговорноста на самиот сторител на претходното дело, со кое е прибавен криминалниот принос, или на сторителот на основното дело на перење пари! Истата не е исклучена и во случај кога странката во правната работа за која нотарот составува нотарски акт, издава извод, препис, итн. не е сторител на претходното дело со кое е прибавен криминалниот принос (кој во меѓувреме умрел), дури и кога е сосема добросовесна, односно воопшто да не знае дека имотот што е предмет на нивната правна работа е прибавен со казниво дело. Доволно е нотарот на било кој начин да дошол до сознанието дека предмет на правната работа е принос од казниво дело, па тоа да не го пријави! КЗ не определува рок во кој нотарот е должен да го пријави перењето пари, така што неговата обврска за пријавување останува за сето време додека не дојде до застареност на казненото гонење за делото на непријавување.

Казнено-правните одредби за одговорноста на нотарот за овозможување или непријавување на перењето криминални приноси се комплементарни со одредбите од Законот за спречување на перењето пари и други приноси од казниво дело (ЗСПП). Со овој закон нотарот е определен како субјект што има обврска за преземање на мерките и дејствијата предвидени со законот, во однос на правните работи што се однесуваат на купопродажба на недвижности или фирми, управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други сметки, основање или учество во управувањето или работењето на правните лица, застапувањето на клиенти во финансиските трансакции и промет со недвижности (чл.2 ст.5 ЗСПП). Мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари кои ги презема покрај другите субјекти и нотарот се: идентификација на клиентите, следење на одредени трансакции, собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат и воведување на внатрешни програми за имплементација на мерките за спречување на перење пари (чл.5 ЗСПП). Последнава обврска, заедно со надзорот над примената на одредбите на овој закон, се однесува на Комората (чл.39 ЗСПП).

5. Казнени дела против правосудството.

Нотарските работи се во допир со правниот сообраќај, како и со судските и управната постапка. Ако во првата сфера нивното незаконито практикување може да добие квалификација на дела на фалсификување, во втората посебно значење имаат две инкриминации против правосудството: непријавување на кривично дело или сторител (чл.364 КЗ) и спречување на докажување (чл.368 КЗ).

Кај првата инкриминација КЗ по последните измени во 2004 година го напушта стојалиштето за рестриктивен однос кон обврската за пријавување на казнените дела и нивните сторители! Наспроти по-

ранешното решение, со кое оваа обврска беќе ограничена на службено лице кое свесно ќе пропушти да пријави потешко дело за кое дознало во вршењето на својата должност, статуирана е општа обврска што се однесува на непријавување на повеќе таксативно наброени тешки дела. Оваа обврска го поаѓа и нотарот, кој во вршењето на својата должност може да дознае за одделни од нив, како што се делата во врска со наркотичните дроги (215 и 216 КЗ), тешката кражба (чл. 236), разбојништвото (чл.237), разбојничката кражба (чл. 238), изнудата и уцената (чл.258 и 259), делата против државата (од чл.305 до чл.326), или делата против службената должност (од чл.353 до чл.362, меѓу кои злоупотреба на службената положба и овластување, примање поткуп итн.). Неприфатлив е, притоа, евентуалниот приговор дека со наметнувањето на ваквите обврски нотарот се претвора во истражител и дека тоа ја слабее довербата на странките, што нив ги одвраќа од склучувањето на правни работи и ги турка кон фактички промет! Истиот би можел да се истакне и против пропишувањето на обврската за пријавување како општа обврска што се однесува на граѓаните, што би значело нивно претворање во денуцијанти, доушници итн. Па сепак, генералната тенденција на инкриминарање на пасивниот став кон криминалот, присутна во европските законодавства, има свое оправдување во порастот на организираниот криминал и другите "нови форми" на криминалот (перењето пари, корупцијата итн.) и потребата од нивното ефикасно сузбивање! Тоа не може да остане само обврска на органите на казнено гонење, кои се сè повеќе немоќни ефикасно да го сузбиваат организираниот криминал чијашто основна карактеристика е токму инволвирање во структурите на власта и создавање на систем на заштита од гонење!

Значењето на втората инкриминација произлегува од улогата на исправите како доказ во судската или управна постапка. Дејствие на извршување е сокривањето, уништувањето, оштетувањето или сторувањето неупотреблива туѓа исправа или предмет што служи за докажување (чл.368 ст.1 КЗ). Делото има карактер на општо дело, зашто ги покрива сите случаи на уништување итн. на туѓа исправа или предмет што служи за докажување и пред да дојде до нивна употреба како доказ во судска или управна постапка. Доволно е кај сторителот да постои намера да се спречи или отежне нивното користење како доказ!

Со измените на КЗ од 2004 година казнено-правната заштита на исправите и другите докази е проширена со новата инкриминација на поднесување лажни докази (чл.366-а), која содржи два облици: поднесување во постапка пред суд или во управна постапка докази (исправи и други предмети) за кои сторителот знае дека се лажни; и отстранување или уништување докази што се од значење за постапката пред суд или во управна постапка. За лажни докази може да се зборува кога пред суд или во управна постапка како доказ се поднесуваат фалсификувани исправи (материјален и интелектуален фалсификат) или други предмети кои не се носители на вистинити, односно постоечки факти. Вториот облик се состои во отстранување или уништување на постоечки и автентични исправи или други предмети што се носители на правно-релевантни факти во било која фаза на судската или управната постапка.

III

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРИТЕ

Сторувањето на казнено дело од страна на нотарот претставува не само тешка злоупотреба на неговата лична позиција, исклучително значајна за правните односи и правосудниот систем, туку и атак врз самата нотарска професија која, како и сите други правосудни функции, има капацитет да придонесе за сигурноста на правните односи во мерата во која правните субјекти и веруваат! Поради тоа, системот на одговорност на нотаријатот како јавна служба ја вклучува и дисциплинската одговорност на нотарите како правна рамка за превентивните мерки што имаат карактер на "деликти-пречки" и што, доследно применувани, резултираат со спречување на злоупотребите инкриминирани како казни дела.

Казнено-правната одговорност е одговорност пред државата, или со други зборови - однос помеѓу два субјекти кои имаат противпоставена позиција: сторителот на казнено дело и органите на казнено гонење, во крајна инстанција судот! Дисциплинската одговорност е одговорност на поединецот пред неговата професија, професионална асоцијација. Кај дисциплинската одговорност навидум постои конфузија на двата субјекти: субјектот кој одговара и субјектот пред кого се одговара, зашто вториот е повторно асоцијација на субјектите кои (може да) одговараат!

За нашиот систем на одговорност воопшто е карактеристична запоставеноста на овој негов исклучително значаен дел, во прв ред поради тоа што не е до крај издиференцирана улогата на двата субјекти: субјектот што одговара и субјектот пред кого се одговара! Или, со други зборови, таа функционира само во случаите кога не постои општо солидаризирање со незаконитоста на двата субјекти, поточно кога субјектот пред кого се одговара има јасен став во однос на спречувањето на појавите на незаконито работење. А тоа се случува само кога тој (работодавецот, работодавецот, претпоставениот итн.) е застанат решително на страната на доследна примена на законските норми! Втората, исто така важна причина е неразвиеноста на правниот систем, кој е главно ориентиран кон облиците на казнено-правна одговорност пред државата и не ги развива механизмите на дисциплинска и етичка одговорност што се потпираат врз функционирањето на правилата за професионалната етика и за конфликтот на интереси, како и врз постапувањето на саморегулаторните тела!

Во двостраниот однос што ја чини содржината на дисциплинската одговорност значајно е однесувањето на сторителот на дисциплинскиот деликт, кој го прифаќа системот на дисциплински повреди и казни како нужен и претпоставен елемент на неговата професија! Оттука и неговата претпоставена одговорност која, за разлика од казнено-правната, не може да се сведе по правило на утврдување на умислена вина. Нотарот одговара дисциплински по правило во случај на несовесност, неуредност, негрижа, небрежност, зашто самото прифаќање на нотарската должност претпоставува негова априорна согласност нотарските работи да ги извршува совесно, уредно и грижливо! Тој не може да се повикува ниту на грешки поради незнаење, повторно поради претпоставката дека располага со доволно стручни знаења кога се пријавува на конкурсот за неговото именување. Услов за опстојувањето на овие претпоставки (без тоа тие

се празни флоскули!) е дисциплинската одговорност, облиците на дисциплинските повреди и нивните правни последици да се законски фиксирани. Ниеден систем на одговорност не може да функционира ако не е јасно поставена границата помеѓу забранетото и дозволеното и ако не се јасно определени последиците на пречекорувањето на дозволеното!

Во оваа смисла, одредбите на ЗНР за дисциплинската одговорност на нотарите (гл. XII) се на потребното рамниште на дефинирање на дисциплинските деликти, така што овој закон е редок пример на почитување на начелото на законитост во нашата легислативна практика! Но со одредбите на ЗНР се дефинирани само некои потешки дисциплински повреди и предвидена е можноста со Статутот на Нотарската комора да се пропишат и други дисциплински повреди (чл. 118 ст. 4). Таквото пренесување на надлежноста подразбира и пропишување со Статутот на Комората и на казните за дисциплинските повреди, што би требало рестриктивно да се толкува: со Статутот може за други повреди што не се предвидени во ЗНР да бидат пропишани сите казни определени со овој закон, освен казната одземање на правото за вршење на службата! Оваа казна, која е потешка и од казните предвидени во КЗ (казната забрана за вршење професија или дејност, која има временски ограничено траење), сепак треба да остане предмет на законска регулатива, т.е. да се изрекува само во случаите определени со закон, што треба изречно да се истакне при наредните измени на ЗНР!

Недостаток на постојниот Правилник за дисциплинска одговорност е и таа што недоследно на ЗНР не го определува видот на казната за секој сторена дисциплинска повреда, така што постојат и доста нејаснотии кои казни може да се изречат во некој конкретен случај. Да ја земеме само најтешката казна - одземање на правото за вршење на службата! Според ЗНР (чл. 129 ст. 2), оваа казна се изрекува за многу тешки повреди и во сите други случаи на неспособност за вршење на дејноста нотар. Ако законот мислел на неспособност за работење на нотарот поради трајниот губиток на способноста за вршење на функцијата поради болест (чл. 117 ЗНР), тогаш несомнено се работи за очигледна грешка. Казна, имено, може да се изрече само поради сторена дисциплинска повреда, а не поради "други случаи на неспособност", во кои престанокот на службата не е казна и мора да биде посебно регулиран! Грешката ја повторува, сега во уште потежок вид, Правилникот за дисциплинска одговорност, кој определува дека оваа казна се изрекува "и за сите други случаи" (не е додадено - на неспособност) предвидени во ЗНР (чл. 34 ст. 4).

Со ЗНР не е определено, исто така, кој ги пропишува дисциплинските неуредности, кои исто така повлекуваат сериозни казни, што претставува несомнено недостаток што би требало да се отстрани при неговите први наредни измени! Со оглед на тоа дека се работи за саморегулаторни механизми на одговорност, најдобро решение е внесувањето на законска одредба според која Статутот на Комората поблиску ќе ги дефинира основните елементи на дисциплинската неуредност (на пример повреда на одредбите на ЗНР, на Кодексот на професионалната етика, предизвикување било каква штета на странката итн.), казните и постапката за неуредност, додека конкретните видови на дисциплинска неуредност може да бидат утврдени со Правилникот за дисциплинска

одговорност и дисциплинската постапка.

Неопходни се, значи, измени на Статутот во однос на дисциплинските повреди заради негово усогласување со ЗНР. Одредби за дисциплинските повреди и казните за нив не може да бидат пропишани со правилник, туку со Статутот на Комората, независно што и Правилникот за дисциплинската одговорност го донесува Собранието на Комората.

Недостаток на постојниот Правилник е и тој, што не ја отстранува недозволената непрецизност во дефинирањето на дисциплинската неуредност, оставајќи простор за арбитрерни одлуки на органите надлежни за водење на дисциплинската постапка (Дисциплинскиот совет и Управниот одбор)! Покрај прецизирањето на основните објективни и субјективни елементи на дисциплинската неуредност и нејзините појавни облици (за кои кон Правилникот може да се приложи Анекс со листа на веќе регистрирани неуредности во нотарската практика), од Правилникот треба да се отстранат и некои нејасни или контрадикторни решенија, како на пример предвидувањето на казнување и за дисциплинска повреда и поради неуредност (чл.6 ст.2 од Правилникот, што може да се толкува како можност за двократно казнување за ист деликт, спротивна на уставното начело "non bis in idem"!).

За функционирање на системот на дисциплинска одговорност е неопходно, од друга страна, субјектот пред кого се одговара- асоцијацијата на нотарите (Комората), да има капацитет ефикасно да ги применува мерките на превентивен надзор и на дисциплинска одговорност! Прашањето за доследна примена на законските одредби за дисциплинската одговорност не е, притоа, препуштено на арбитрерна волја на Комората. Таа не е доброволна асоцијација на нотарите, еснафско здружение во кое се остваруваат определени облици на заемна соработка кои се во заеднички интерес. Напротив, Комората е институција што има јавни овластувања, определени со ЗНР, меѓу другото и овластувања да пропишува дисциплински деликти и казни за тие деликти, да врши надзор над работењето на нотарите итн. Оваа концепција на Комората како јавна служба не е доволно истакната во ЗНР, така што во него изостанува не само посебен

наслов- "Нотарска комора" (гл. IX, која има бесмислен наслов "Организација на нотаријатот и неговите органи"), туку и таксативно побројување на јавните функции на Комората! Неопходни се во оваа смисла измени на ЗНР, што треба да одат во пресрет на барањето за јакнење на јавните овластувања на Комората, како елемент на реформата на нотаријатот! Поставувањето на неговата коморска организација врз стабилни законски основи, со јасно определени компетенции, саморегулаторни механизми и ефикасен систем на внатрешен надзор и дисциплинска одговорност е првиот предуслов за пренесување врз нотаријатот и на други судски функции.

Во пресрет на таквата реформа треба да оди и подигањето на капацитетот на Комората во вршењето на интерниот надзор (Управниот одбор). Постојните законски решенија повеќе го форсираат екстерниот (министерот за правда, претседателот на основниот суд), отколку интерниот надзор, што има далекусежни негативни консеквенции не само во однос на општата положба на нотаријатот, туку и во однос на дисциплинската одговорност на нотарите! Поставеноста од аспект на надзорот и одговорноста на нотаријатот како "продолжена рака" на Министерството за правда или на судовите само ја слабеа одговорноста, создавајќи чувство на солидарност помеѓу нотарите во заемното прикривање на пропустите или незаконитите постапки во нивното работење. Тоа е природна консеквенција на ситуацијата во која припадниците на една професија или асоцијација се контролирани и треба да даваат отчет пред друг субјект, кој е надвор од таа професија! И во делот на надзорот се потребни, значи, подлабоки измени во законската регулатива на линија на јакнење на јавните овластувања на Комората и законското статуирање на овластувањата на надзорните и дисциплинските органи (Управниот одбор, посебни органи за надзор, етичка комисија, посебни органи за водење на дисциплинска постапка), што и низ дисперзијата на функцијата на надзорот и водењето на дисциплинските постапки ќе создадат реални претпоставки за супституирање на некој од постојните облици на екстерен надзор со интерен надзор!

МЕНИЦА-ПОИМ И ВИДОВИ, МЕНИЧНИ РАБОТИ И МЕНИЧНИ ПРАВА

I. ВОВЕД

Иако првите зачетоци на меницата се сретнуваат во античкиот период, модерната меница се појавила помеѓу XII и XIV век, во периодот на зголемен развој на трговијата.

Меницата се појавила како наредба на издавачот (обично трговец) на друго лице (банка или друг трговец) да исплати одредена сума пари на одредено лице.

Меницата низ историјата ја менувала улогата и тоа се појавувала како средство за обезбедување, како средство за плаќање и како средство за есконт, ја менувала својата содржина и форма, односно правната природа на меницата не била иста во различни временски периоди и различни држави.

Со развојот на трговијата особено со развојот на меѓународната трговија, се појавила потреба за унификација на меничните прописи. Првите обиди во овој правец се направени уште во 1852 година за да во 1930 година, во Женева, биде прогласен меничниот реглман кој всушност претставува Хашки реглман од 1913 година а кој не бил донесен заради почетокот на Првата светска војна.

Женевскиот реглман од 1930 година содржи три конвенции:

- Конвенција за еднообразен меничен закон;
- Конвенција за регулирање на судир на закони
- Конвенција за такси..

Законот за меница (Сл. лист на ФНРЈ бр.104/46, Сл.лист на СФРЈ 16.65; 54/70 и 57/89) кој беше во сила се до денот на влегување во сила на Законот за меница објавен во Службен весник на Република Македонија број 3/2002, беше заснован на Женевската конвенција.

Нормативната рамка на Република Македонија за уредување на материјата поврзана со меницата е Законот за меница (Сл.весник на РМ број 3/2002) и Законот за издавање и пуштање во оптек на менични бланкети (Сл.весник на РМ бр.65/92; 48/94; 50/2001).

II. МЕНИЧНИ НАЧЕЛА

Меницата има одредени својства кои најдобро се изразуваат преку одделни правни начела и истите се поврзани единствено односно само со меницата.

• НАЧЕЛО НА ПИСМЕНОСТ ИЛИ ФОРМАЛНОСТ

Меницата спаѓа во редот на формалните работи а тоа значи дека може да биде издадена само во писмена форма и издадена во форма која ја пропишува закон. Сите изјави и дејствија кои настануваат после издавањето на меницата, како што е на пример, акцептирањето, индосирањето, авалирањето мораат да бидат во писмена форма.

Ова начело настанало од потребата за сигурност, како би можело во секој момент да се утврди обврската на меничниот должник.

• НАЧЕЛО НА ИНКОРПОРАЦИЈА

Никаква менична обрска не може да постои без постоење на самото писмено. Без постоење на писменото, не постои и меницата. Самото писмено на кое е дадена изјавата и самата изјава прават една целина.

Ова начело практично значи дека сите докажувања кај меницата се вршат на основа на самата исправа и дека други доказни средства не можат да се употребат.

Исклучок од ова начело претставува остварување на меничните права на основа на судска одлука до која се доаѓа во посебна постапка односно во амортизационата постапка.

• НАЧЕЛО НА ФИКСНА ОБВРСКА

Согласно ова начело, кај меницата се долгува само толку колку што недвосмислено произлегува од самата исправа. Обврската настанува со моментот на потписот на меницата. Оттука кај меницата не можат да се употребуваат други докази за постоење на обврската.

• НАЧЕЛО НА СТРОГОСТ

Материјално-правната страна на ова начело се согледува во самостојноста на меницата. Постоењето на обврската се цени само на основа на изјавата на меничниот должник дадена на самата меница.

Формално правната страна се согледува во разни процесни дејствија кои е потребно да бидат преземени како би можело меничните права да бидат остварени. На пример, протест, амортизација. Пропишаните постапки имаат одредени рокови, кои се пократки од роковите кај останатите правни работи, а сето тоа за да се овозможи брза реализација на меничните права.

• НАЧЕЛО НА СОЛИДАРНОСТ

Во меничната солидарност одговорноста на солидраните должници не е иста како во облигационото право.

Акцептантот на трасираната меница и издавачот на сопствената меница се главни должници по меницата и одговараат безусловно односно морат да ја исплатат меницата на денот на достасаноста. Трасантот и останатите менични должници се условно и супсидијарно во обврска. Тие се должни да ја платат меницата ако акцептантот односно издавачот на сопствената меница не ја плати и ако имателот на меницата тоа го докаже со протест заради неисплата на меницата од страна на акцептантот односно издавачот на сопствената меница.

Со исплата на меницата од страна на еден од солидарните должници обврската за останатите должници престанува само ако исплатата ја извршил главниот должник односно акцептантот кај трасираната меница односно издавачот на сопствената меница.

Ако меницата не биде платена во рокот на достасаноста, после извршениот протест, имателот може да ја наплати од било кој должник по свој избор.

Должникот кој ја исплатил меницата може да ја наплати во целост од должникот кој во рангот на меничните должници има впоголемг ранг. На пример, на врвот на листата на должници кај меницата се наоѓа акцептантот кај трасираната меница односно издавачот кај сопствената меница. Од него може да се наплати било кој должник кој бил принуден да ја исплати меницата затоа што во рокот на достасаноста не била платена.

• НАЧЕЛО НА САМОСТОЈНОСТ НА ОБВРСКАТА

Секоја менична изјава се цени независно од останатите изјави. Ако се утврди дека некој потпис е лажен, фалсификуван или е даден од страна на деловно неспособно лице, тој потпис нема да важи, но тоа нема да влијае на обврските на останатите должници. Пример, обврската на авалистот останува на сила ако се утврди дека потписот на лицето за кое е даден авалот, е фалсификуван.

• НАЧЕЛО НА НЕПОСРЕДНОСТ

Ова начело се согледува во правото на имателот на меницата, по свој избор, да се обрати на било кој меничен должник и да бара исплата на меницата, во случај плаќањето да не го изврши главниот должник. Имателот на меницата може да избере само еден или повеќе должници и да бара наплата на меничниот износ. Во пракса имателот на меницата го бира оној должник од кого можноста за наплата е најголема.

III. ПОИМ И ВИДОВИ НА МЕНИЦА

Во смисол на Законот за меница (Сл.весник на РМ број 3/2002), меницата претставува средство за плаќање и инструмент за обезбедување на плаќање.

Меницата може да биде трасирана и сопствена.

Трасираната меница претставува безусловна наредба која ја дава трасантот на трасатот, да се исплати одреден паричен износ на ремитентот кој е наведен на меницата или на самиот трасант.

Законот за меница, сопствената меница ја дефинира како безусловно ветување преземено од трасантот како трасат дека ќе се исплати одреден паричен износ на ремитентот кој е наведен на меницата.

Законот за меница го дефинира поимот на банкарска и барирана меница.

Банкарската меница е дефинирана како меница во која трасантот и трасатот е банка, а барираната меница е меница на која со прецртување

на две коси паралелни линии на лицето на меницата, се означува дека меницата е земена за меѓубанкарска пресметка.

Овие два вида на меници всушност се поистоветуваат со банкарскиот и барираниот чек. Законот за чек (Сл.весник на РМ број 3/2002) ги регулира наведените чекови.

Земајќи ја во предвид правната природа на меницата, постоењето на банкарска и барирана меница е неприфатливо а и Законот за меница во своите одредби поконкретно не ја регулира банкарската и барираната меница.

IV. МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

1. БИТНИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Законот за меница ги дефинира битните елементи и на трасираната и на сопствената меница.

Битни елементи за трасираната и сопствената меница се:

- 1.ознака дека е меница, отпечатена на самиот меничен слог, на македонски јазик со кирилско писмо;
- 2.ден и место на издавање;
- 3.време на пристигнување;
- 4.име на ремитентот;
- 5.место каде што треба да се изврши плаќањето;
- 6.потпис на трасантот.

За трасираната меница освен наведените елементи, битни елементи се и:

- 1.безусловна наредба да се плати одредена сума пари. Законот за меница како битен елемент на трасираната меница ја наведува безусловната наредба да се плати одредена сума пари од покритието на трасантот. Вака дефиниран елемент не може да се прифати и е неспоив со самата природа на меница и истиот, всушност претставува битен елемент на чекот и
- 2.име, односно назив и седиште на трасатот.

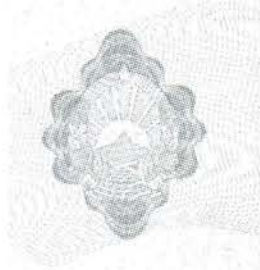
За сопствената меница освен наведените битни елементи, битен елемент е и:

- 1.безусловното ветување дека одредена сума пари ќе се плати.

Исправа која не ги содржи наведените елементи не важи како трасирана односно сопствена меница. Но, Законот за меница прави исклучок и тоа во следните случаи:

- 1.трасираната меница односно сопствената меница на која не е наведено времето на пристигнувањето, се смета меница по видување;
- 2.трасираната односно сопствената меница на која што не е наведено местото на издавање, се смета дека е издадена во местото кое е означено покрај потписот на трасантот;
- 3.трасирана меница на која што не е наведено местото на плаќање, за место на плаќање и за место на живеалиште на трасатот се смета местото означено покрај името на трасатот и
- 4.сопствена меница на која не е одредено место на плаќање, важи местото кое е наведено како место на издавање на меницата, кое истовремено се смета и како место на пребивалиште на издавачот на меницата.

РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

200 ДЕНАРИ

СЕ ПЛАЌА ИЗНОС ОД 150.000 ДО 200.000 ДЕНАРИ

ВО Скопје	НА 12.01.2002 година	МКД 170.000,00
На ден 12. март 2005 година		
ПЛАТЕТЕ ЗА ОБАА		
МЕН/Л		
ПО НАРЕДБА НА СТОПАНСКА БАНКА АД-СКОПЈЕ, ул. 11 Октомври бр.7 Скопје		
ИЗНОС О		
сто седум десет илјади македонски денари		
ВРЕДНОСТА Е ПРИМЕНА	И СТАВЕТЕ ЈА ИСТАТА НА СМЕТКАТА	
	Признавам : Тргомак АД Скопје	Автомат АД Скопје
	Ул.Скопска бр.66; ДБ,МБ	ул.Охридска 66; ДБ,МБ
ИЗВЕСТУВАЊЕ	(име и презиме на овластено лице)	
	(потпис и печат)	(потпис и печат)
ПЛАЌАЊЕ	Во Скопје	
Издава Народна банка на Република Македонија		

V. КРАТОК ОСВРТ НА БИТНИТЕ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Битните менични елементи можат да се групираат на следниот начин:

- Општи;
- Лични;
- Географски и
- Календарски.

ОПШТИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Во општите менични елементи се вбројуваат:

- а) означување на самата исправа дека е тоа меница и
- б) безусловна наредба да се плати одредена сума пари кај трасираната меница, а кај сопствената меница безусловното ветување дека одредена сума пари ќе се плати.

а) Означување дека е меница

За полноважност на меницата е од значење да постои ознака дека е меница и е од значење местото каде е дадена ознаката. Означувањето мора да биде дадено во самиот слог на исправата а не како наслов, или издвоено од самиот слог.

б) Безусловна наредба да се плати одредена сума пари, односно безусловно ветување дека одредена сума пари ќе се плати

По нашето менично право, наредбата за исплата на меничниот износ мора да биде безусловен. Во спротивно не станува збор за меница. Понекогаш условот може да биде скриен.

Безусловната наредба секогаш мора да се однесува на одредена сума пари. Со меницата не може да се даде наредба за извршување на некое дејствие. Освен тоа што наредбата мора да се однесува на плаќање на пари мора да се наведе и износот на парите. Не е дозволено да се наведе, на пример вплата до износ од в или вплата најмного до в.

Означување на валутата на парите исто така е потребна.

Износот на меницата може да биде искажан во денари или во странска валута, а во Република Македонија задолжително се исплаќа во денари. Доколку на меницата поинаку не е одредено, вредноста на странската валута се пресметува според средниот курс од курсната листа на Народна

банка на Република Македонија што важи на денот на исплатата.

Доколку меничната сума е изразена во валути кои имаат ист назив, но различна вредност во земјата во која меницата е издадена и во земјата во која меницата е платива, се смета дека меничната сума е изразена во валутата на местото на плаќање.

Доколку износот на меницата што е наведен наведен со зборови и износот наведен со бројки не се совпаѓаат, валиден е износот наведен со зборови.

Во случај износот на меницата е напишан повеќе пати со букви или повеќе пати со со бројки, валиден е најнишкиот износ.

ЛИЧНИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Пред да стане збор за наведените битни лични менични елементи потребно е да са напомене за **меничната способност**.

Под **пасивна менична способност** се подразбира својство некое лице да може да превзема обврски по меница односно да стане меничен должник.

Кај нас пасивна менична способност уживаат сите лица со навршена 18 година од животот и доколку не се под старателство и правни лица.

Под **активна менична способност** се подразбира својство некое лице да може да биде доверител по меницата. Ова својство се бара од ремитентот и индосатарот (лице на кое меницата е пренесена). Оваа способност ја имаат сите лице кои по граѓанското право се правно способни.

Неписмено лице или лице кое не може да пишува, менично се обврзува кога на меницата или на алонжот ќе стави знак со рака, кој знак ќе го завери нотар.

Менична обврска може да се прими за неписмено лице само врз основа на полномошно заверено кај нотар.

Потписот на слепи лица на меницата и на полномошно издадено од нив заради менично задолжување важи само тогаш кога истото ќе го завери нотар.

Во битни лични менични елементи се вбројуваат:

- а) име на трасатот;
- б) име на ремитентот и
- в) потпис на трасантот.

РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

200 ДЕНАРИ

СЕ ПЛАЌА ИЗНОС ОД 150.000 ДО 200.000 ДЕНАРИ.

Во Скопје	НА 12.01.2002 година	МКД.170.000,00
На ден 12. март 2005 година		Ќе ам ПЛАТЕТЕ ЗА ОВАА
ПО НАРЕДБА НА СТОПАНСКА БАНКА АД-СКОПЈЕ, ул 11 Октомври бр.7 Скопје		
сто седум десет илјади македонски денари		
ВРЕДНОСТА Е ПРИМЕНА	И СТАВЕТЕ ЈА ИСТАТА НА СМЕТКАТА	
ИЗВЕДУВАЊЕ	Признавам: Тргомак АД Скопје Ул.Скопска бр.66; ДБ,МБ (име и презиме на овластено овластено лице)	
ПЛАЌАЊЕ	Во Скопје	
Издава Народна банка на Република Македонија		

а) Име на трасатот

Согласно Законот за меница "трасат" е оној кој врши исплата по меницата од трасантовото покритеие што се наоѓа кај него".

Вакво дефинирање на трасатот е неспоиво со правната природа на меницата. Доколку трасантот има покритеие кај трасатот тогаш станува збор за чек а не за меница.

Трасатот е физичко или правно лице кому му е упатен налог за исплата на меничниот износ. Трасатот не е меничен должник се до оној момент додека со својот потпис не се согласи да го плати меничниот износ.

Назначувањето на трасатот се врши со наведување на името и презимето на физичкото лице, наведување на ЕМБГ и број на личната карта и адресата на живеалиштето.

За правното лице - трасат се наведува називот на правното лице, ДБ, МБ и седиштето на правното лице.

б) Име на ремитентот

Согласно Законот за меница ремитент е физичко или правно лице назначено во исправата на кое му се исплатува износот наведен на меницата, односно корисник на меницата.

Назначувањето на ремитентот се врши со назначување на името и презимето на физичкото лице односно називот на правното лице и наведување на адресата.

в) Име на трасантот

Согласно Законот за меница, трасант е налогодавач или издавач на меница кој се назначува на лицето на меницата.

Трасантот е физичко или правно лице кое издава налог за исплата.

Секоја меница мора да има потпис на трасантот и ова е единствен потпис кој е потребен за полноважност на меницата.

Со моментот на ставање на потписот, трасантот станува меничен должник и не може да се ослободи од оваа улога. Трасантот одговара дека меницата ќе биде акцептирана и исплатена. Трасантот може да се ослободи од одговорноста за акцепт, но не може да се ослободи од одговорноста за исплата, така да секоја одредба со која трасантот би се ослободил од одговорноста за исплата не произведува правно дејство.

ФАКУЛТАТИВНИ (ОСТАНАТИ) ЛИЦА

Покрај трасатот, ремитентот и трасантот, во меницата можат да се појават и низа други лица и тоа во улога на факултативни лица односно лица чие постоење не е задолжително за да би се создал менично правен однос но можат да влијаат на неговиот понатамошен тек.

Такви лица се: индосант и индосатар, авалист, домицилијат, акцептант, интервениент.

ГЕОГРАФСКИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Во географски менични елементи се вбројуваат:

- место на издавање и
- место на плаќање

а) место на издавање

Секоја меница мора да има место на издавање. Доколку не е наведено местото на издавање, законска претпоставка, како што е веќе наведено, е дека меницата е издадена во местото кое е наведено покрај името на трасантот. Доколку и тоа го нема не може да стане збор за меница.

б) Место на плаќање

Место каде што треба да се изврши плаќањето е битен елемент. Во случај на негово

непостоење важат наведените законски претпоставки. Имено на трасирана меница на која не е наведено местото на плаќање, за место на плаќање и за место на живеалиште на трасатот се смета местото означено покрај името на трасатот и сопствена меница на која не е одредено место на плаќање, важи местото кое е наведено како место на издавање на меницата, кое истовремено се смета и како место на пребивалиште на издавачот на меницата.

Ако на трасираната меница не е назначено местото на плаќање ниту пак е назначено живеалиштето на трасатот, односно местото на издавање кај сопствената меница, тогаш таква исправа не може да биде меница.

Во правната теорија спорно е дали меницата може да има повеќе места на плаќања. Во пракса, меѓутоа, такви меници не се прифаќаат.

Местото на плаќање мора навистина да постои и тоа мора прецизно да биде дефинирано.

КАЛЕНДАРСКИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Во календарски менични елементи се вбројуваат:

- а) дата на издавање на меница и
- б) време на пристигнување

а) Дата на издавање

Секоја меница мора да има и дата на издавање. Ова е необично битен елемент бидејќи према него се утврдува способноста на трасатот да превземе обврска или пак кај меницата по видување почеток на рокот во кој меницата се наплатува. Ако исправата не го содржи овој елемент или пак ако има повеќе дати на издавање тогаш не постои меница.

б) Време на пристигнување

Во однос на битниот елемент: време на пристигнување, Законот за меница регулира дека и трасираната и сопствената меница можат да достасат на еден од следните начини:

- по видување;
- на одредено време по видување;
- на одредено време од денот на издавањето и
- меница на одреден ден.

Меница на која пристигнувањето е поинаку одредено и меница со повеќе пристигнувања не произведува правно дејство.

Доколку на меницата не е наведено кога доспева, како што е веќе наведено, законска претпоставка е дека доспева по видување.

• МЕНИЦА ПО ВИДУВАЊЕ

Меницата по видување е платива кога ќе се поднесе на исплата.

Меница по видување мора да се поднесе на

исплата во рок од година дена од денот на издавањето.

Од наведеното произлегува дека меницата по видување може да се поднесе за исплата било кој ден во рок година дена од денот на издавањето.

При издавањето на меницата овој рок трасантот може да го промени односно да го скрати или продолжи.

Трасантот има право да нареди меницата платива по видување да не смее да се поднесе на исплата пред одредено време, во кој случај рокот за поднесување почнува од одредено време.

• МЕНИЦА НА ОДРЕДНО ВРЕМЕ ПО ВИДУВАЊЕ

Пристигнувањето на меница на одредено време по видување се смета според денот на акцептот или според денот на протестот. Одредување на ваков рок всушност значи дека меницата ќе се наплати во одреден рок по поднесување меницата на акцепт (таканаречено видување). Овој рок обично се означува со изразите: "за месец (два, три, четири и.т.н) дена по видување платете..".

Меницата може да биде акцептирана и во тој случај на датата на акцептот се додава времето кое е одредено во меницата и така добиената дата се смета за рок на достасаност. Заради тоа, при акцептирањето на меницата трасатот е должен со своја рака да го стави на меничното писмено не само својот потпис туку и датата на акцептирањето. Ако пропушти да го стави датумот на акцептот или одбие тоа да го направи, меницата мора пред истекот на рокот од година дена од денот на издавањето, да се поднесе на протест заради утврдување на датумот. Во тој случај рокот на достасаноста тече од денот на подигнување на протестот.

Доколку трасатот ја акцептира меницата а не го датира акцептот и не е подигнат протест заради недатирање, во тој случај, се смета дека недатираниот акцепт е ставен последниот ден од рокот предвиден за поднесување на акцепт.

• МЕНИЦА НА ОДРЕДНО ВРЕМЕ ОД ДЕНОТ НА ИЗДАВАЊЕ

Кај меницата со достасаност на одредено време од денот на издавањето, плаќањето е одредено со назначување на извесен временски период од денот на издавањето на меницата, на пример: "осум недели од денот на издавањето".

Кај оваа меница битно е времето кое треба да помине до достасаноста е точно назначено со бројот на временските единици и назначување дека рокот тече од денот на издавањето.

• МЕНИЦА СО ДОСТАСАНОСТ НА ОДРЕДЕН ДЕН

Кај мениците со достасаност на одреден ден, рокот на достасаност може да биде и така одреден така да доспева на точно одреден ден. Тоа се таканаречени "дневни меници".

Самиот ден на достасаност не зависи ни од денот на видување, ниту пак од денот на издавање, а

може да биде назначен со одредување на фиксно одредени денови.

Доколку меницата достасува на празник, нејзината исплата може да се бара дури следниот работен ден.

VI. КРАТОК ОСВРТ НА НЕБИТНИТЕ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Небитни менични елементи или како познати вразни клаузули кај меницата се внесуваат со цел појасно да се специфицираат односите помеѓу одделни учесници во менично правната работа и да се прецизираат нивните обврски и нивното постоење не е нужно да исправата биде меница.

Постојат повеќе небитни менични елементи односно клаузули:

> КЛАУЗУЛА ЗА БРОЈОТ НА МЕНИЧНИТЕ ПРИМЕРОЦИ

Оваа клаузула означува во колку примероци се издава меницата.

Иако оваа клаузула не е битен меничен елемент, нејзиното внесување е од големо значење од причина: ако меницата е издадена во повеќе примероци а не содржи ознака за бројот на издадените примероци, тогаш секој примерок ќе претставува посебна меница. Заради тоа потребно е секој примерок да има ознака кој е тоа примерок по ред.

Клаузулата обично се изразува со зборовите: "Платете за оваа прва меница (втората и третата неплативи)" Така ќе пишува на првиот примерок. На вториот примерок ќе пишува пишува "Платете за оваа втора меница (првата и третата неплативи)" а на третиот "Платете за оваа трета меница (првата и втора неплативи)". Практично ова значи дека меницата е издадена во три примероци, секој од нив е платив и со исплатата на било кој од примероците се гасне меничната обврска.

Клаузулата "Платете за оваа прва меница" може да се внесе и тогаш кога меницата се издава само во еден примерок. Во овој случај, целта на оваа клаузула е да се овозможи дополнително издавање на дупликат на меницата на барање на некој од

имателите на меницата.

> СОЛО КЛАУЗУЛА

Со оваа клаузула се означува дека меницата се издава само во еден примерок и истата не може подоцна да се умножува. Се изразува со зборовите "Платете за ова единствена меница" или "Платете за оваа соло меница".

Во секојдневното работење, постои мислење дека изразот "соло меница" значи "сопствена меница" а не меница издадена во еден примерок како што всушност треба да биде. Ова мислење највероватно постои бидејќи сопствената меница секогаш се издава само во еден примерок. Умножувањето на сопствената меница не е дозволено.

> РЕКТА КЛАУЗУЛА

Со оваа клаузула се забранува пренесување на меница. Меница на која што постои клаузула "ректа" или друг израз со исто значење, на пример "не по наредба", не може да се пренесе по пат на индосирање туку само со граѓанско-правна цесија.

Оваа клаузула може да се внесе како во моментот на издавањето на меницата така и подоцна.

> КЛАУЗУЛА "БЕЗ ПРОТЕСТ", "БЕЗ ТРОШОЦИ"

Клаузулата "без трошоци", "без протест" или друг израз со исто значење дадена на меницата е со цел имателот на меницата да се ослободи од подигање протест заради неакцептирање или неисплата на меницата и на тој начин да се избегнат трошоците поврзани со подигање протест.

Можноста за ставање на оваа клаузула е дадена на трасантот, индосантот и авалистот. Со ставањето на оваа клаузула го ослободуваат нејзиниот имател од обврската, заради остварување на правото на регрес, да подига протест заради неакцептирање или неисплата, но не го ослободуваат имателот на меницата од обврската за поднесување на меницата за исплата во пропишаните рокови, ниту од обврската за навремено давање за известување.

Всушност оваа клаузула не значи ослободување од протест, туку само овластување за непосредно обраќање за впишување на меницата во протестниот регистар без предходни дејствија. Ова

РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

200 ДЕНАРИ

ВО Скопје	НА 12.01.2002 година	МКД 170.000,00
Без протест		
На ден 12. март 2005 година	прва	МЕНИЦА
ПЛАТЕТЕ ЗА ОВАА		
Не по наредба		
СТОПАНСКА БАНКА АД-СКОПЈЕ, ул 11 Октомври бр.7 Скопје		
СТО СЕДУМ ДЕСЕТ ИЛЈАДИ МАКЕДОНСКИ ДЕНАРИ		
ВРЕДНОСТА Е ПРИМЕНА	И СТАВЕНЕ ЗА ИСТАТА НА ОМЕТНАТА	
ИЗВЕСТУВАЊЕ	Признавам : Тргомак АД Скопје Ул.Скопска бр.66; ДБ,МБ (име и презиме на овластено лице) (потпис и печат)	Автомак АД Скопје ул.Охридска бб; ДБ,МБ (име и презиме на овластено лице) (потпис и печат)
ПЛАЌАЊЕ	Во Скопје	
Издава Народна банка на Република Македонија		

Пример број 3 - трасирана меница со ректа клаузула, клаузула без протест и клаузула за бројот на меничните примероци

впишување останува и понатаму обврска и без него се губат регресните права дури и спрема она лице кое ја напишало оваа клаузула.

➤ КЛАУЗУЛА “СО ИЗВЕШТАЈ“ И “БЕЗ ИЗВЕШТАЈ“

Текстот на оваа клаузула гласи: “со извештај“ и “без извештај“.

Ако е употребен текстот “без извештај“ значи дека трасатот може да ја акцептира или веднаш да ја исплати меницата ако е платива по видување, без чекање да прими посебен извештај од трасантот.

Доколку е употребен текстот “со извештај“ трасатот има обврска прво да прими извештај од трасантот, па дури потоа да ја акцептира меницата. Извештајот содржи известување за покритието, за условите за акцепт и слично.

Ако меницата содржи клаузула “со извештај“, а трасатот ја акцептира или исплати меницата иако не примил извештај, тогаш акцептот и исплата важат.

➤ КЛАУЗУЛА ЗА КАМАТА

Одредбата на член 12 на Законот за меница регулира дека трасираната меница може да носи одредена камата само ако е платива по видување или на одредено време по видување. Наведената законска одредба не се однесува и за сопствена меница. Висината на каматната стапка задолжително се одредува на меницата, во спротивно одредбата за камата не произведува правно дејство. Доколку поинаку не е утврдено, каматата почнува да се пресметува од денот на издавање на меницата.

➤ КЛАУЗУЛА ЗА ДОМИЦИЛ

Трасираната меница може да биде платива кај трето лице во местото во кое трасантот живее или во друго место - домицилирана трасирана меница. Сопствената меница може да биде платива кај трето лице или во местото надвор од живеалиштето на трасатот.

Ако е одредено дека меницата е платива кај трето лице тогаш станува збор за домицилирана меница.

Значењето на домицилот е во тоа што се одредува трето лице преку кое ќе се изврши исплата и на тој начин однапред се отстрануваат сите неизвесности околу изборот на лицето или банката преку кое меницата ќе се наплати.

VII. МЕНИЧНИ РАБОТИ

1. ИЗДАВАЊЕ НА МЕНИЦА

Издавањето на меницата претставува прво менично дејство. Ова менично право го врши трасантот односно издавачот на меницата.

Издавањето е завршено со ставање потпис на меницата на местото одредено за трасанто.

Согласно начелото на писменост меницата може да се издаде и на обична хартија, меѓутоа во пракса постојат однапред штампани менични бланкети.

Регулирањето на издавањето и пуштањето во оптек на менични бланкети на територијата на Република Македонија е регулирано со Законот за

издавање и пуштање во оптек на менични бланкети (Сл.весник на РМ број 65/92; 48/94; 50/2001) според кој се издава и во оптек е еден вид меничен бланкет кој се употребува во случај и за сопствена и за трасирана меница.

Во изминатите две години даден е Предлог Закон за измена и дополна на Законот за издавање и пуштање во оптек на менични бланкети со предлог нов меничен бланкет за трасирана и за сопствен меница, одделно.

Примерите под реден број 4 и 5 се предлозите за новите менични бланкети.

2. АКЦЕПТИРАЊЕ НА МЕНИЦА

Согласно Законот за меница, акцептот е изјава на трасатот за признавање, односно прифаќање на обврската за плаќање на износот одреден на меницата.

Акцептот се пишува на самата меница и се изразува со зборовите “признавам“, “примена“, “прифатена“ или со друг збор со исто значење.

Како акцепт се смета и самиот потпис на трасатот ставен на лицето на меницата.

Се до моментот на давање изјава за акцепт, трасатот не е меничен должник. Од моментот на акцептирање тој станува главен меничен должник.

Трасатот може да бара меницата да му се поднесе на акцепт и наредниот ден после првото поднесување на акцепт и овој рок е познат како дилберационен рок.

Во врска со акцептот се поставуваат и следните поважни прашања:

➤ КОЈ МОЖЕ ДА ЈА ПОДНЕСЕ МЕНИЦАТА НА АКЦЕПТ И ВО КОЈ РОК СЕ ПОДНЕСУВА НА АКЦЕПТ?

Имателот на трасираната меница, како и тој кој само ја држи меницата може се до пристигнувањето да ја поднесе на акцептирање на трасатот. Од ова произлегува дека имателот на меницата и тој кој само ја држи меницата има право да одлучи кога и дали ќе ја поднесе меницата на акцепт и тоа во периодот од моментот на нејзиното издавање до моментот на достасување на меницата.

По правило меницата се поднесува на акцептирање пред достасаноста. Последен ден кога меницата може да се поднесе на акцепт е ден пред достасаноста на меницата.

Меница која доспева на одредено време по видување треба да се поднесе во рок од година дена од денот на издавање а овој рок трасантот може да го скрати или продолжи.

Трасантот може да нареди меницата да се поднесе на акцепт при што може да го одреди и рокот за поднесување на акцепт.

➤ ДАЛИ МОЖЕ ДА СЕ ЗАБРАНИ МЕНИЦАТА ДА СЕ ПОДНЕСЕ НА АКЦЕПТ?

Трасантот може да нареди меницата да не се поднесува на акцептирање пред одредено време.

Трасантот го има правото да забрани меницата да се поднесе на акцептирање, но не и во случај кога:

- трасирана меница е платива кај трето лице;
- трасираната меница е платива во место надвор

од местото во кое живее или престојува трасатот и -трасираната меница е на одредено време по видување.

> КАДЕ МЕНИЦАТА СЕ ПОДНЕСУВА НА АКЦЕПТ?

Меницата се поднесува на акцепт во местото на живеење на трасатот, во работен ден, во работно време, во деловната просторија на трасатот. Доколку деловниот простор не може да се пронајде или ако од меницата не може да се види дека бараното лице има деловен простор, лицето се бара во станот. Доколку се согласи трасатот акцептирањето може да се изврши и надвор од деловниот простор, станот или после работното време.

> ДАЛИ АКЦЕПТОТ МОЖЕ ДА БИДЕ УСЛОВЕН ?

Акцептот е безусловен. Акцепт кој е условен е ништовен.

> МОЖЕ ЛИ АКЦЕПТОТ ДА БИДЕ ДЕЛИМИЧЕН ?

Акцептот може да биде делимичен односно трасатот може да го ограничи акцептот на дел од меничниот износ.

> ВО КОЈА ФОРМА МОЖЕ ДА СЕ ДАДЕ АКЦЕПТОТ ?

Постои полн и бланко акцепт. Полниот акцепт содржи изјава на трасатот "признавам", "примена", "прифатена"; или со друг збор со исто значење и потпис на трасатот. Освен тоа, полниот акцепт може да содржи и место и дата на давање на акцептот.

Бланко акцептот содржи само потпис на трасатот под неговиот назив.

> ДАЛИ МОЖЕ АКЦЕПТОТ ДА СЕ ДАДЕ НА ГРБОТ НА МЕНИЦАТА ?

Акцептот, по правило се дава на лицето на меницата, обично на левата страна на меничниот бланкет. Раширена е и праксата акцептот да се даде и попреку преку меничниот текст од левата страна.

Акцептот може да се даде на грбот на меницата, но во тој случај мора да постои полн акцепт односно мора да се наведат зборовите "признавам", "примена", "прифатена" или со друг збор со исто значење и потпис на трасатот за да се види дека станува збор за акцепт. Во спротивно станува збор за бланко индосамент.

Како се врши акцептирање на меница која е издадена во повеќе примероци ?

Кај меницата издадена во повеќе примероци, акцептот се дава само на еден примерок. Ако се акцептираат повеќе примероци акцептантот е во обврска по сите акцептирани примероци.

> КОЕ Е ДЕЈСТВОТО НА АКЦЕПТОТ ?

Од моментот на давање на акцептот, трасатот станува главен меничен должник. До тогаш главен меничен должник е трасантот, а после тоа трасантот станува условен должник, што значи дека е во обврска само ако акцептантот не ја изврши својата обврска.

3. ИНДОСАМЕНТ

Согласно Законот за меница индосаментот е изјава нотирана на меницата од носителот на правото на наплата за пренесување на тоа право на друг.

Индосант е носител на правото на наплата што врши индосамент.

Индосатар е лице на кое се пренесува правото на наплата.

Со индосаментот се пренесуваат сите права кои произлегуваат од меницата. Индосаментот задолжително го потпишува индосантот и не мора да го именува корисникот.

> ВИД НА ИНДОСАМЕНТОТ СОГЛАСНО ФОРМАТА ВО КОЈА Е ДАДЕН

Во зависност од формата во која е даден, индосаментот може да се биде : полн; бланко, ректа индосамент и индосамент на доносител.

Под **полн индосамент**, во меничното право се подразбира оној индосамент кој го содржи името/називот на индосатар, името/називот на индосантот и нивните потписи. Полниот индосамент може да содржи и дата кога е даден и место каде е даден индосаментот.

Овој индосамент може да се даде на грбот, на лицето на меницата како и на алонжот (дел од меница кој е врзан за неа). Во пракса најчесто се сретнува на грбот на меницата.

Бланко индосамент е индосамент во кој не е назначено името/називот на индосатарот, туку само потпис на индосантот.

Кога индосаментот е бланко, имателот на меницата може:

1. да го пополни бланко индосаментот со свое име или со име на друго лице;
2. понатаму да ја индосира меницата бланко или на име на друго лице и
3. едноставно да ја предаде меницата на трето лице, без да го пополни бланко индосаментот и без да стави нов индосамент.

Бланко индосаментот за да биде полноважен, треба да биде напишан на грбот на меницата или на алонжот.

Ректа индосамент е индосамент кој содржи наредба за забрана за пренесување на меницата на друго лице со клаузула "ректа". Меница во која што трасантот ставил клаузула "ректа" или друг израз со исто значење, се пренесува со цесија.

Индосамент на доносител содржи клаузула " платете на доносител". Секој совесен имател на меница која содржи клаузула која означува индосамент на доносител, е меничен доверител и може да бара исплата на меничниот износ.

> ВИД НА ИНДОСАМЕНТ ПРЕМА НЕГОВАТА СОДРЖИНА

Према содржината се разликуваат: сопственички, полномошнички и заложен индосамент.

Со **сопственичкиот индосамент**, покрај правата од меницата се пренесува и правото на меница (стварно право). Индосантот на меницата од доверител преминува во меничен должник.

Полномошнички индосамент е таков индосамент со помош на кој индосантот не го пренесува на индосатарот правото на сопственост на меница,

како што е случај кај сопственичкиот индосамент, туку само го овластува индосатарот во име и за сметка на индосантот да врши менични права. За таа цел индосантот внесува во својот индосамент соодветна клаузула, на пример: “за инкасо”, “вредност за наплата” и слично. Пренос на меницата со полномошничкиот индосамент се врши најчесто на некоја банка. Во овој случај банката, за сметка на индосантот, ги обавува сите работи во однос на зачувување на правата од меницата и за нејзина наплата.

Под **заложен индосамент** се подразбира оној индосамент во кој индосантот ставил клаузула “вредност за залог”, “вредност за обезбедување” или слична одредба од која јасно се гледа заложување на меницата. Со овој индосамент се обезбедува некое право на меничниот доверител кое има основ во друга правна работа надвор од меницата. Во случај на постоење на заложен индосамент меницата може да се индосира само како пренесување на полномошно.

> БЕЗУСЛОВНОСТ И ДЕЛУМНОСТ КАЈ ИНДОСАМЕНТОТ

Индосаментот е безусловен. Секој услов ставен на меницата се смета како да не е напишан и не произведува правно дејство.

Делумен индосамент не е дозволен и истиот е ништовен.

> ЛИЦЕ НА КОЕ МОЖЕ ДА СЕ ИНДОСИРА МЕНИЦАТА И ПОИМ

НА ПОВРАТЕН ИНДОСАМЕНТ

Секој имател на меницата може да ја индосира меницата на секое друго лице, доколку трасантот при издавањето на меницата или индосантот при индосирање на меницата не го забранил нејзиното пренесување со внесување на “ректа клаузула”.

Меницата може да се индосира и на самиот трасат без оглед на тоа дали меницата ја акцептирал или не, на трасантот или на било кој друг меничен обврзник, кои пак од своја страна можат меницата да ја индосираат понатаму.

> ИНДОСИРАЊЕ ПО ПРИСТИГНУВАЊЕ И ПОСЛЕ ПОДИГНАТ ПРОТЕСТ

Меницата може да се индосира после пристигнувањето со исто дејство како и пред пристигнувањето.

Индосирањето после протест заради неисплата или по истекот на рокот одреден за подигање на протестот има дејство на обично отстапување.

> НЕПРЕКИНАТ НИЗ НА ИНДОСАМЕНТИ

Лицето кое ја има меницата ќе се смета за нејзин законски имател доколку докаже дека меницата ја има на основ на непрекинат низ на индосаменти. Првиот индосант во низот на индосаментите мора да биде ремитентот. Ова е разбирливо бидејќи ремитентот е првиот корисник. Ако го нема индосаментот на ремитентот, низот на индосаментите кои следат е прекинат на почетокот. Вториот индосамент мора да биде индосамент на лицето на кое ремитентот ја пренел меницата. Третиот индосамент го потпишува лицето на кое меницата ја пренел вториот индосант.

4. АВАЛ

> ПОИМ

Согласно Законот за меница авалот е гаранција која се нотира дека износот назначен во меницата ќе се исплати.

> ФОРМА НА АВАЛОТ

Авалот се дава во писмена форма, на меницата или на алонжот и се изразува со зборовите: “пер авал”, “како гарант”, “како емец” или со друг израз со исто значење и го потпишува авалистот.

Авалот може да се даде и на лицето на меницата и на грбот на меницата. Доколку авалот се става на грбот на меницата мора да се внесе еден од зборовите: “пер авал”, “како гарант”, “како емец” или со друг израз со исто значење, да се наведе името/називот на лицето за кого се дава авалот и потписот на авалистот. Само потпис на авалистот на грбот на меницата без друга ознака се смета за бланко индосамент.

За давање авал доволен е и само потписот на авалистот на лицето на меницата, освен ако е во прашање потписот на трасантот или трасантот.

> ЛИЦЕ ЗА КОЕ МОЖЕ ДА СЕ ДАДЕ АВАЛ

Авал може да се даде за секој од меничните должници. Најчесто се дава за трасантот или трасантот, а ретко за некој од индосантите. Ако не може да се види за кого е даден, важи дека е даден за трасантот.

> ЛИЦЕ КОЕ МОЖЕ ДА ДАДЕ АВАЛ

Авал може да даде секое трето лице, дури и некој од потписниците на меницата.

> ЦЕЛОСЕН И ДЕЛУМЕН АВАЛИ

Авалистот може да даде авал за целиот износ означен на меницата, а може да даде авал и за дел од меничниот износ.

> ПРАВНО ДЕЈСТВО НА АВАЛОТ

Авалистот одговара исто како што одговара лицето за кое гарантира.

Неговата обврска останува и тогаш кога обврската за која гарантира е ништовна од било која причина, освен во случај на формален недостаток.

Со исплата на меницата, авалистот ги стекнува правата кои произлегуваат од меницата спрема лицето за кое гарантирал, како и спрема лицата кои се одговорни по меницата.

5. ИНТЕРВЕНЦИЈА

Законот за меница дава право на трасантот, индосантот или авалистот во меницата да назначат лице кое, по потреба, ќе акцептира или ќе плати. Ова лице е интервениент.

Интервениентот може да ја акцептира или да плати за било кој должник спрема кого може да се истакне барање за регрес.

Интервениентот може да биде трето лице, дури и самиот трасат или било кој од должниците по меницата освен акцептантот.

Интервенцијата може да биде заради неакцептирање и интервенција заради неисплата.

Акцептирање со интервенција може да се врши секогаш кога, пред достасаноста на меницата,

нејзиниот имател е овластен за регрес по меницата која може да се поднесе на акцептирање.

Акцептот со интервенција се забележува на меницата и го потпишува интервениентот. Во акцептот со интервенција се забележува за кого е даден, во спротивно се смета дека е даден за трасантот.

Интервениентот со акцептирање на меницата е одговорен спрема нејзиниот имател и спрема сите индосанти кои доаѓаат после должникот за кого интервенирал на начин како што тој одговара.

Исплата со интервенција може да се врши во сите случаи во кои, за време на пристигнувањето или пред пристигнувањето, имателот на меницата стекнал право на регрес.

Исплата со интервенција мора да се изврши најдоцна утредента по последниот ден од денот на кој може да се подигне протест заради неисплата.

Интервениентот-плакач стекнува права кои произлегуваат од меницата против оној за кого платил и против оние кои нему му одговараат.

6. УМНОЖУВАЊЕ, ПРЕПИСИ И ПРЕПРАВАЊЕ НА МЕНИЦА

> УМНОЖУВАЊЕ НА МЕНИЦА

Секоја трасирана меница може да се издаде во повеќе истоветни примероци. Потребно е на секој примерок да се стави истиот сериски број, во спротивно се смета дека секој примерок важи како посебна меница.

Секој имател во меница на која не е наведено дека е издадена само во еден примерок може да бара на негов трошок да му се издаде уште ден или повеќе примероци.

Во тој случај имателот на меницата може да се обрати на својот непосреден индосант за помош кој е должен да му помогне кај својот индосант и така со ред се до трасантот. Индосантите се должни да ги повторат своите индосамнети на новите примероци.

Исплата на еден меничен примерок ослободува од обврска и по сите други примероци дури и во случај кога на меницата не е наведено дека со исплатата по еден примерок се ништат другите примероци. Трасатот останува во обврска по секој акцептиран примерок што нема да му биде вратен.

Не може да се умножи меница која содржи соло клаузула (клаузула дека трасирана меница е издаден во еден примерок) и Законот за меница не дозволува умножување на сопствена меница.

> ПРЕПИСИ НА МЕНИЦА

Секој имател на меница има право да направи препис од истата.

Преписот мора да биде истоветен со содржината на изворната меница, со индосамнети и со сите други одредби кои се наоѓаат на неа. Во преписот мора да се назначи каде завршува преписот.

Преписот може да се индосира и авалира на ист начин и со исто дејство како и изворната меница.

Во преписот мора да се назначи лицето кај кое се наоѓа изворната меница, во спротивно преписот не произведува правно дејство.

> ПРЕПРАВАЊЕ НА МЕНИЦА

Доколку е преправен слогот на меницата, оние кои ја потпишале меницата после тоа преправање одговараат според преправениот слог, а поранешните потписници одговараат според првобитниот слог.

7. ПЛАЌАЊЕ

Меницата која достасува на одреден ден, на одредено време по видување или на одреден ден од денот на издавањето, се поднесува на исплата на самиот ден на плаќање или на еден од двата работни дена кои доаѓаат веднаш по денот на плаќањето.

Исплатата на меницата ја врши трасатот односно акцептантот.

Трасатот може да изврши плаќање по меницата и пред пристигнувањето.

Може да се исплати и само еден дел од меничниот износ и имателот на меницата е должен да ја прифати делумната исплата.

При делумна исплата трасатот има право да побара исплатата да се забележи на меницата, као и да му се издаде признаница.

Во случај на целосно плаќање на меницата, трасатот има право да бара од имателот на меницата да му ја предаде меницата со потврда на меницата дека истата е исплатена.

Принудното плаќање се спроведува против акцептантот (ако меницата е акцептирана) и регресните должници за случај меницата да не биде исплатена во рокот на достасаноста.

Услов за принудно наплата од регресните должници е навремено подигнат протест.

VIII. МЕРКИ ЗА ЗАЧУВУВАЊЕ НА РЕГРЕСЕНИ ПРАВА

1. ПРОТЕСТ

Согласно Законот за меница "Протестот, е покренување и спроведување на постапката пред нотар, заради неисплата на меницата која е поднесена на исплата."

Дефинирањето на протестот на овој начин не може да се прифати од причина што од одредбите на Законот за меница произлегува дека тој не се подига само во случај на неисплата на меница, туку и во случај на неакцептирање, недатирање на акцептот, делумна исплата и во други случаи.

Протестот се подига кај нотар.

Протестот заради неисплата на меницата што е платива на одреден ден или на одредено време од денот на издавање или по видување, задолжително се подига еден од двата работни дена што доаѓаат веднаш по денот на плаќањето на меницата.

Законот за меница не го одредува рокот за подигање протест заради неплаќање на меница по видување.

Законот за меница кој престана да важи со влегување во сила на Законот за меница (Сл.весник на РМ број 3/2002) рокот за подигање протест заради неисплата на меница по видување го изедначуваше со рокот за подигање протест заради неакцептирање.

Протестот заради неакцептирање задолжително се подига во роковите одредени за поднесување на акцептирање. Во случај меницата да биде поднесена на акцептирање за прв пат последниот ден од рокот, протестот може да се подигне уште утредента.

Кога се подига протест заради неакцептирање на меница, не е потребно меницата да се поднесе на

исплата, ниту да се подигне протест заради неисплата.

Законот дава можност протестот да се замени со друга исправа тоа во случај доколку трасантот во слогот на меницата не бара протестот да биде во форма на јавен документ, протестот заради неакцептирање или неисплата со согласност со имателот на меницата, може да биде заменет со писмена изјава на она лица од кое е барано исполнување на обврската. Оваа изјава мора да биде датирана, потпишана и во протестниот рок внесена во регистарот на протестот, за што нотарот става потврда на протестираната меница или на алонжот.

Подигањето на протестот е услов за вршење на регресните права. Наведено е дека сите должници по меницата освен главниот должник, се условни должници и за да од нив се бара плаќање потребно е да се подигне протест.

Имателот на меницата ги губи своите права спрема регресените должници, освен акцептантит, со изминување на роковите за:

- а) поднесување на меница по видување или на одредено време по видување и
- б) подигање протест заради неакцептирање или заради неисплата по меницата; и поднесување на меница која содржи одредба "без трошоци".

Имателот на меницата задолжително го известува својот индосант и трасантот за одбивање на акцептирање или исплата, во рок од 4 дена од денот на подигнатиот протест. Секој индосант е во обврска во рок од 2 работни дена од применото известување да го извести индосантот кој му предходи и т.тн. се до трасантот.

Ако на некој од индосантите нема адреса, известувањето се праќа на индосантот кој нему му предходи.

Пропустот за известување нема за последица губење на меничното право, но се одговара за штетата која ќе настане со протекот на рокот, до висина на меничната сума.

2. РЕГРЕС

Регресното право, согласно Законот за меница, е право на имателот на меницата на обесштетување поради неисплата на меницата од индосантот, трасантот и авалистот.

Одредбите на Законот за меница укажуваат дека иматеот на меницата може да истакне барање спрема регресените должници и во случај на неакцептирање на меницата.

Имателот на, меницата може да бара од оној спрема кого е истакнато барање за регрес:

- 1.износ за кој меницата не е акцептирана или исплатена како и камата ако била одредена во меницата;
- 2.законска затезна камата и
- 3.трошоци за протестот, испратените извештаи и други трошоци.

Лице кое ја откупило меницата може да бара од оние кои нему му одговараат:

- 1.вкупниот износ што го исплатил;
- 2.камата на неисплатениот износ во висина на есконтанат стапка на НБРМ, што важи на денот на поднесување на регресот, сметајќи од денот кога го исплатил и
- 3.други трошоци што ги имал.

Во врска со регресот, Законот за меница, повратната меница ја дефинира на следниот начин: Секој којшто има право да бара регрес може, доколку поинаку не е договорено, да се наплати со помош на нова меница, трасирана по видување на некое од лицата кои нему му се одговорни и платива во местото на живеење на тоа лице.

3. АМОРТИЗАЦИЈА НА МЕНИЦА

Амортизација е постапка за прогласување на определена меница за неважечка поради губење, крадење, уништување и слично.

Она лице кое ја изгубило меницата може да се обрати до судот со предлог во кој ја наведува содржината на меницата и дава уверување дека ја имал таа меница или дека врз основа на неа му припаѓа некое право. Доколку судот заклучи дека поднесените податоци се доволни, ќе издаде оглас во Службен весник на Република Македонија, со повик до оној кај кого се наоѓа меницата да ја покаже на судот во рок од 60 дена, со напомена дека во спротивно, по истекот на овој рок, судот ќе ја огласи за ништовна. Доколку меницата не се поднесе во рокот одреден во огласот, судот ја огласува исчезната меница за амортизирана и го известува акцептантот, односно трасантот кај неакцептирана меница или трасантот кој го забранил поднесувањето на меницата на акцепт, ставајќи им на знаење дека меничниот износ може да се исплати на предлагачот на амортизацијата. Судската одлука ја заменува изгубената меница и на основа на неа предлагачот може против акцептантот и во одредени случаи против трасантот да ги оствари своите менични права како да има меница.

Доколку во рокот одреден со огласот се јави ној кај кого се наоѓа меницата за која е барана амортизација, судот откако меницата ќе ја покаже на предлагачот и откако ќе ги ислуша заинтересираните лица, ќе ја запре понатамошната постапка.

4. МЕНИЧНИ ТУЖБИ И ЗАСТАРЕНОСТ

Имателот на меницата има право на редовна тужба према главните менични должници, а против регресните должници право на регресна тужба.

Член 35 од Законот за меница регулира во случај меницата да не биде платена, нејзиниот имател, па дури да е тоа и самиот трасант, врз основа на неа има право на тужба против акцептантот за сите права што може да ги оставри врз основа на меница согласно Законот за меница.

Сите менично правни работи против акцептантот застаруваат за три години сметајќи од пристигнувањето.

Менично правните работи на имателот на меницата против индосантите и трасантот застапуваат за една година, сметано од денот на навремено подигнат протест. Во случај на клаузула без трошоци, барањата на имателот застапуваат за една година сметано од достасаноста.

Менично-правните барања меѓу индосанитите и трасантот застаруваат за шест месеци сметано од денот кога индосантот ја откупил меницата или од денот кога против него е покренат протест.

Одговорноста за неосновано збогатување застарува за три години.

IX. ПРАВО НА ЗАЛОГ И ЗАДРЖУВАЊЕ

Кога заради обезбедување на менично побарување, имателот на меница, врз основа на договор за залог, прими во залог движен предмет или побарување, а должникот не ја исполни навреме својата менична обврска, имателот на меницата има право да бара да се намира од залогот, без подигање тужба против лицето кое го дало залогот, ако со договорот странките се согласиле договорот да има својство на извршна исправа.

Со стекнување право на тужба или на регрес, имателот на меницата стекнува право да ги задржи парите на должникот, движните предмети и хартии од вредност, кои по законски пат дошле во негови раце или со кои може да располага. Ова право не може да се реализира доколку должникот или трето лице, при врачувањето или пред тоа, на имателот на меницата му дал на знаење дека предметите се даваат за посебна намена.

X. ПРИМЕНА НА ПРАВО

Во врска со примената на правното се поставуваат следните прашања: чиј закон односно законот на која земја ја одредува меничната способност, формата на меничните изјави, потоа чиј закон односно законот на која земја го одредува прашањето на меничните работи и рокови за регрес.

Во врска со наведените прашања Законот за меница го регулира следното:

Способноста на лицето менично да се обврзе се одредува според законот на неговата земја. Доколку тој закон упатува на законот на друга земја, се применува законот на другата земја.

Формата на примање на меничните обврски ја одредуваат прописите на земјата на чие подрачје се примени тие обврски, освен ако:

- преземените менични обврски не се полноважни според прописите на земјата на чија територија се примени обврските, но одговараат на прописите на земјата во која е преземена некоја подоцнежна обврска. Во таков случај околноста дека поранешните обврски во поглед на формата се неправилни, не ја одземаат полноважноста на подоцнежните обврски и

- меничните обврски меѓу државјани на Република Македонија преземени во странство, кои се во согласност со одредбите на Законот за меница, а не се во согласност со прописите во местото каде што настанале. Во таков случај меничните обврски се полноважни.

Формата и роковите на протестот, како и формата на другите дејствија потребни за вршење или за одржување на меничните права, ги одредуваат прописите на земјата на чија територија треба да се подигне протестот или да се изврши чинидбата.

Роковите за остварување на регресните права на сите менични потписници ги одредуваат прописите на местото во кое меницата е издадена.

Во случај на губење или кражба на меницата се применуваат прописите на земјата во која меницата е платива.

XI. ИНИЦИЈАТИВИ ЗА ВРАЌАЊЕ НА МЕНИЦАТА ВО ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ

По влегување во сила на Законот за меница констатирано е дека истиот треба да претрпи одредени измени и дополнии. На пример, одредбата безусловна наредба да се плати одредена сума пари од покриетието на трасантот, одредбата која го дефинира протестот; да се дополнии, на пример дека и кај сопствената меница платива по видување и на одредено време по видување може да се одреди каматата.

Деловните банки предложија меницата во однос на наплатата, во платниот промет, да го има статусот што го имаат решенијата за присилна наплата и налозите за блокада согласно Законот за платен промет (Сл.весник на РМ број. 32/01; 50/01; 52/01; 96/01; 103/01; 37/02; 41/02; 61/02; 42/03).

Имено, носителите на платниот промет, по презентирање на меницата од страна на доверителот, ќе ја извршуваат од сите расположиви средства на денарските и девизните сметки на учесникот (должникот) кај носителот на платниот промет. Во случај на недостиг на средства за потполно извршување, носителот на платниот промет ќе ја извршува меницата до висина на расположивите средства и со доставување на даночниот број на должникот преку единствениот регистар на иматели на сметки ќе ги извести другите носители на платниот промет дека не смеат да вршат плаќања од денарските и девизните сметки на должникот се до целосна наплата на меницата.

Доколку не се прифати предложената дополна во Законот за меница, потребно е Законот за платен промет да претрпи дополна во наведената смисла.

До прифаќање на предложеното, доверителот, пред да поведе постапка пред суд за да ја наплати меницата, има можност да издаде платен инструмент на товар на сметка врз основа на инструмент за обезбедување, односно на основа на меница.

Снежана Димитровска Антовска

Директор на Дирекција за правни работи во Секторот за правни работи во Стопанска банка АД-Скопје

ЧЕК СРЕДСТВО ЗА ПЛАЌАЊЕ

ВОВЕД

Први трагови за појава на чек се сретнуваат уште кај старите антички народи. Ризикот од носење на готови пари, трговците се обидуваа да го елиминираат со пишани парични исправи на пергамент, кожа, платно и др. Во средниот век во големите Италијански трговски центри, банкарите на трговците им издавале писмени потврди за парите што трговците ги оставале на чување во банките. Во Данска, Англија, Полска, и некои други земји кралевите за позајмени пари издавале упатници на доверителите, влечени на државна банка. Во Холандија трговците на банкарите им издавале благајнички писма, кај кои тие имале депонирани средства.

Заради потребата да се унифицира работењето во меѓународниот промет, во втората половина на 19 век се јавува движење за унификација на чековното право.

Во 1910 и 1912 год. на првата и втората Хашка конференција за меница и чек, изгласани се неколку резолуции кои претставувале основа за изработка и усвојување на општ унифициран Закон за чек.

После првата светска војна, на иницијатива на Меѓународната трговска комора, продолжиле работите на унификација на чековното право.

Во 1931 год на конференцијата во Женева донесени се три конвенции и тоа:

1. Конвенција за унификација на Законот за чек,
2. Конвенција за регулирање на некои судири за чекот и
3. Конвенција за белези (елементи) на чекот.

Во поранешна Југославија воопшто не постоело единствено чековно право. Во Србија, Црна Гора, Македонија и Босна и Херцеговина, чековно правните односи биле регулирани со прописите на граѓанското и трговското права и по востановени обичаи. Во 1929 година донесен е чековен закон на принципите изнесени во Хашкиот реглман од 1912 год.

После II светска војна, на 27 декември 1946 година донесен е Законот за чек. Во Законот за чек од 1946 година, не беше целосно вградена Женевската конвенција за унификација на чековното право. Отстапувањата се однесуваа на прилагодување на чековното право на потребите на стопанството.

Законот за чек од 1946 година беше во примена до 22 јануари 2002 година, кога е донесен и усвоен новиот Закон за чек, објавен во Службен Весник на Република Македонија број 3 од 2002 година.

А. ЧЕК - СРЕДСТВО ЗА ПЛАЌАЊЕ

Чекот е средство за плаќање со кој трасантот или чековен должник му дава налог на трасантот, (обично е некоја банка) да му исплати износ парични средства, наведени во чекот на ремитентот - корисник на чекот.

1. ЧЕКОВНИ РАБОТИ

Издавање на чек

Издавање на чек како дејство настанува во моментот кога трасантот го става својот потпис на чекот. Пред да го стави својот потпис трасантот на чекот, треба да бидат пополнети сите битни елементи, како и да постои покритие за чекот. Покритието

за чекот може да биде во пари, парично побарување на трасантот од трасантот или во одобрен кредит. Издавање чек без покритие претставува кривично дело.

Пренесување на чек

Чекот може да се пренесува. Чек што гласи на доносител, се пренесува со просто предавање. Чек на кој трасантот или индосантот ставиле ректа клаузула, се пренесува со цесија. Секој друг чек и да не е исклучиво трасиран по наредба се пренесува со индосамент.

Авал на чек

Авалист со својот потпис на чекот гарантира дека износот назначен на чекот ќе биде исплатен.

Исплата на чек

Чекот се плаќа по видување. Чек издаден и платив во Република Македонија се поднесува за наплата во рок од осум или петнаесет дена, зависно од местото на издавање и плаќање на чекот. При исплата на чекот, трасантот мора да ги почитува ограничувањата наведени на чекот.

Отповикување на чек

Чек може да биде отповикан.

Регрес поради неисплата на чек

Доколку се одбие исплата на чек што е навреме поднесен за наплата, имателот на чекот може да бара регрес поради неисплата на чек против, трасантот, индосантите и авалистите. Заради остварување на правото за регрес, имателот на чекот е должен да го докаже поднесувањето на наплата и неисплата на чекот со:

- јавен документ (протест заради неисплата),
- изјава на чекот потпишана од страна на трасантот со која тој ја одбива исплатата и
- со датирано уверение издадено од банка, со кое се потврдува дека чекот навреме бил поднесен за наплата и дека не е наплатен.

Известување кај чек

За одбивање на исплата на чек, имателот на чекот задолжително го известува својот индосант и трасант. Секој индосант и должен одбивањето да се плати чекот да го соопшти на индосантот што му претходи и така се по ред до трасантот, на начин, во постапка и во време согласно Законот за чек.

Камата по чек

Назначување на камата на чек, не произведува правно дејство.

Солидарна одговорност кај чекот

Сите оние кои го трасирале, индосирале или авалирале чекот се чековни обврзници и на имателот на чекот му одговараат солидарно.

Продолжување на рокови

Кога чекот не може да се поднесе за наплата или не може да се подигне протест во предвидениот рок, поради прописи кои важат во друга држава и во случај на виша сила, роковите се продолжуваат.

Протест кај чек

Протестот се подига кај нотар. Кога се подига протест, нотарот го поднесува чекот на оној, против кого се подига протестот и го повикува да ја изврши обврската по чекот. Протестот задолжително ги содржи следните податоци:

- име или назив на правното лице по чие барање и против кое се подига протест,
- потврда дека лицето против кое се подига протестот не ја извршило обврската по чекот,
- потврда дека нотарот не можел да го пронајде лицето против кое се подига протестот на адресата, или доколку го пронашол причината заради која не можел да му го достави протестот,

-час, ден, месец, година, место, каде и кога е направен безуспешен обид за достава и -број и датум на протестот од регистарот на протести, службен потпис на протестниот орган, како и печат на надлежниот орган.

Протестот задолжително и без одложување се предава на имателот на чекот или на лицето кое во негово име го поднело чекот на протест.

Застареност кај чекот

Правата кои произлегуваат од чекот се остваруваат во утврдени рокови во Законот за чек. Тие права застаруваат, се прекинуваат или повторно почнуваат да течат во случаите наведени во Законот за чек.

Право на залог и задржување

Кога заради обезбедување на чековно побарување, имателот на чекот, врз основа на договор за залог прими во залог било каков движен предмет или побарување, а обврската на трасантот не била исполнета во утврдениот рок, имателот на чекот има право да се намира од залогот, без подигање на тужба ако во договорот за залог се предвиди дека договорот има својство на извршна исправа.

Тужба од основен однос

Имателот на чекот своето побарување произлезено од чекот може да го остварува во редовна судска постапка против трасантот или индосант.

2. ЧЕКОВНИ ПРАВИЛА (ОД ПРАКСАТА)

Чековно може да се обврзува секое лице кое, според прописите што важат во Република Македонија може да се обврзува со договор.

• Дали ремитенти можат да бидат две лица?

Во пракса се случува две лица да бидат ремитенти односно корисници на чекот. Во ваков случај индосирање на чекот од двете лица наведени во чекот е задолжително.

• Кој индосира чек што гласи на малолетно лице и лице под старателство?

Доколку како ремитент, односно корисник на чек се јави малолетно лице, индосирање односно потпишување на чекот ќе изврши еден од родителите на малолетното лице во својство на законски застапник на малолетникот. Идентитетот и сродството се утврдуваат со документ за идентификација (лична карта или патна исправа) и извод од матична книга на родени.

При индосирање на чек што гласи на малолетно лице или на лице под старателство, лицето што го врши индосирањето, (родителот или старателот) го пишува своето име и презиме и бројот на документот за идентификација а работникот на банката на машина за пишување го испишува името и презимето на корисникот на чекот. и го заверува со свој потпис и печат.

Кога ремитентот или корисникот на чекот е лице под старателство тогаш индосирањето го врши лицето старател. Идентитетот на старателот се утврдува од документ за идентификација (лична карта или патна исправа), а старателството од Решението издадено од Центарот за социјални работи.

• Како индосира чек неписмен ремитент?

Кога се поднесува на откуп чек, од ремитентот односно сопственикот на чекот кој е неписмен, ремитентот својот идентитет го докажува со документ за идентификација (лична карта или патна исправа), а гаранција за идентитетот даваат двајца сведоци кои својот потпис го ставаат на грбот на чекот и се легитимираат со свој документ за

идентификација.

Согласно Законот за чек оваа постапка на заверка на идентитет на неписмено лице ја врши **Нотар**.

• Дали се допуштени денови на почек?

Согласно законот за чек, денови на почек нити судски нити законски не се допуштени. Чекови на кој трасантот или индосантите ставиле ректа клаузула, согласно Законот за чек се пренесуваат по пат на цесија. Чекот по тековна сметка на граѓани содржи ректа индосамент.

Дејство по чек кое треба да се изврши на определен ден, а тој ден е празник или неработен ден, дејството се извршува во првиот работен ден.

3. ВИДОВИ ЧЕКОВИ

Според начинот на кој е одреден корисникот на чекот се разликуваат шест вида на чекови и тоа:

1. Чек на име, каде е наведено името на ремитентот.
2. Чек по наредба, каде при самото издавање на чекот, се наведува да се плати по наредба на некое лице, кое е прв ремитент по чекот.
3. Чек на доносител, и овој чек практично претставува сурогат на готови пари,
4. Алтернативен чек, каде ремитентот може да биде одреден со клаузула по наредба или на доносител.
5. Сопствен, каде трасант и трасат е исто лице и
6. Ректа чек, каде е одземена можноста за пренесување на чекот по пат на индосирање. Чекот понатаму може да се пренесува по пат на граѓанско правна цесија (отстапување).

Според начинот на кој чековите можат да бидат платени, и намената за која се издадени се разликуваат повеќе видови чекови но обично во промет се сретнуваат следните:

1. Исплатен чек, кој се исплатува во готови пари,
2. Пресметковен чек, со кој се врши пренос на средствата од сметката на трасантот на сметка на ремитентот,
3. Бариран чек, кој се плаќа исклучиво преку банка со безготовинско пренесување на средствата на кој гласи чекот од сметката на трасантот на сметката на ремитентот,
4. Патнички чекови, кои обично се плативи во сите банки,
5. Циркуларен чек, кој обично се издава со рок на важење од 180 дена, и може да се наплати во банки со кои се склучени аранжмани за плаќање на циркуларните чекови.

Б. ЧЕК КАКО СРЕДСТВО ЗА ПЛАЌАЊЕ ПОМЕЃУ ПРАВНИ СУБЈЕКТИ СОГЛАСНО УПАТСТВОТО ЗА ФОРМА И СОДРЖИНА НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ВО ПЛАТЕН ПРОМЕТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Правните субјекти плаќање на своите обврски што произлегуваат од деловните односи можат да ги измируваат со чек образец ПП 20 и бариран чек ПП 21.

Чековите образец ПП 20 и образец ПП 21 или бариран чек, согласно Упатството за форма и содржина на инструментите во платниот промет во Република Македонија се печатат на специјална хартија со вградени заштитни обележја и во стандардизирана форма и големина.

Чекови образец ПП 20 и образец ПП 21 можат да печатат банки, носители на платен промет во земјата, за потребите на своите комитенти.

Чековите образец ПП 20 и образец ПП 21 содржат битни елементи кои задолжително мораат да бидат пополнети на чекот. Доколку чек образец ПП 20 и образец ПП 21 не содржи макар еден елемент не важи како чек. Ремитентот или корисникот на чекот, правата што произлегуваат од чекот може да ги пренесе на друго лице со индосамент. Индосирањето на чековите се врши на грбот на чекот, по неговата ширина и започнува од страната на која на лицето е напишан износот на кој гласи чекот. Услов напишан на индосаментот не важи.

-ЧЕК ОБРАЗЕЦ ПП 20

Чекот образец ПП 20 е средство за плаќање со кое трасантот, правно лице (издавачот на чекот) му дава наредба на трасантот (банка во Република Македонија) да му ја исплати сумата пари назначена на чекот образец ПП 20, на ремитентот (корисник на чекот).

Чек образец ПП 20, согласно Законот за чек и Упатството за форма и содржина на инструментите во платниот промет во Република Македонија содржи битни елементи кои задолжително мораат да бидат запишани на чекот.

Битни елементи на чек образец ПП 20 се:

1. Назив и лого на банката трасат,
2. Ознака дека е чек и сериски број на чекот,
3. Безусловна наредба да се плати одредена сума пари на ремитентот (име или назив на ремитентот), или на доносител,
4. Ознака за парична единица и износ со бројки,
5. Износ на кој гласи чекот со букви,
6. Назив на трасантот и печат,
7. Место на издавање на чекот,
8. Датум на издавање на чекот,
9. Место и датум на плаќање и
10. Потпис на трасантот.

Елементот назив и лого на банката трасат, го упатуваат ремитентот на банката, кај која се води сметката на трасантот, кој е чековен должник и од која треба да се исплати чекот.

Елементот чек и сериски број на чек му служат на банката трасат која исплатата на чекот ја евидентира на сметката на трасантот.

Елементот безусловна наредба да се плати сумата наведена на чекот упатува на името или називот на ремитентот на кој треба да се исплати сумата наведена на чекот.

Елементот ознака за парична единица и износ со бројки определуваат издавање на чекот како средство за плаќање во Република Македонија, на ознака за парична единица МКД и износ со бројки на кој гласи чекот.

Елементот износ со букви треба да одговара на износот со бројки. Доколку овие два елементи се различни важи износот напишан со букви.

Елементот назив и печат на трасантот упатува на називот на должникот по чекот односно на тој што треба да има покритие за чекот на својата сметка во банката трасат.

Елементите место и датум на издавање и место и датум на плаќање на чекот се битни елементи од аспект на законски утврденото време за поднесување на чекот за наплата. Имено чек каде место на издавање и место на плаќање се исти може да биде поднесен за наплата во рок од 8 дена од денот на издавање, а доколку место на издавање и плаќање се различни, рокот во кој чекот се поднесува на наплата е 15 дена од денот на издавање.

Елементот потпис на трасантот го потврдува издавањето на чекот од лице што е овластено за располагање со средствата на правното лице.

- ПЛАЌАЊЕ НА ЧЕК ОБРАЗЕЦ ПП 20

Чек образец ПП 20, банката трасат го плаќа на ремитентот, корисник по чекот од трасантовото покритие што се води на сметката на правното лице кај банката трасат.

Чек кој ги содржи сите битни елементи и е поднесен за плаќање во рокот определен со Законот за чек, банката трасат ќе го плати на ремитентот на товар на сметката на трасантот.

Примерокот на лице на чек образец ПП 20
Назив и лого на Стопанска банка АД Скопје

Назив на банката - трасат

Чек број AA 0000104

Платете по овој чек

износ со зборови

По наредба на _____
или на Доносител

Место на издавање

Датум на издавање

Назив на трасантот и печат

Место и датум на плаќање

Потпис на трасантот

Сериски број на чек

Број на сметка

Износ

Шифра на трасат

Текст

0000014J

15r1

Доколку на сметката на трасантот на денот кога се поднесува чекот за плаќање нема средства или нема доволно средства за плаќање по чекот, ремитентот може, во случај на немање доволно средства на сметката да одлучи чекот да му се плати во намален износ, односно чекот да се плати за онолку средства колку на дој ден и во тоа време има средства на сметката на трасантот. Намалениот износ на чекот кој банката трасат го плаќа на ремитентот се запишува на грбот на чекот и банката го

заверува со потпис и печат. Чекот се враќа на ремитентот, заради остварување на правата на ремитентот за регрес што произлегуваат од чекот до полн износ.

Ако на денот кога се поднесува чекот за плаќање нема средства или нема доволно средства, на сметката на трасантот, а чекот е поднесен за наплата последниот ден од Законски утврдениот рок, банката на барање, на ремитентот му издава уверение во кое се наведува следната содржина:

У В Е Р Е Н И Е
за неисплатен чек образец ПП 20
или нецелосно исплатен чек ПП 20

1. Назив на правното лице должник по чек (трасант) _____
2. Сметка на правното лице должник по чек _____
3. Салдо на сметка на правно лице должник по чек, на ден, час, минути _____
(салдо)* (датум) (време)
4. Назив на правното лице корисник на чек (ремтент) _____
5. Сметка на правното лице корисник на чек _____
5. Број и износ на чекот _____

*/ во полето за салдо се запишува ознака нема доволно, доколку салдото на сметката е помало од износот на кој гласи чекот или во полето за салдо се запишува ознака нема, доколку нема средства на сметката.

Примерок на бариран чек образец ПП 21
Назив и лого на Стопанска банка АД Скопје

Чек број АБ 0019890

Платете по овој чек _____
износ со зборови _____

По паредба на _____
или на Доносител _____

Место на издавање _____

Датум на издавање _____

Назив на банката-трасат _____

Назив на трасантот и печат _____

Место и датум на плаќање _____

Потпис на трасантот _____

Сериски број	X	Број на сметка	X	Износ	X	Шифра на трасат	X	Чекот	X
--------------	---	----------------	---	-------	---	-----------------	---	-------	---

09000019800J

15H

-Бариран чек образец ПП 21

Барираниот чек е средство за безготовинско плаќање со кој се врши пренесување на износот на кој гласи чекот од сметката на трасантот на сметката на ремитентот.

Барираниот чек согласно Упатството за форма и содржина на инструментите што се користат во платен промет во Република Македонија, е наменет е, за измирување на обврски од деловни односи меѓу два правни субјекти со сметка кај иста или различни банки во Република Македонија.

Барираниот чек образец ПП 21 согласно Упатството за форма и содржина на инструментите што се користат во платен промет во Република Македонија, се печати на специјална харија со заштитни обележја во стандардизирана форма и големина. Барираниот чек можат да го печатат само банките за потребите на правните субјекти.

Битни елементи на бариран чек образец ПП 21 се:

1. Назив и лого на банката трасат,
2. Ознака дека е чек и сериски број на чекот,
3. Беусловна наредба да се плати одредена сума пари на ремитентот (име или назив на ремитентот), или на доносител,
4. Ознака за парична единица и износ со бројки,
5. Износ на кој гласи чекот со букви,
6. Назив на трасантот и печат,
7. Место на издавање на чекот,
8. Датум на издавање на чекот,
9. Место и датум на плаќање и
10. Потпис на трасантот.

Елементот назив и лого на банката трасат, го упатуваат ремитентот на банката, кај која се води сметката на трасантот, кој е чековен должник и која треба да го исплати чекот од покритието на трасантот,

Елементот чек и сериски број на чек му служат на банката трасат која исплатата на чекот ја евидентира на сметката на трасантот.

Елементот безусловна наредба да се плати

сумата наведена на чекот упатува на името или називот на ремитентот на кој треба да се исплати сумата наведена на чекот.

Елементот ознака за парична единица и износ со бројки определуваат издавање на чекот како средство за плаќање во Република Македонија, на ознака за парична единица МКД и износ со бројки на кој гласи чекот.

Елементот износ со букви треба да одговара на износот со бројки. Доколку овие два елемента се различни важи износот напишан со букви.

Елементот назив и печат на трасантот упатува на називот на должникот по чекот односно на тој што треба да има покритие за чекот на својата сметка во банката трасат.

Елементите место и датум на издавање и место и датум на плаќање на чекот се битни елементи од аспект на законски утврденото време за поднесување на чекот за наплата, и за остварување на правата кои произлегуваат од чекот во законски утврдените термини. Имено чек каде место на издавање и место на плаќање се исти може да биде поднесен за наплата во рок од 8 дена од денот на издавање, а доколку место на издавање и плаќање се различни рокот во кој чекот се поднесува на наплата е 15 дена од денот на издавање.

Елементот потпис на трасантот го потврдува издавањето на чекот од лице што е овластено за располагање со средствата на правното лице.

- плаќање на бариран чек образец ПП 21

Бариран чек образец ПП 21, банката трасат го плаќа на ремитентот, корисник по чекот од трасантовото покритие што се води на сметката на правното лице кај банката трасат, по пат на пренесување средства од сметката на трасантот на сметката на ремитентот.

Бариран чек кој ги содржи сите битни елементи и е поднесен за плаќање во рокот определен со Законот за чек, банката трасат ќе го плати на ремитентот на товар на сметката на трасантот.

У В Е Р Е Н И Е

за неисплатен бариран чек образец ПП 21 или
нецелосно исплатен бариран чек образец ПП 21

1. Назив на правното лице должник по чек (трасант) _____
2. Сметка на правното лице должник по чек _____
3. Салдо на сметка на правно лице должник по чек, на ден, час, минути _____
(салдо)* (датум) (време)
4. Назив на правното лице корисник на чек (ремитент) _____
5. Сметка на правното лице корисник на чек _____
6. Број и износ на чекот _____

*/ во полето за салдо се запишува ознака нема доволно, доколку салдото на сметката е помало од износот на кој гласи чекот или во полето за салдо се запишува ознака нема, доколку нема средства на сметката.

Доколку на сметката на трасантот на денот кога се поднесува чекот за плаќање нема средства или нема доволно средства за плаќање по чекот, ремитентот може во случај на немање доволно средства на сметката да одлучи чекот да му се плати во намален износ, односно чекот да се плати за онолку средства колку на дој ден и во тоа време има средства на сметката на трасантот. Намалениот износ на чекот кој банката трасат го пренесува од сметка на трасантот на сметка на ремитентот се запишува на грбот на чекот и банката го заверува со потпис и печат. Чекот се враќа на ремитентот, заради остварување на правата на ремитентот за регрес, што произлегуваат од чекот до полн износ.

Ако на денот кога се поднесува чекот за плаќање нема средства или нема доволно средства, на сметката на трасантот, а чекот е поднесен за наплата последниот ден од Законски утврдениот рок, банката на барање на ремитентот му издава уверение во кое се наведува следната содржина:

В. Чек по тековна сметка на граѓани - образец ПП 22

Согласно член 8 од Законот за платен промет во Република Македонија, министерот за финансии донесе Упатство за формата и содржината на платните инструменти за вршење на платниот промет во земјата. Со ова упатство е пропишана формата и содржината на чекот како средство за плаќање во платниот промет во Република Македонија, а притоа почитувајќи ја Женевската конвенција за елементите на чекот.

Чекот по тековна сметка на граѓани согласно упатството за форма и содржина на инструментите во платниот промет се печати во еден примерок, на специјална хартија со заштитни елементи, и со утврдени димензии. Право на печатење чекови по тековни сметки на граѓани во

Република Македонија имаат само банки, кои отвараат и водат тековни сметки на граѓани. Примероци од отпечатени чекови банките, доставуваат до правните субјекти кои продаваат стоки или даваат услуги а како средство за плаќање за продадената стока или извршената услуга го примаат чекот по тековни сметки на граѓани, со цел правните субјекти да бидат запознаени со заштитните обележја на чековите како би спречиле евентуално примање во промет на злоупотребени и фалсификувани чекови. При издавањето на чековите, трасантите се легитимираат со чековна картица на која е депониран потписот на трасантот и лична карта.

Чекот по тековна сметка на граѓани содржи ректа клаузула и правата по чекот ремитентот може да ги пренесе на друг само со цесија.

Чекот по тековна сметка на граѓани, е средство за плаќање со кој трасантот му дава безусловна наредба на трасантот, (во Република Македонија чековите се трасираат исклучиво на банка) да му ја исплати сумата пари назначена на чекот на ремитентот.

Чекот по тековна сметка сметка на граѓани содржи 8 битни елементи кои задолжително мораат да бидат пополнети. Доколку некој чек не ги содржи сите осум битни елементи или некој од елементите не е правилно пополнет не важи како чек.

Кај изведената форма на чек по тековна сметка на граѓани образец ПП 22 банките на грбот на чекот, образец ПП 22 изведена фирма, го назначуваат износот до кој може да гласи еден чек ПП 22 изведена форма.

Битните елементи на чек по тековна сметка:

1. Назив и лого на банката трасат,
2. Ознака дека е чек и сериски број на чекот
3. Безусловна наредба да се плати чекот од сметка број,
4. Ознака на валута и износ со броеви,
5. Износ со букви,

Примерок на лице на чек по тековна сметка на граѓани образец ПП 22
(Банка трасат Стопанска банка АД Скопје)

СТОПАНСКА БАНКА АД - СКОПЈЕ

Платете по овој чек од сметка бр. 200 МКД Износ

со букви

на корисникот

кој овој чек не може да го пренесе на друго лице

Место и датум

Потпис

Сериски број ☐ Број на тековна сметка ☐ Износ ☐ Шифра на трасант ☐ Текст

0008011772000J

15H

6. Назив на (ремитентот), корисник,
7. Место и датум на издавање и
8. Потпис на трасантот.

Елементот назив и лого на банката трасат, го упатуваат ремитентот односно корисникот на чекот, на банката во Република Македонија која треба да го плати чекот.

Елементот чек и сервиски број на чекот му служат на банката трасат, која го врши плаќањето на чекот на товар на сметката каде се води трасантовото покритие по чекот, кое согласно Законот за чек е во пари, во парично побарување на трасантот од трасантот или во одобрен кредит.

Елементот безусловна наредба да се плати одредена сума пари назначена на чекот од сметка на банката трасат со водечки три броеви на банката определени од Народна банка на Република Македонија, го упатува ремитентот на банката која треба да го плати чекот.

Елементот ознака на валута за парична единица МКД се внесува при печатење на чековите а износ со бројки, го внесува трасантот при издавањето на чекот.

Елементот износ со букви го потврдува износот со бројки, кој треба да се плати на корисникот на чекот. Доколку овие два елемента се различни важи износот напишан со букви.

Елементот назив на корисникот го пополнува трасантот. Под овој елемент стои отпечатен ректа индосаментот "кој овој чек не може да го пренесе на друго лице".

Елементот место и датум на издавање го пополнува трасантот. Овој елемент особено е битен од аспект на роковите за наплата на чекот.

Елементот потпис на трасантот означува дека чекот го потпишува трасантот кој е чековен должник. Со ставањето на својот потпис на чекот, трасантот ги превзема обврските што произлегуваат по чекот.

-Плаќање на чек по тековна сметка на граѓани образец ПП 22

Согласно Договорот за издавање и работење со чекови по тековни сметки на граѓани, (Сл.весник на РМ 94, од 30.ноември 2001 година) за користење на средствата од тековната сметка на граѓани се употребуваат:

-Образец на чек по тековна сметка на граѓани ПП 22 и

-Образец на чек што банките самостојно го утврдуваат и издаваат согласно со Законот за чек.

Со овој договор **банките трасати, ја превзедоа обврската да го платат чекот на корисникот**, независно од тоа дали трасантот има покритие за чекот на својата сметка, или чекот е издаден без покритие.

Управниот одбор на Здружението на банкарството и осигурувањето при Стопанската комора на Република Македонија, донесоа Одлука за определување на лимитите на кој може да гласи чек по тековна сметка образец ПП 22. Согласно оваа одлука најмал износ на кој може да гласи еден чек е 200,00 денари а максимален износ до кој банките трасати одговараат за негово плаќање е 1.200.00 денари.

За чековите, кои банките ги издаваат како изведени форми на чек по тековна сметка на граѓани образец ПП 22, банките издавачи самостојно го

определуваат износот до кој може да гласи еден чек и за тој износ тие ја превземаат обврската да биде платен. Износот до кој може да гласи чекот се запишува на грбот на чекот.

- Чековни работи

Чекот по тековни сметки на граѓани содржи ректа клаузула и правата што произлегуваат од чекот можат да се пренесат само со цесија.

Ремитентите по пат на цесија можат да ги отстапуваат правата што произлегуваат од чековите по тековни сметки на граѓани, при што меѓусебните односи ги регулираат со Договор за отстапување на побарување по основ чекови по тековни сметки на граѓани. Договорите ги регулираат односите меѓу отстапувачот (ремитентот) и примачот на побарувањето, од аспект на заштита на примачот на побарувањето од откуп на злоупотребени, фалсификувани или чекови издадени спротивно на одредбите од член 30 од Законот за чек.

Примачот на побарувањето го задржува правото да ја задолжи сметката на отстапувачот на побарувањето доколку се утврди дека примил побарување по основ злоупотребени, фалсификувани или чекови издадени спротивно на одредбите од член 30 од Законот за чек.

- член 30 од Законот за чек (од праксата)

Дали банката како трасат по чекови по тековни сметки на граѓани треба да плати чек што носи повисок датум на издавање од датумот на смртта на трасантот?

Имено доколку, битниот елемент на чек по тековна сметка, датум на чекот, е повисок од датумот на смрт на трасант или негова деловна неспособност, таквиот чек нема правно дејство односно банката нема обврска да го плати на ремитентот. Со оглед на фактот дека граѓаните во Република Македонија плаќањата за купување стоки или услуги ги вршат со чекови по тековни сметки на граѓани на рати, во ваков случај, имателите на чековите треба да сметаат на ризикот од неможност некој чек да биде платен од трасантот(банката), заради настапена смрт или деловна неспособност на трасантот.

- Злоупотребени чекови по тековни сметки на граѓани

Сопственик на тековна сметка кој ќе изгуби или му бидат украдени чекови по тековна сметка на граѓани, е должен кражбата да ја пријави во МВР и во банката.

Доколку изгубени или украдени чекови се пуштат во промет се спроведува постапка за графолошко проверување на потписот на трасантот на чековите. Ако со графолошкото проверување на потписот на трасантот се утврдат разлики од вистинскиот потпис на трасантот и потписот даден на чекот, кај елементот потпис на трасантот, врз основа на писмениот наод издаден од МВР во кој аналитички се изнесуваат сите утврдени разлики, се врши наплата на износот на кој гласи чекот на товар на сметката на правниот субјект, кој наплатил злоупотребен чек. Наплатата на износот на кој гласи чекот на товар на сметката на правниот субјект кај кој е пуштен во промет злоупотребениот чек, се врши поради фактот што во постапката за идентификација е направен пропуст и е примен чек, од лице кое го злоупотребило чекот.

- Фалсификуван образец на чек по тековна сметка на граѓани образец ПП 22

Не често, но се случува да се појави во промет фалсификуван образец на чек по тековна сметка на граѓани. Досега појавените фалсификувани образци на чекови по тековни сметки на граѓани спаѓаат во категорија на груб фалсификат и се печатени на обична хартија без заштитни обележја. Елементот сериски број на чек и број на тековна сметка кај фалсификуваниот образец на чек по тековна сметка на граѓани, во ниеден случај не се идентични со фактички сериски броеви на чекови и тековни сметки, заради фактот, што банките броевите на тековни сметки ги формираат по модули, само на нив познати.

Банките задолженијата за фалсификуван образец на чек по тековна сметка на граѓани ги сторнираат на товар на сметката на правниот субјект што примил во промет фалсификуван образец на чек по тековна сметка на граѓани, поради фактот што фалсификуваните чекови не се печатени по стандардите, утврдени со Упатството за форма и содржина на инструментите во платниот промет во Република Македонија.

- Амортизација на чек по тековна сметка на граѓани обр. ПП 22

Лицето на кое му исчезнал чекот може од надлежниот суд во местото на плаќање на чекот, да бара чекот да биде амортизиран.

Постапка за предлог за амортизација на чек по тековна сметка на граѓани до надлежен суд, може да бара ремитент (корисник) на чекот или самиот трасант доколку изгубил или му е украден чек кој го потпишал пред да го пушти во промет.

Предлагачот на амортизација на чек во предлогот ја изнесува содржината на чекот како и доказ дека го поседувал чекот врз основа на кој му припаѓале правата по чекот. Вообичаено предлагачите на амортизација на чек на судот му доставуваат записник издаден од МВР за извршена кражба на чекови.

Доколку судот утврди дека изнесените податоци од страна на предлагачот на амортизација на чек се доволни, ќе издаде оглас во кој ја изнесува главната содржина на исчезнатиот чек со повик до оној, кај кој се наоѓа чекот да го покаже пред судот во рок од 60 дена. Огласот се објавува само еднаш во Службен весник на Република Македонија. Доколку во рок од 60 дена не се јави никој судот чекот го огласува за поништен.

Врз основа на одлука за амортизација, предлагачот може да ги оствари своите чековни права како да има неамортизиран чек.

Доколку пак трасантот пред судот докаже дека предлагачот на амортизацијата нема право на амортизација на чекот, нема обврска да го плати чекот.

Г. Чек што гласи во странска валута, издаден од банка од Република Македонија, а платив во странска банка (ностро чекови)

Банките од Република Македонија врз основа на договори склучени со странски банки можат да издадаваат и трасираат чекови на странската банка што гласат на странска валута.

Правни и физички лица своите обврски према странски доверители можат да ги платат со чек што гласи на странска валута издаден од банка во Република Македонија а трасиран на банка во странска земја. Како ремитент на ностро чековите доколку се врши плаќање во полза на странски доверител се јавува назив на странска компанија кој е содржан во документот за плаќање издаден од компанијата, (пример фактура). Доколку пак ремитент е некое физичко лице тогаш се запишува име и презиме на ремитентот и број на патна исправа. Ремитентот назначен на ностро чекот своите права што произлегуваат од чекот може да ги оствари исклучиво во странската банка која е наведена на лицето на чекот и на која е влечен чекот.

Банката од Република Македонија

Примерок на ностро чек, назив и лого на Стопанска банка АД Скопје

STOPANSKA BANKA a.d.
11 OKTOMVRI 7, 91000 SKOPJE, MACEDONIA

Cheque No. **SB 0016839**

BRANCH _____ DATE _____ VOID AFTER 180 DAYS

REMITTER _____

PAY TO THE ORDER OF _____

currency-amount _____

THE SUM OF _____

TO _____ FOR STOPANSKA BANKA a.d. SKOPJE

ACC.No. _____ No. _____ No. _____

FORM No. 01-094

PLEASE DO NOT WRITE OR STAMP IN THIS SPACE

покритието по ваквите чекови го пренесува од својата сметка кај странската банка на сметка на странската банка на која е влечен чекот и која треба да го исплати чекот на ремитентот.

Д. Патнички чекови на консигнација во банки во Република Македонија што гласат во странска валута, издадени од странски финансиски институции или компании

Странски финансиски институции или компании издаваат патнички чекови кои се користат во туристички цели. Банките во Република Македонија врз основа на склучени аранжмани со странски финансиски институции или компании издавачи на патничките чекови држат на консигнација патнички чекови. Најчесто банките во

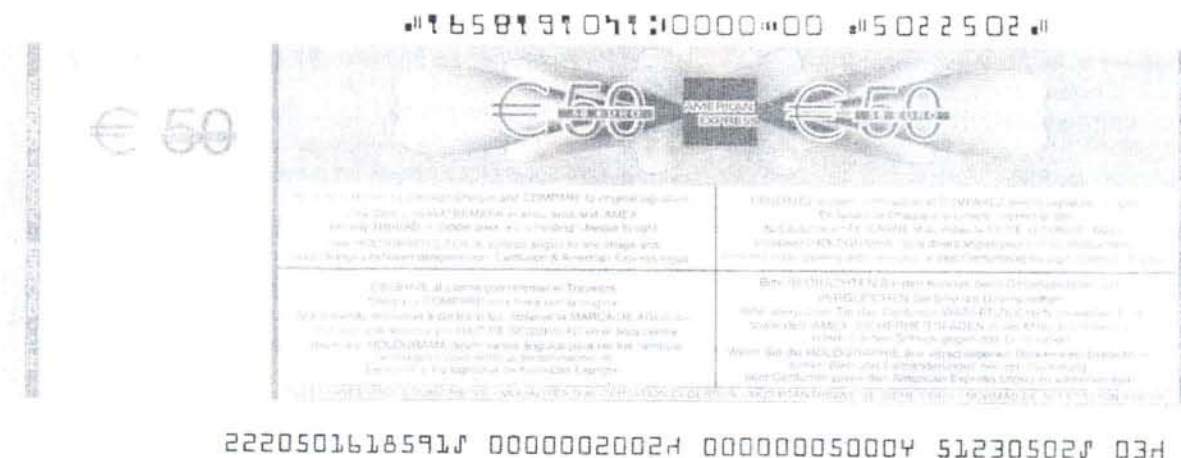
Република Македонија на консигнација имаат чекови издадени од American Express Company, Master card, Swiss bankers travelers cheque, Thomas Cook Master-card и други.

Патничките чекови се со вградени заштитни обележја, тие не застаруваат, а граѓаните на Република Македонија патничките чекови можат да ги купат во банките во Република Македонија. Патничките чекови вообичаено гласат на EUR, USD и CHF. а се користат за плаќања во странство при патување во странство или за размена во готови пари во странски земји. Непотрошени патнички чекови претходно купени во некоја од банките во Република Македонија граѓаните по правило можат да ги положат на девизна сметка или да ги користат во следно патување во странска земја.

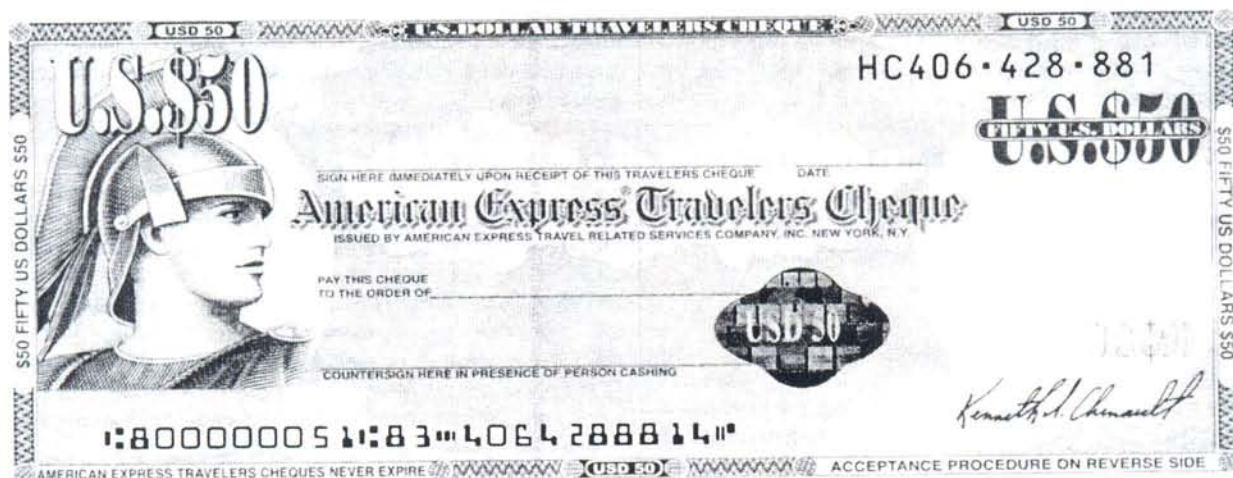
Примерок на патнички чек издаден од American Express Company

Слика број 1 Лице на чекот што гласи во EUR

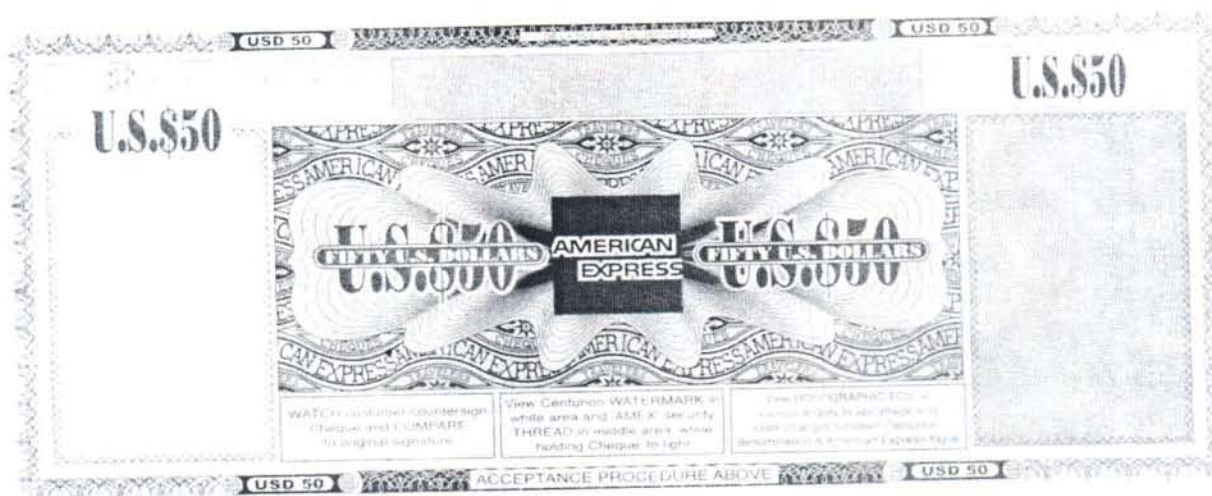

Слика број 2 Грб на чекот што гласи во EUR

Слика број 3

Лице на чек издаден од American Express Company што гласи во USD

Слика број 4

Грб на чек издаден од American Express Company што гласи во USD

Г. Чек што гласи во странска валута издаден од странска банка а платив во Република Македонија (лоро чекови)

Чекови што гласат во конвертибилна валута може да бидат разменети / откупени за денари или да бидат положени на девизна сметка.

1.2 Според издавачот на чековите, во промет се сретнуваат повеќе видови на чекови и тоа:

- банкарски чекови,
- поштенски чекови,
- трезорски чекови,
- приватни чекови и
- патнички чекови.

Банкарските чекови ги издаваат странски банки, а можат да бидат влечени* на банката што ги издава, на друга странска банка или на некоја банка во Република Македонија. Доколку странски чек е влечен на некоја домашна банка односно на некоја банка во Република Македонија во тој случај покритието по тој чек се наоѓа на сметка на банката во Република Македонија и ваквите чекови се

најсигурни за откуп од причина што веќе покритието по чекот е на сметка на банката што треба да го исплати чекот.

Во промет во групата на банкарски чекови се јавуваат и посебен вид на банкарските чековите кои ги содржат истите битни елементи како и банкарските чековите но се нарекуваат со следните називи:

- Парични налози "Money order" и
- Благанички чек "Cashier's Check"

Поштенски чекови, каде издавач и трасат е пошта, а само некои од овие чекови може да се откупуваат во банка.

Трезорските чекови се чековите што ги издаваат државните фондови на странски земји, и обично се користат за исплати на пензии и инвалиднини на граѓани на Република Македонија кои оствариле пензиски примања од работен стаж во некоја странска земја.

Приватни чекови што гласат на странска валута може да издаваат странски компании или физички лица. Приватните чекови имаат лого на банката во која лицето издавач има сметка. Приватните или лични чекови се ризични за откуп, бидејќи банката каде лицето што го издал чекот има

сметка, одбива да ја плати сумата назначена на чекот доколку на сметката на издавачот на чекот нема покрите.

Патничките чекови ги користат нерезиденти, странски граѓани кои престојуваат во Република Македонија, и се разменуваат исклучиво во денари.

2. Елементи на чекот

Чекот содржи битни и небитни елементи. Исправа-чек кој не ги содржи сите битни елементи не важи како чек.

Битните елементи што мора да ги содржи чекот се:

1. Ознака дека е чек,
2. Назив и седиште на трасатот,
3. Безусловна наредба да се плати одреден износ пари од трасантовото покритее кај трасатот,
4. Назив или име на ремитентот,
5. Место и датум каде е издаден чекот,
6. Место каде треба да се плати и
7. Потпис на трасантот.

Местото и датумот каде треба да се плати чекот според Англо-Американскиот систем не се смета за битен елемент на чекот.

*/ Поимот влечен во банкарското работење, определува, каде се наоѓа покритеето по тој чек, кај банката што го издава чекот, кај некоја друга странска банка или е пренесено кај некоја банка во Република Македонија.

3. Ограничувања или клаузули означени на чекот

Кај странските чекови, вообичаено на лицето или на грбот на чекот се запишуваат ограничувања кои треба строго да се почитуваат при откупот на чековите а се однесуваат на:

- Времето во кое можат да бидат откупени, се изразува обично со зборовите **"платив во рок од 180 дена од денот на издавање"**, **" valid not overdays"**

- Земји во кои можат да бидат платени се изразува обично со зборовите **"плативи во целиот свет"** **"Valid in all World"** или **"Plativi samo vo .."** **"Payable only in"**

- Максимален износ на кој може да гласи еден чек обично се изразува со зборовите **" важи не повеќе"** **valid not over....**

- Можноста за пренесување на правата по чекот по пат на индосирање **"not negotiable"**.

- Индосирање на чек што гласи во странска валута, а е платив во Република Македонија

Под индосирање на чек се подразбира пренесување на правата кои прозлегуваат од чекот од страна на ремитентот на индосаторот. Индосирањето се врши на грбот на чекот, по ширина на чекот, на местото каде на лицето на чекот е напишан износот. Физичко лице ремитент по чекот, индосирањето на чекот го врши со своерачно потпишување со полно име и презиме, додека правните лица во истиот простор ставаат печат и потпис од лицето овластено за располагање со средствата на правното лице.

Исклучок од странските чекови се пат-

ничките чекови, кај кои индосирањето се врши на местото што е определено на самиот чек и се нарекува контра односно втор потпис. Првиот потпис сопственикот на чековите го става на чекот во моментот кога ги купува чековите а вториот кога ги разменува чековите во некоја банка.

Индосирањето на чекот се врши на латиница, и исто како што е запишано името и презимето на чекот.

Кај странските чекови индосатор е банка во Република Македонија, која по пат на индосаментот е овластена од страна на ремитентот да го наплати чекот од странската банка а потоа да го исплати покритеето на ремитентот.

-Наплата на странските чекови од странската банка под вообичаена резерва.

Постапката за наплата на странските чекови од странските банки под вообичаена резерва најчесто трае до 20 дена.

Овој начин на наплата на странските банкарски чекови подразбира достава на банкарските чекови издадени од разни банки во една странска земја кај една банка во истата земја со која банката од Република Македонија има склучено договор за обработка на сите чекови издадени од разни банки во таа земја. Странската банка со која банката од Република Македонија има склучено договор за обработка и наплата на чековите, по примањето на пратката со странски чекови за вкупниот износ на доставените чекови ја одобрува сметката на банката од Република Македонија што се води кај таа странска банка, но го задржува правото да ја задолжи сметката на банката од Република Македонија доколку некоја од другите банки од таа земја кога ќе го прими чекот одбие да го плати затоа што на сметката на трасантот нема покритее. Вообичаено банките во Република Македонија кога вршат откуп на банкарски чекови а наплатата за истиот чек од странската банка ја вршат под вообичаена резерва, бараат од ремитентот да даде изјава со која ремитентот се обврзува дека ќе ја врати сумата на која гласи чекот на банката која врши исплата по чекот пред да биде наплатен од странската банка и други дополнителни трошоци, доколку странската банка ја задолжи сметката на банката од Република Македонија.

-Наплата на странските чекови од странската банка - финална наплата.

Наплата на странски чекови од странски банки со финална наплата подразбира наплата на странските чекови од банката која го издала чекот. Овој начин на наплата на странските чекови обично трае до 90 дена и е поскап од наплатата на чековите под вообичаена резерва. Банката од Република Македонија чекот може да го достави за наплата до банката која го издала чекот или да го достави до банката со која има склучено договор за обработка и наплата на странски банкарски чекови.

Овој начин на наплата на странските банкарски чекови е посигурен и можноста од сторирање на наплатата скоро да е исклучена освен во случаи на криминални дејства.

- Наплата на странските чекови од ремит-

тент (сторно на претходна исплата) поради одбивање на плаќање по чекот од страна на трасантот заради непостоење на покритие по чекот

При откупот на странски банкарски чекови особено треба да се внимава на сите ограничувања што се наведени на самите чекови, на квалитетот на странската банка издавач на чекот, на карактеристиките на заштитните обележја на чековите што во форма на специмени странските банки вообичаено ги доставуваат до банките во Република Македонија а се со цел да се минимизира ризикот од евентуален откуп на фалсификувани чекови, на чекови кои поради пропуштени рокови застаруваат за наплата од странската банка и слично.

Банките во Република Македонија кои исплатиле странски чек а странската банка одбива да го плати чекот најчесто со образложение: недоволно покритие на сметката на трасантот, затворена сметка, стопирано плаќање, изгубен, украден, фалсификуван и слично, своите права што произлегуваат од чекот како имател на чек, ги остваруваат со наплата, од ремитентот доколку ги врати парите што ги добил од банката која го исплатила чекот или по судски пат со заведување на судски спор против ремитентот кој е домашно правно или физичко лице.

ДИВНА ЧРЧЕВА

вработена во Стопанска банка А.Д.Скопје

Издавач:

НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Жиро смета :240010000006382

Даночен број : 4030998346127

Депонент на "УНИ Банка" ад Скопје

Главен и одговорен уредник:

Нотар Виолета Ангеловска

со службено седиште во Битола

Редакциски одбор:

Нотар Виолета Апостоловска

со службено седиште во Битола

Нотар Зорца Пулејкова

со службено седиште во Скопје

Нотар Чедо Иванов

Со службено седиште во Кочани

Нотар Весна Стојчева

Со службено седиште во Скопје

Адреса:

Нотарска Комора на Република Македонија

Скопје, ул.Даме Груев бр. 28/V

Тел: 02 3115-816

Тел/Факс: 02 3239-150

E-mail: nkrm@mt.net.mk

Печати :

Печатница "Европа 92"- Кочани

Носител на материјалните права на написите е издавачот. Забрането е препечатување, копирање и умножување на написите или нивни делови без предходно обезбедена согласност од издавачот.